



# Jaarverslag 2020



Postbus 28  
3970 AA Driebergen  
Faunalaan 249  
3972 PP Driebergen  
**T** 0343-512444  
**E** [info@gzb.nl](mailto:info@gzb.nl)  
**W** [www.gzb.nl](http://www.gzb.nl)  
**IBAN** NL91 INGB 0690 7624 45



[www.gzb.nl](http://www.gzb.nl)



# Inhoudsopgave

|                                                       |     |
|-------------------------------------------------------|-----|
| Voorwoord                                             | 3   |
| 1. Visie en missie                                    | 4   |
| 2. Beleid en strategie                                | 5   |
| 3. Werk in de wereld - algemeen                       | 6   |
| - Regioverslag Azië                                   | 9   |
| - Regioverslag oostelijk Afrika                       | 17  |
| - Regioverslag zuidelijk Afrika                       | 23  |
| - Regioverslag Latijns-Amerika                        | 33  |
| - Regioverslag Europa                                 | 40  |
| - Regioverslag Midden-Oosten en Centraal-Azië         | 50  |
| - Regiooverschrijdend werk                            | 58  |
| 4. Contact met Nederlandse gemeenten                  | 62  |
| 5. Communicatie & Fondsenwerving                      | 64  |
| 6. Inzet van mensen                                   | 68  |
| - Medewerkers kantoor                                 | 70  |
| - Overzicht zendingswerkers                           | 73  |
| 7. Bestuur en toezicht                                | 75  |
| 8. Risicobeheersing                                   | 82  |
| 9. Plannen voor 2021                                  | 84  |
| 10. Financiën                                         | 88  |
| 11. Jaarrekening                                      | 91  |
| 12. Overige gegevens                                  | 107 |
| - Controleverklaring van de onafhankelijke accountant |     |



# Voorwoord

‘Ongekend’ is misschien wel één van de meest toepasselijke woorden om het jaar 2020 voor de GZB te typeren. Nooit eerder in de naoorlogse geschiedenis werden onze partners en achterban-gemeenten tegelijk door eenzelfde crisis geraakt. Nooit eerder moesten we zoveel zendingswerkers tijdelijk terughalen naar Nederland. Nooit eerder na de oorlog moest de GZB-dag worden afgelast.

‘Onverwacht’ is een ander woord dat 2020 kenmerkte. De corona-crisis zorgde bijvoorbeeld voor onverwachte nieuwe vormen van verbinding. Eén van de eerste dingen die we merkten, was dat door het gedwongen thuiswerken de verbinding tussen medewerkers in Nederland en het buitenland veel laagdrempeliger en frequenter werd: als je online bidt en overlegt, maakt het niet meer uit waar je op de wereld bent. Voor die ontwikkeling zijn we dankbaar.

Een ander onverwacht positief gevolg was ook dat de corona-crisis bij veel huisgroepen en gemeenten in het buitenland een beweging naar buiten lieten ontstaan of versterkte. Diaconale en pastorale zorg voor mensen in de buurt die economisch of emotioneel in de knel kwamen, zorgde voor groei van gemeenten. Nog een reden om te danken.

Ook in Nederland zagen we gelukkig dat er betrokkenheid bleef op wat er buiten de eigen gemeente en buiten ons land gebeurde. In de eerste fase waren gemeenten vooral bezig om eredienst, jeugdwerk en pastoraat opnieuw te organiseren rondom de online mogelijkheden. Daarna ontstond al snel het besef dat ook de zending en de zendingsbusjes niet vergeten mochten worden. Gemeenteleden en diaconieën steunden ruimhartig de noodhulp-campagnes die we opzetten. Daar zijn we erg dankbaar voor.

Als je ziet wat er aan onverwacht positieve dingen gebeurd is in deze ongekende tijd, geeft dat een basis om 2020 ook te typeren met het woord ‘hoopvol’. Waarbij het wat mij betreft veelzeggend is, dat in een bekend Bijbelgedeelte het woord ‘hoop’ in één adem wordt genoemd met volharding, zwakheid, gebed en de Geest die ons te hulp komt (Romeinen 8:24-26). Dat is misschien de belangrijkste les om uit 2020 mee te nemen voor al ons werk in 2021.

Martijn van den Boogaart,  
directeur-bestuurder





# 1. Visie en missie

**De GZB is een zendingsorganisatie in de Protestantse Kerk. Al 120 jaar delen wij het Evangelie, samen met gemeenten over de hele wereld.**

## Visie: Het Evangelie voor iedereen

Door het delen van het Evangelie willen we dat mensen over de hele wereld God leren kennen, een plek vinden in een gemeente en groeien in geloof.

## Missie: Open gemeenten

Samen met kerken wereldwijd werkt de GZB aan het stichten en opbouwen van gemeenten. Gemeenten waar geloof zich verdiept, waar iedereen welkom is en er onvoorwaardelijk wordt omgezien naar mensen die extra zorg en aandacht nodig hebben. Een plek van waaruit mensen hun geloof en leven delen!

## Het Evangelie voor iedereen

We geloven dat het Evangelie levens vernieuwt en dat mensen elkaar leren liefhebben als ze God kennen. Daarom willen we het Evangelie wereldwijd delen. Dit doen we samen met gemeenten in binnen- en buitenland.

## Woorden en daden

We delen het Evangelie in woorden en door daden. Voor ons hoort dit bij elkaar: geloven kan niet zonder omzien naar de ander, en naar de ander omzien vertelt iets van Gods liefde. Wij willen oog hebben voor de

mens als geheel, voor zowel zijn geestelijke als materiële nood.

## Open gemeenschappen

We geloven dat de lokale geloofsgemeenschap door God wordt gebruikt om mensen met het Evangelie te bereiken. Daarom moet er voor elk mens op deze aarde een geloofsgemeenschap zijn waar de liefde voor God zichtbaar is en mensen hun leven delen met anderen.

## Mensen die extra zorg en aandacht nodig hebben

We geloven dat juist de kerk een roeping heeft om zich te ontfemen over mensen die extra zorg en aandacht nodig hebben. In elke samenleving zijn er groepen die bewust of onbewust worden buitengesloten of zichzelf laten buitensluiten. De kerk moet een plek zijn waar mensen ervaren dat Gods genade geldt voor iedereen.

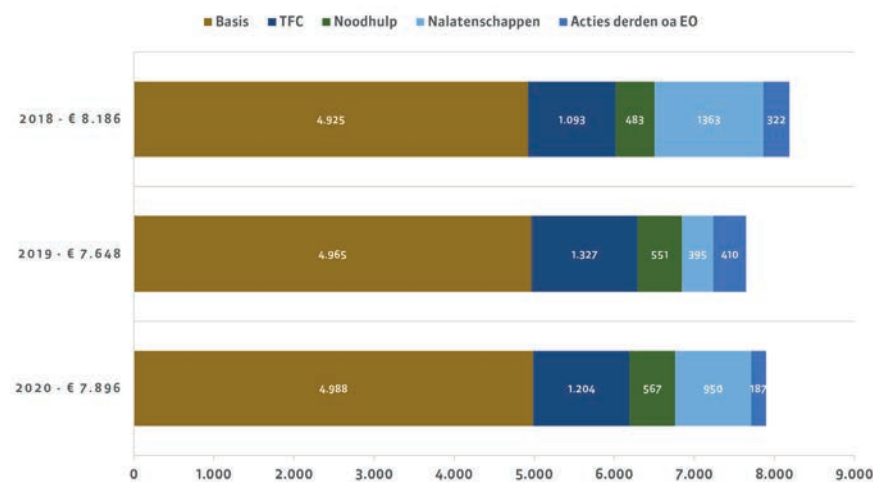
## Zending verbindt

Kortom: we geloven dat zending verbindt! In de eerste plaats aan God, maar ook aan elkaar. In het bijzonder willen we de onderlinge verbondenheid tussen gemeenten in Nederland en gemeenten in het buitenland versterken. We hebben elkaar nodig om samen te ontdekken wat het betekent om God en mensen te dienen.

## De GZB in cijfers (x € 1.000)

|                                           | 2020   | 2019   | 2018   |
|-------------------------------------------|--------|--------|--------|
| Som van de baten                          | 7.896  | 7.648  | 8.185  |
| Landen waar de GZB werkzaam is            | 38     | 38     | 40     |
| Projecten                                 | 221    | 203    | 212    |
| Zendingswerkers (aantal)                  | 48     | 55     | 43     |
| Ondersteunende gemeenten                  | 466    | 466    | 484    |
| Betalende leden/donateurs                 | 26.880 | 26.869 | 27.618 |
| Gemiddelde gift betalende leden/donateurs | 102    | 91     | 80     |
| Medewerkers kantoor (FTE)                 | 23,5   | 22,8   | 20,8   |

## Inkomsten(x € 1.000)



## 2. Beleid en strategie

**Het jaar 2020 werd gestempeld door de directe en indirecte effecten van de corona-crisis. Die zorgden voor ernstige beperkingen in de mogelijkheden om de doelstellingen uit het meerjarenbeleidsplan te realiseren. In nauw contact met buitenlandse partners en Nederlandse gemeenten hebben we met zorgvuldigheid, flexibiliteit en creativiteit gezocht naar manieren om binnen de beperkingen het werk door te laten gaan. Daardoor zijn op veel plekken hele mooie initiatieven ontstaan.**

**1. Gemeenten die zich met de GZB verbonden weten, zijn direct of indirect betrokken bij programma's van de GZB en de GZB ondersteunt hen in hun missionaire roeping.**

- Gelijk aan het begin van de crisis moesten we de GZB-dag afgelasten. Snel daarna besloten we onze communicatie aan te passen, zowel qua vorm als inhoud. Daarvoor is een crisis communicatieteam opgezet. Vanuit verbondenheid met onze partners is een campagne gestart om verhalen van hoop te delen. Daarnaast is besloten om het belang van gebed te benadrukken door dagelijks actuele gebedspunten te delen. Daarvoor is een speciale gebedsapp ontwikkeld. In het najaar is samen met de HGJB en IZB de campagne #daaromzijnwekerk

gestart om in gemeenten gesprek te stimuleren over wat de crisis betekent voor ons kerk-zijn.

- Ondanks de beperkingen is de communicatie over programma's naar gemeenten via nieuwsbrieven, blogs en social media gewoon doorgegaan. In een groot aantal plekken zijn presentaties door zendingswerkers online gedaan, soms met groter bereik dan bij een fysieke ontmoeting. Wel moesten alle geplande Experience-reizen worden geannuleerd. In het najaar hebben we een groot aantal gemeenten gebeld om te luisteren naar hun verhalen en te bespreken hoe we hen in deze tijd zo goed mogelijk kunnen ondersteunen.
- In 2020 is de familie Van der Knijff gestart met de interne opleiding. Zij zijn begin 2021 uitgezonden naar Libanon. Vanwege de onzekere situatie hebben geen nieuwe kortetermijn uitzendingen plaats gevonden. Ook het aantal verzoeken voor ondersteuning via de Helpdesk was minder dan andere jaren. Tegelijk zijn gesprekken over roeping en uitzending wel gewoon doorgegaan.

**2. De GZB is in staat om daadwerkelijk bij te dragen aan de realisatie van open en inclusieve gemeenten.**

- Het werk in het buitenland is in 2020

geraakt door de directe en indirecte gevolgen van de corona-crisis. De situatie varieerde van land tot land. De GZB heeft voortdurend in nauw contact gestaan met partners om te kijken welke onderdelen van de bestaande programma's en projecten door konden gaan en waar aanpassingen nodig waren. Met behulp van fondsen uit de noodhulp-campagne hebben we op veel gemeenten aanvullende diacoonale hulpverlening kunnen starten. Daarnaast zijn veel partners overgeschakeld naar digitale werkvormen om theologisch onderwijs, groepsbijeenkomsten of contact met jongeren toch voort te laten gaan.

- De ontwikkeling van nieuwe landenprogramma's heeft vertraging opgelopen. Door de crisis is een gesprek met partners over langetermijnvisie en meerjarenplannen vaak niet aan de orde. De focus ligt op de korte termijn. Toch is een aantal nieuwe programma's gestart waarvan de basis al in 2019 was gelegd.
- Verder hebben we partners gevraagd om ons te helpen duiden wat deze crisis ons als kerken wereldwijd te zeggen heeft. In overleg met de IZB hopen we hieraan in 2021 een vervolg te geven.





### **3. In alle programma's van de GZB worden mensen op diverse manieren ingezet en effectief begeleid.**

- De corona-crisis heeft grote impact gehad op onze zendingswerkers. In maart 2020 is na een zorgvuldige afweging een deel van de zendingswerkers teruggeroepen. In Nederland zijn zij op afstand betrokken gebleven bij hun werk. Na de zomer zijn nagenoeg alle zendingswerkers geleidelijk weer teruggekeerd naar hun standplaats, zodra de situatie daar dat toeliet.
- Ook voor de zendingswerkers die in het buitenland bleven heeft de crisis veel impact gehad, omdat zij te maken kregen met strenge lockdowns en in hun omgeving de directe en indirecte gevolgen zagen voor collega's en gemeenten met wie zij samenwerken. Met creatieve aanpassingen en doorzettingsvermogen is veel werk ondanks de beperkingen toch doorgegaan.
- Vanaf begin maart hebben de medewerkers in Nederland voor het grootste deel vanuit huis gewerkt. Hiervoor is een thuiswerkregeling ingevoerd. Daarnaast is veel geïnvesteerd in creatieve initiatieven en online bijeenkomsten om het welbevinden van de medewerkers te bevorderen. Bijzonder was het om te merken dat door de overgang naar digitaal samenwerken

er meer en gemakkelijker verbindingen ontstaan tussen zendingswerkers en medewerkers in Nederland.

- Binnen de GZB heeft het blijvend leren in 2020 een stevige plek gekregen. In de GZB als leergemeenschap staan vier kernwoorden centraal: delen, inspireren, professionaliseren en borgen. In november heeft een gezamenlijk webinar 'Leren van de wereldkerk' plaatsgevonden als start van een aantal thematische leergroepen rond gemeentetoerusting en diaconaat. De leergroepen bestaan uit zowel zendingswerkers als kantoormedewerkers. Ook streven we ernaar om partners (in binnen- en buitenland) een plek te geven in de leergroepen.

### **4. Tenslotte wordt ingezet op de ontwikkeling van een effectieve organisatie die ook samenwerking zoekt met anderen.**

- De samenwerking met IZB Focus op het gebied van missionaire gemeenteopbouw in Frankrijk, Tsjechië en Albanië is verder verstevigd. Begin 2020 is de familie Lustig naar Zuid-Frankrijk uitgezonden om het gezamenlijke programma daar verder te helpen ontwikkelen.
- Met de HGJB is samengewerkt aan het ontwikkelen van een diaconaal project voor Mozambique.
- Met IZB en HGJB samen is een aantal

keren overlegd met de PKN over de nieuwe visienota en de rol en plek van de modalitaire uitvoeringsorganisaties binnen het nieuwe beleidskader dat is ontwikkeld. Met Kerk in Actie is een visiedocument ontwikkeld voor samenwerking in het Midden-Oosten en Noord-Afrika, waar we veel gezamenlijke partners hebben.

- Met Woord en Daad is samengewerkt aan de uitvoering van een onderzoeksprogramma naar inclusie van de allerarmsten door kerken en NGO's in Latijns-Amerika.
- Er is in 2020 een begin gemaakt met een evaluatie van de programmatische manier van werken. Daarbij is vooral gekeken naar de interne organisatie. De evaluatie zal in 2021 worden voortgezet.

### 3. Werk in de wereld - algemeen

Uit de verslaglegging van de diverse regio's waar de GZB werkt, blijkt dat de impact van het coronavirus een grote rol speelde bij onze partners wereldwijd. Voor het werk in de diverse regio's was de impact wel heel verschillend. Veel missionair en diaconaal werk kon in de diverse landen doorgaan. In een klein aantal situaties was de invloed van corona zo groot dat werk niet kon worden uitgevoerd of kon worden opgezet. Nagenoeg overal is met de partners gekeken hoe we mensen in kwetsbare situaties extra konden helpen. Het mooie van onze manier van samenwerken met partners is dat we korte lijnen hebben en flexibel en snel konden inspelen op de situatie waarin de lokale kerken zich bevinden. Veelal gaf de inzet van de kerken voor de mensen in de crisissituatie ook een getuigenis van de liefde van Christus. We zijn dankbaar voor de extra noodhulp die we konden doen (zie paragraaf Noodhulp, regioverslag pag. 60).

#### Naast partners

Het ontwikkelen van nieuwe programma's met de partners heeft in 2020 vertraging opgelopen. We konden nagenoeg het hele jaar niet fysiek bij de partners zijn om het gesprek over het meerjaren-verlangen aan te gaan. Ook in de lopende programma's zijn alle contacten digitaal - op afstand geweest. Natuurlijk doen we er alles aan om 'naast onze partners te staan', maar contact via een digitale meeting is toch anders dan dat je ter plekke bij de partner

bent. Dit heeft uiteraard ook invloed op de werkvreugde. We zien er naar uit om mogelijk in de loop van 2021 weer bij partners te zijn en samen de lokale gemeenten te bezoeken. Dan leren we van elkaar en krijgen we zicht op wat de gemeenten echt nodig hebben.

#### Veel energie

Ook voor onze zendingswerkers was de situatie heel verschillend. In maart moest ongeveer een kwart van onze werkers terugkeren naar Nederland. Daarvan zijn inmiddels de meesten wel weer terug naar hun land, maar ook daar moet soms creatief gezocht worden hoe het werk (aangepast) doorgang kan vinden. Dit vroeg en vraagt van onze mensen veel energie. Te meer omdat in verschillende landen er geen helder beleid is of lockdown-situaties zeer ingrijpend zijn. De regiocoördinatoren hebben geregeld contact met de werkers om hen vooral ook mentaal te ondersteunen.

#### Wat is een GZB-programma?

Een GZB-programma is een afspraak met een partner in een land om meerdere jaren te werken aan een gezamenlijk missionair verlangen. In een programma worden op een creatieve manier middelen (mensen en projecten) ingezet die in de lokale geloofsgemeenschappen bewustwording geven en helpen om het Evangelie in woorden en daden door te geven.

#### Ongedacht

De coronasituatie heeft echter ook voor mooie, gezegende, soms ongedachte nieuwe mogelijkheden gezorgd. Opleidingen zijn creatief aan de slag gegaan met onderwijs op afstand, mensen kwamen tot geloof door diaconale hulp, werkers kregen verrassende nieuwe contacten door hun 'corona-huisbijbelkring' en er werden nieuwe geloofsgemeenschappen gevormd. We zien dat Gods werk doorgaat, ook of misschien juist in tijden van crisis.

#### Regioverslagen

Hierna volgen de regioverslagen waarin per land het werk in 2020 is beschreven. Niet voor elk land waar de GZB werk doet is een uitgebreider verslag gemaakt. Soms worden de landen alleen in de overzichten '2020 in cijfers' genoemd. In de landen die wel een verslag hebben is of wordt er een programma ontwikkeld.

#### Toelichting afwijkingen t.o.v. begroting

In de overzichten '2020 in cijfers' per regio is te zien dat in verschillende landen de realisatie aanzienlijk afwijkt van de begroting. Veelal hebben de afwijkingen te maken met de gevolgen van het coronavirus. In sommige landen bleven bestedingen achter, terwijl op andere plaatsen coronagerelateerde noodhulp juist leidde tot extra bestedingen. In de verslagen per land is vooral aandacht voor het werk dat wel kon plaatsvinden.







# Regioverslag Azië

## 2020 in cijfers



| Land                   | Realisatie |                | Begroting |                |
|------------------------|------------|----------------|-----------|----------------|
|                        | ZW         | €              | ZW        | €              |
| Filipijnen Noord-Samar | 1          | 20.000         | 1         | 11.000         |
| Indonesië              | 2          | 48.470         | 2         | 58.500         |
| Nepal                  | 0          | 52.883         | 0         | 100.500        |
| Noord-India            | 0          | 24.250         | 0         | 12.000         |
| Noodhulp Sulawesi      | 0          | 26.920         | 0         | 0              |
| Pakistan               | 0          | 16.750         | 0         | 13.000         |
| Thailand               | 2          | 35.102         | 2         | 20.000         |
| Zuidoost-Azië          | 2          | 15.000         | 2         | 0              |
|                        | <b>7</b>   | <b>240.375</b> | <b>7</b>  | <b>215.000</b> |

ZW: aantal zendingswerkers

€: programma- en projectbestedingen

# Nieuwe initiatieven en vormen

**Noord-Samar is één van de armste gebieden op de Filipijnen. De regio wordt regelmatig getroffen door tyfoons en is bovendien één van de minst bereikte gebieden van de Filipijnen met het Evangelie. Voor de GZB en ABCCOP, een organisatie van Bijbelgetrouwe kerken, is dit een nieuw werkgebied. Het verlangen is om juist hier samen met lokale kerken en christenen het Evangelie te delen, in woord en daad. In eerste instantie door het aanbieden van trainingen op het gebied van levensonderhoud, waardoor mensen nieuwe manieren van inkomsten krijgen en bovendien in aanraking komen met het Evangelie. Iljo de Keijzer is door OMF/GZB naar de Filipijnen uitgezonden om ABCCOP te ondersteunen bij het theologisch onderwijs.**

## Gerealiseerd in 2020

Door de pandemie, een maandenlange, onafgebroken lockdown en vier grote tyfoons is de Filipijnen door een crisis gegaan. Het oorspronkelijke programma van de GZB samen met ABCCOP heeft daardoor grote vertraging opgelopen. Vrijwel geen enkel plan kon gerealiseerd worden. Wel zijn de oorspronkelijke plannen vervangen door noodhulp en ondersteuning van lokale initiatieven. Hierdoor is onder andere de samenwerking met de jonge gemeente

van Las Navvas en haar voorganger sterk geïntensiveerd.

Zo zijn onder leiding van deze gemeente vijf klaslokalen, inclusief nieuwe schoolmaterialen, opgeleverd na tyfoon Ambo. Ook zijn diverse voedselprogramma's opgezet. De gemeente is inmiddels het gezicht van hulp in deze regio, waardoor ze de mogelijkheid heeft om relaties op te bouwen en het christelijk getuigenis te kunnen verspreiden.

## Inloed COVID-19

Door de lange lockdown zijn de vele armen op de Filipijnen in nog grotere armoede terechtgekomen. Veel dagloners lijden honger en bedelen op straat. Zij hebben geen enkele zekerheid of reserve. Partnerkerken hebben zelf ook veel moeite om staande te blijven en keren inmiddels al 30% minder salaris uit aan werknemers. Naast de hierboven genoemde initiatieven zijn in de periode half juni - half juli ruim 700 voedselpakketten verspreid aan de allerarmsten onder 25 verschillende gemeenten.

## Hoogtepunt

Nieuwe, ongeplande initiatieven hebben in hoge mate bijgedragen aan het gedeelde verlangen voor het eiland Samar. Met name de lokale partnerkerk van Las Navvas

heeft een grote veer- en drijfkracht laten zien om van betekenis te zijn voor de armen in haar omgeving en om het Evangelie te verkondigen. Nog steeds worden nieuwe initiatieven en vormen van evangelisatie ontwikkeld. Sinds heropening van de kerken groeien de bezoekersaantallen elke week.

## Leerpunt

Achteraf gezien hebben we in het geval van de Filipijnen te lang vast willen houden aan de geplande levensonderhoudstrainingen. We hadden sneller kunnen inspelen op de ontwikkelingen in het land. De gevolgen en impact van COVID-19 waren groot en niet te overzien. In het nieuwe jaar willen we daarom ook werken aan een bredere combinatie van activiteiten die allemaal kunnen bijdragen aan ons verlangen om in woorden en daden het Evangelie te delen.



# Enthousiaste gemeenteleden

INDONESIË

**In Indonesië willen we samen bouwen aan een open en inclusieve kerk. Leden worden opgebouwd in hun geloof en door actief diaconaat worden gemarginaliseerde groepen bereikt met het Evangelie.**

## Gerealiseerd in 2020

De GZB werkt samen met de kerk op Sulawesi aan het versterken en toerusten van de lokale gemeenten in hun missionaire en diaconale rol. Ds. Laurens Jan Vogelaar is samen met zijn familie als toerustingspredikant uitgezonden om samen met de kerk een trainingsprogramma te ontwikkelen en uit te voeren. Na een intensieve periode van voorbereiding is in 2020 het eerste jaar met succes van start gegaan. In tien verschillende regio's worden lokale teams op terugkerende basis getraind in het gebruik en de toepassing van het trainingsmateriaal, zodat zij het kunnen gaan toepassen in hun eigen omgeving.

Na de verwoestende tsunami en aardbeving eind 2018, is de opbouw van Sulawesi nog in volle gang. Samen met de lokale kerk werkt de GZB aan de herbouw van woningen en kerken, afgelopen jaar zijn 13 woningen en een kerk opgeleverd. Bovendien vond er in juli een grote overstrooming plaats, waarbij noodhulp kon worden verleend aan ruim 400 families. Ook

konden diverse diaconale initiatieven van partnerkerken weer worden ondersteund, waaronder het gehandicaptenproject op Sulawesi en gezondheidszorg voor afgelegen gebieden op Java.

## Invloed COVID-19

Net als op vele andere plekken in de wereld, trof COVID-19 met name de armste inwoners van Indonesië. Mensen verloren hun baan en inkomsten, maar daarmee raakte de kerk ook haar inkomsten kwijt. Ruim 500 voedselpakketten werden verspreid op Sulawesi en Java. De helft hiervan is specifiek bedoeld voor mensen buiten de kerk.

Onze zendingswerkers Björn en Marlies van Veelen, die zijn uitgezonden voor werk bij onze partnerkerk, de GKJTU op Java, zijn gedurende een deel van 2020 in Nederland geweest vanwege de impact van corona op het leven op Java. Zij konden eind 2020 gelukkig weer terugkeren naar Java om vanaf begin 2021 hun werkzaamheden bij de GKJTU op te starten.

## Hoogtepunt

We zijn dankbaar dat het toerustingsprogramma op Sulawesi na een kleine vertraging en in aangepaste vorm toch kon starten, ondanks alle maatregelen. Ge-

meenteleden en voorgangers zijn enthousiast, willen worden opgeleid en willen in groeiende mate ook zelf een bijdrage leveren.

## Leerpunt

Het is een uitdaging om niet alleen de synode, maar ook kleine gemeenten en gemeenteleden te betrekken en in te zetten bij diaconaal werk en noodhulp.



NEPAL

# God vinden tussen duizenden tempels

**We werken in Nepal samen met zes partners aan gemeentestichting, geloofsverdieping, diaconaat en discipelschap. We stimuleren jonge gemeenten en christenen zich bewust te zijn van Gods opdracht om oog te hebben voor mensen om hen heen, vooral voor hen die overal buitenstaan, zoals gehandicapten, alleenstaande vrouwen en jongeren. We geloven dat de kerk groot verschil kan maken in dit hindoeïstische land waar het kastensysteem nog levend is.**

## Gerealiseerd in 2020

Na ongeveer drie normale maanden kwam ook in Nepal het leven behoorlijk stil te liggen. Samenkomsten, kerkdiensten, trainingen, evangelisatie-acties, rondreizen, onderwijs, etc. konden niet meer doorgaan of slechts in beperkte mate. Die beperkingen hebben sinds maart 2020 een grote rol gespeeld. Tegelijk ontstonden er allerlei vormen die er ook in Nepal nog niet eerder waren en die nieuwe kansen bieden. Kerkdiensten en kringen via Zoom en Bijbelcursussen werden online gegeven of online gezet. Waar niet voldoende internettoegang is, komen gemeenten en zelfhulpgroepen nog steeds in kleinere groepjes bij elkaar. Hoe dan ook, er is veel werk verzet en veerkracht getoond. Het is uiteindelijk ook niet de eerste ramp die het land treft.

## Invloed COVID-19

De gevolgen van COVID-19 en in het bijzonder die van de harde lockdowns en strenge maatregelen zijn enorm in Nepal. De economie heeft een klap gekregen en de armoede stijgt helaas weer. In Nepal werkt een groot deel van de bevolking als dagloner. Geen werk is dan geen inkomen. Honger en armoede is een grotere bedreiging dan het virus. Samen met onze partners konden we op allerlei plekken voedselhulp verlenen aan getroffen en. Ook enkele partners zelf konden we een helpende hand bieden met een bijdrage voor technologische aanpassingen. Dat hielp hen bij het heropstarten van het werk.

## Hoogtepunt

We stimuleerden christenen en kerken om getroffen en te helpen waar ze konden. Ze deelden wat ze hadden en daar ging grote kracht van uit. We hoorden van kleine, jonge gemeenten in de Himalaya die te midden van alle nood present zijn en omzien naar zieken en armen. Met een kleine bijdrage uit Nederland konden zij de afgelopen tijd onder andere voedselhulp bieden aan gezinnen die hun inkomen verloren. Hun getuigenis is niet zonder gevolgen gebleven! Dankzij het liefdevol uitdelen door één kleine gemeente zijn 17

mensen uit het dorp tot geloof gekomen en gedoopt. God gaat door!

## Leerpunt

Het grootste deel van 2020 waren onze partners beperkt in hun activiteiten. Dat was lastig voor hen, maar het maakte ook creatief. Die creativiteit hebben we in 2020 de ruimte gegeven. Samen hebben we besproken wat er wel kon en wat niet meer, wat anders moest en welke kansen er waren. Die omslag en eventuele nieuwe keuzes zullen in 2021 zichtbaar worden. Te midden van de ernst van de situatie, gaf dit gezamenlijke proces ook extra diepgang aan ons partnerschap.



# Missionair en medisch werk in arme dorpen

NOORD-  
INDIA

**Samen met onze partner CRFI (Christian Reformed Fellowship of India) willen we het Evangelie verkondigen en gemeenten stichten en opbouwen in het hindoeïstische en arme Noord-India.**

## Gerealiseerd in 2020

We steunden ook in 2020 zowel het missionaire als het medisch/sociale werk van CRFI in Noordoost-India. Zaaiers gingen uit! Met onze bijdrage konden vijf evangelisten jonge (huis)gemeenten en onbereikte dorpen bezoeken, konden ze Bijbels uitdelen, vakantiebijbelschool organiseren en trainingen geven aan jonge christenen, voorgangers en zondagsschoolleiders. Ook kon het toegewijde team van medici en sociaal werkers handen en voeten geven aan het Evangelie en verbetering in leefomstandigheden brengen in arme dorpen in Noordoost-India. Er is weinig kennis van en aandacht voor reinheid en hygiëne, de leefomstandigheden zijn vaak ronduit slecht. Mensen hebben geen idee waar ze heen moeten met ziekten en kwalen. Dit jaar is vooral de voorlichting over hygiëne en het herkennen en behandelen van coronasymptomen van groot belang geweest.

Zowel het missionaire als het medisch/sociale werk kregen te maken met beper-

kingen, maar konden met doorzettingsvermogen, creativiteit en aanpassingen wel doorgaan. Want hoewel uniek, een dergelijk virus is voor Indiërs in deze regio niet de eerste en enige tegenslag die ze moeten incasseren.

## Invloed COVID-19

India is hard getroffen door het virus, maar vooral door de maatregelen. In India werkt een groot deel van de bevolking als dagloner. Hun werk en dus hun inkomen viel weg vanwege de maatregelen. Honger en armoede was een grotere bedreiging dan het virus. Samen met CRFI konden we met noodhulpgeld terugkerende migranten helpen met nieuw huis- en keukenraad.

## Hoogtepunt

Tegenslag en blijdschap gaan vaak hand in hand, en het was er allebei in 2020! Te midden van de zorgelijke ontwikkelingen vanwege het virus en de maatregelen, probeerden Indiase christenen hulp te bieden aan getroffen en. Zo gaven ze Licht in duisternis. Ze deelden op deze manier hoop en liefde uit. 'Het beurde ons op', zo gaven de getroffen zelf terug. Het leidde niet zelden tot oprechte interesse in het Evangelie.

## Leerpunt

We willen graag meer doen met en voor de vele kleine (huis)gemeenten en hun voorgangers in India. In 2020 kwamen de resultaten van een onderzoek onder voorgangers. Overduidelijk bleek daaruit de behoefte aan bijvoorbeeld meer Bijbelonderwijs en wat geloven betekent voor het dagelijks leven in India. Dit geeft ons richting voor de toekomst. In 2021 zullen we hier concreet mee aan de slag gaan.



# Nog nooit zo de Bijbel gelezen



**Het is ons verlangen om de christelijke gemeenten te bemoedigen en te steunen in hun missionaire groei. Daarnaast is onze steun erop gericht om in dit overwegend islamitische land het Evangelie te delen door middel van steun aan kleine diaconale en onderwijsgerelateerde projecten.**

## Gerealiseerd in 2020

Er is in 2020 opnieuw steun verleend aan de verdere ontwikkeling van een 10-delige cursus speciaal voor jongeren, om hen toe te rusten voor hun leven in een overwegend islamitische samenleving.

De trainingen basisexegese en Bijbelstudievaardigheden konden in 2020 vanwege de COVID-19 maatregelen niet allemaal fysiek gegeven worden. Men heeft de cursussen tijdens de lockdown verder ontwikkeld om ook online te kunnen geven, en daarna ook een aantal keren uitgevoerd. Het is goed ontvangen, en op deze manier kunnen meer studenten meedoen, en ook vanuit het hele land tegelijkertijd. Eind 2020 is een module exegese voorbereid, die in januari 2021 start en door ds. Daan van der Kraan vanuit Nederland gegeven zal worden.

Het afgelopen jaar konden zo'n 65 kinderen uit de christelijke gemeenschap buiten

Islamabad naar de Good Shepherd School, en basisschooltje dat daar in 2018 is gestart voor de kinderen uit deze buitengesloten gemeenschap.

Drie partners hebben een kleine bijdrage ontvangen voor het geven van coronanoodhulp, in de vorm van voedselpakketten. Dit is op verschillende plaatsen in Pakistan verspreid. In totaal konden hiervan zo'n 365 voedselpakketten verspreid worden.

## Invloed COVID-19

Vanwege COVID-19 is er geen korte termijn uitzending gerealiseerd. Wel is ds. Daan van der Kraan benaderd voor het geven van een module exegese aan het Tameer Instituut, via online gastlessen. Deze module zal begin 2021 van start gaan.

## Hoogtepunt

De training basisexegese blijft van grote waarde voor lokale voorgangers. De reacties op de trainingen zijn vaak dat men nog nooit op deze manier de Bijbel heeft gelezen. Het helpt hen bij de uitleg van betekenis, context en de kernboodschap van een Bijbelgedeelte. De cursus helpt ook de cursusleiders te groeien in leiderschap en verdieping van kennis.

Een deelnemer van de Bijbelstudiecursus

is de blinde Sharjeel. Hij had het gevoel een zinloos bestaan te lijden vanwege zijn beperking. De cursus veranderde zijn leven. Hij kreeg de kans ook de online cursus Bijbelstudievaardigheden te doen, en leidt nu zelf een Bijbelstudiegroep. Het geeft hem veel zelfvertrouwen, en op deze manier is zijn leven niet doelloos meer!

## Leerpunt

We willen graag onderzoeken hoe we, zonder permanente aanwezigheid van zendingswerkers toch kunnen bijdragen aan theologische vorming en toerusting onder christenen in Pakistan. Er is duidelijk behoefte aan betrokkenheid en input bij de toerusting. Het nadenken over verschillende manieren, onder andere met inzet van gastdocenten, is een duidelijk leerpunt voor 2021.



# Zendingsexpeditie Thailand

THAILAND

**In de Thaise provincie Isaan wonen ruim 22 miljoen mensen. Daarvan is minder dan 1% christen. Op heel veel plekken is nog geen kerk, christenen moeten vaak kilometers lopen om een kerkdienst of Bijbelstudiegroep te bezoeken. Ons verlangen is dat dat verandert, dat er op meer plekken gemeenten ontstaan. Dat meer Thai de Heere Jezus leren kennen en het weer doorvertellen. Een ander doel is om de koepel ACT (Associated Churches in Thailand), waar de kleine gemeenten bij zijn aangesloten, verder te ontwikkelen en te versterken.**

## Gerealiseerd in 2020

Thomas en Cobi Roest zijn half 2020 verhuisd naar hun definitieve woon- en werkplek Maha Sarakham. Naast hun taalstudie maakten ze samen met een lokaal, internationaal team, een start met visievorming, plannen voor de toekomst en de organisatie van studentenactiviteiten.

De familie Den Hartog nam afscheid van Manchakhiri. Hun werk daar is overgedragen aan de lokale gemeente. Half 2020 verhuisden ze naar Udon Thani en startten ze in een nieuw team en in een nieuwe omgeving. Met betrekking tot de verdere ontwikkeling van een overkoepelende kerkstructuur ACT, is dit jaar de theologische

basis voor kerkleiders doordacht. Dit krijgt in 2021 een vervolg.

In Bangkok steunen we (via de helpdesk) het werk dat Agnes van de Weerd doet bij Samaritan Creations met en voor meisjes en vrouwen die uit de prostitutie willen. Dit heeft een link met het werk in Isaan, veel vrouwen en meisjes komen daar vandaan.

## Invloed COVID-19

Het virus zelf was in Thailand niet zo aanwezig als in andere landen. Wel merkten de Thai de impact van maatregelen. De meeste activiteiten, kerkdiensten en andere samenkomsten konden gelukkig gewoon doorgaan.

## Hoogtepunt

Het is bemoedigend dat van de elf Nederlandse gemeenten waarmee we in 2016 de 'Zendingsexpeditie Zuidoost-Azië' startten, zeven gemeenten opnieuw voor vier jaar betrokken willen blijven bij de 'Zendingsexpeditie Thailand'. Het is voor hen duidelijk dat gemeentestichting meestal een langdurig proces is en dat blijven ze graag steunen.

## Leerpunt

Het is soms ploegen op harde grond. Het bezoeken van dorpen levert soms wel, maar lang niet altijd het gehoopte resultaat op. Er zijn wel gesprekjes, maar als een vervolg uitblijft, is dat moeilijk. Voortdurend gebed en geduld blijven nodig.



# Dat kan ik niet

Net als veel andere landen in de regio is ook Indonesië sterk getroffen door het coronavirus. Tegelijk waren er binnen het land duidelijke verschillen per regio of eiland. Zo was het aantal besmettingen op Java, waar de GKJTU zich bevindt, vele malen hoger dan op het eiland Sulawesi, waar de GPIL is. Op Sulawesi kon het werk daarom vrij snel na de eerste lockdown weer verder gaan. Ook al ging het in wat kleinere groepen, en kon niet alles doorgaan, het was bemoedigend om te zien dat het kernteam, waar ds. Laurens Jan Vogelaar deel van uitmaakt, al snel weer aan het werk wilde én ging!

Het uiteindelijke doel van de trainingen binnen de GPIL is dat christenen groeien in hun geloof, zodat ze in hun eigen omgeving, samen met andere christenen, kunnen getuigen van hun geloof. Om te kunnen getuigen is het ook belangrijk om zelf te kunnen zien hoe God je helpt, hoe Gods genade in je leven komt. Dat is niet per se makkelijk, maar zó wordt duidelijk dat de God van de Bijbel ook heel concreet onder mensen op Sulawesi werkt. Laurens Jan vertelt hoe er tijdens één van de trainingen heel open persoonlijke verhalen worden gedeeld. Tijdens een Bijbelstudie over psalm 23 zijn er een aantal mooie getuigenissen gedeeld:

“Ik ben opgegroeid in een moslimomgeving. Vergeleken met andere gemeentelieden heb ik niet zoveel inzicht in het christelijk geloof. Toch werd ik gekozen als ouderling. Ik dacht: ‘Dat kan ik niet.’ Toch werd ik ouderling. Omdat God mij riep en ik erop vertrouwde dat de God die roept ook alles zal geven wat ik nodig heb. En dat heeft Hij zeker gedaan!”

“We konden als gezin net rondkomen. Totdat één van mijn kinderen thuis kwam uit school en vertelde dat er voor school het één en ander gekocht moest worden. Ik wist niet waar ik het geld vandaan moest halen. Ik ben neergeknield en heb gebeden. Toen kwam er uitkomst. Zo bijzonder!”

Dit zijn zomaar een paar verhalen, kleine getuigenissen, waarin mensen op Sulawesi leren terugkijken op hun leven en op keuzes die ze moesten maken. En waarin ze zien dat God erbij is. Nu hebben ze dat nog aan elkaar verteld, maar hopelijk kunnen ze deze verhalen ook delen met niet-christelijke dorpsgenoten of familieleden om hen heen. Dan hebben deze trainingen pas écht impact!

## VERHAAL UIT INDONESIË







# Regioverslag oostelijk Afrika

## 2020 in cijfers

| Land                   | Realisatie |                | Begroting |                |
|------------------------|------------|----------------|-----------|----------------|
|                        | ZW         | €              | ZW        | €              |
| Congo                  | 2          | 78.589         | 2         | 40.500         |
| Ethiopië               | 1          | 68.000         | 1         | 50.000         |
| Rwanda                 | 2          | 94.400         | 2         | 94.000         |
| Eventueel nieuw gebied | 0          | 0              | 0         | 20.500         |
| Zuid-Soedan            | 1          | 54.023         | 1         | 30.500         |
|                        | <b>6</b>   | <b>295.012</b> | <b>6</b>  | <b>235.500</b> |





# De helende kracht van het Evangelie

**Samen met onze partnerkerk, de Communauté Emmanuel, willen we eraan bijdragen dat lokale kerken een middel tot verandering en hoop zijn in een situatie van conflict, politieke instabiliteit en armoede. Lokale kerken kunnen het Evangelie van de genade in de gemeenschap uitdragen. Daarvoor wordt de gemeente en de jongere generatie toegerust om een rol te spelen in deze beweging van verandering. Door middel van het medisch programma wordt genezing, betere levensomstandigheden en hoop voor de toekomst werkelijkheid, vooral voor degenen die in de marge van de samenleving leven.**

## Gerealiseerd in 2020

Vorbereidingen zijn getroffen voor de diverse onderdelen van het programma: projecten voor de jeugd inclusief zondagschool en training in discipelschap. Er is een onderzoek gedaan hoe de Pygmeeën bereikt kunnen worden met het Evangelie en medische zorg. We konden diverse projecten goedkeuren om de zorg in het ziekenhuis in Lolwa te verbeteren. Vanwege de onlusten in het gebied van het ziekenhuis in Itendey hebben we noodhulp verschaft voor gewonden en vluchtelingen.

## Invloed COVID-19

Ook het ziekenhuis in Lolwa kreeg, geluk-

kig in zeer geringe mate, te maken met COVID-19. De beademing van een patiënt met behulp van een generator die dag en nacht moest draaien, leidde tot de investering in een solar installatie met steun van de organisatie SamSam en de investering in de 'groene GZB' (zie ook bladzijde 61 van dit jaarverslag). Daarnaast heeft de crisis ertoe geleid dat de samenwerking met het hoofdkantoor van de kerk werd vertraagd.

## Hoogtepunt

Met uitzondering van het medisch werk hebben we nog geen projecten uitgevoerd op het gebied van gemeentetoerusting met de Communauté Emmanuel. Het is mooi om te zien hoe proactief de kerk in Congo reageerde op ons aanbod om de lokale gemeenten te versterken.

## Leerpunt

Het proces heeft behoorlijk lang geduurd, omdat er veel over en weer moest worden gecommuniceerd om samen een goede richting te vinden. Factoren die bijdroegen aan de vertraging waren de COVID-19 crisis, en het wisselen van kerkleiderschap in 2020. Aan het eind van 2020 zijn de meeste projecten goedgekeurd en kan de partner aan de slag.

CONGO







ETHIOPIË

Programma 2020-2023

## De vrede van het Evangelie delen met moslims

**Het verlangen is dat meer moslims in de Assosa-regio in Ethiopië het Evangelie van Jezus Christus horen en omarmen. Er zijn lokale gemeenten die hen accepteren en waar ze kunnen groeien in discipelschap. Dit proberen we te bereiken door het opleiden van evangelisten en daaraan verbonden kerkplanting, naast het aanbieden van medische zorg via een kliniek in een moslimgebied.**

### Gerealiseerd in 2020

De projecten konden deels worden uitgevoerd. Er worden momenteel 20 studenten opgeleid aan de tweejarige evangelistenopleiding. De kliniek heeft op beperkte capaciteit gedraaid.

### Invloed COVID-19

Door de COVID-19 pandemie kon de kliniek niet op volle capaciteit functioneren. Patiënten van het vluchtelingenkamp konden geen gebruik meer maken van de kliniek, en ook bood de kliniek uit veiligheidsoverwegingen alleen nog maar urgente behandelingen aan, bijv. hulp bij bevallingen. De kliniek heeft voorlichting gegeven op het gebied van COVID-19, en als GZB hebben we diverse investeringen gedaan om de kliniek bij te staan om coronaproof te opereren. Daarnaast hebben we de kerk in Assosa ondersteund

om voedselpakketten uit te delen aan de meest behoeftige families.

De evangelistenopleiding in Assosa moest langere tijd haar deuren sluiten. De studenten hebben op afstand de training voortgezet, en werden uitgedaagd om in hun thuisomgeving praktijkervaring op te doen.

### Hoogtepunt

De studenten aan de evangelistenopleiding moesten thuis studeren vanwege de coronapandemie, en daarnaast twee maanden in hun omgeving het geleerde in de praktijk brengen. Er is het afgelopen jaar al één kerk geplant, terwijl dat eigenlijk pas gepland stond voor na het afronden van de tweejarige opleiding.

### Leerpunt

De coronapandemie heeft de voortgang van dit stukje Koninkrijkswerk niet kunnen stoppen. Het heeft bijvoorbeeld de jonge kerk in Assosa de mogelijkheid gegeven om iets uit te delen van Gods liefde aan de allerarmsten (noodhulp) en de studenten van de evangelistenopleiding kregen de kans om het Evangelie te delen in hun thuisomgeving.

# Een kerk voor alle generaties

RWANDA

**In een veranderende samenleving willen we een krachtige kerk zijn waar jongeren zij aan zij met ouderen leren hun geloof en leven te delen met mensen om hen heen. We doen dit zowel in de regio Kigali als in de regio Cyangugu.**

## Gerealiseerd in 2020

Door de lockdown konden veel bijeenkomsten en trainingen van de kerk niet zomaar doorgaan. Om gezinnen thuis toch vanuit de Bijbel te bemoedigen, heeft de kerk in Kigali in het voorjaar materiaal gemaakt waarmee ouders met hun kinderen thuis een geloofsmoment konden houden. Ook werd er volop ingezet op het aanbieden van online kerkdiensten vanuit de 'moederkerk' in Kigali stad. Rond de zomer bleek het ook mogelijk te zijn om iets grotere bijeenkomsten te houden. Er is een bijeenkomst georganiseerd waarbij predikanten elkaar konden ontmoeten en bemoedigen na alle gevolgen van de eerste lockdown. Ook konden er in aangepaste vorm trainingen plaatsvinden met de leerkrachten en jeugdleiders. In de regio Cyangugu heeft de kerk extra kunnen inzetten op het bieden van noodhulp aan de meest kwetsbare gezinnen. Via de lokale kerk werden voedselpakketten en andere praktische hulp geboden in de meest afgelegen dorpen. De lockdown had ook een effect op de

theologische training in Cyangugu, want in bepaalde perioden moest de opleiding sluiten. Toch is ook dit jaar weer een nieuwe groep (vaak niet opgeleide) predikanten begonnen met deze praktische toerusting.

## Invloed COVID-19

De invloed van COVID-19 is erg groot geweest, doordat de regering van Rwanda diverse keren strenge maatregelen nam. Onze zendingswerkers in Rwanda hebben daarin hun weg moeten vinden, maar ook de lokale kerken. Doordat kerkdiensten (en daarmee collecten) beperkt waren, kregen predikanten bijvoorbeeld geen inkomsten. Ook het (theologische) onderwijs van de kerk heeft grotendeels stilgelegen. De impact op de ontwikkeling is groot.

## Hoogtepunt

In het voorjaar - toen het coronavirus net zijn opmars deed - werd er in Kigali nog een conferentie in het kader van Wereldwijd Jeugdwerk georganiseerd. Naast onze beide partners in Rwanda waren daarbij ook jeugdleiders uit Malawi, Congo, Indonesië en Kenia betrokken. De vraag 'Hoe geef je het geloof door aan volgende generaties?' stond daarbij centraal. De rol van de GZB in het opzetten en onderhouden van zo'n gezamenlijke leeromgeving werd bijzonder gewaardeerd.

## Leerpunt

Hoe ben je je partners nabij als het werk door een lockdown steeds aan verandering onderhevig is en juist ook binnen het werk er veranderingen van posities hebben plaatsgevonden? In 2021 zullen we op zoek moeten naar andere vormen om elkaar weer vooruit te helpen.





ZUID-  
SOEDAN

# Verzoenende kracht van het Evangelie

**Doel van het programma in Zuid-Soedan:** Versterken van lokale gemeenten die in een fase van wederopbouw na een ingrijpende burgeroorlog het Evangelie van Jezus Christus als bron van verzoening omarmen, doorgeven en voorleven. In 2020 nog in een vluchtelingenstatus in Noord-Oeganda, uitkijkend naar een terugkeer in 2021.

## Gerealiseerd in 2020

Toen de pandemie over de wereld ging, werden ook de meeste activiteiten van de kerk geraakt. Er was hoop dat de mensen in 2020 konden terugkeren naar hun geboorteland Zuid-Soedan, maar de kerk heeft vooral het werk nog moeten doen vanuit tijdelijke onderkomens in de plaats Moyo (Noord-Oeganda), om van daaruit de omliggende kampen en kerken te bereiken. Kajo-Keji Christian College heeft na de lockdown wel contact kunnen onderhouden met een deel van de studenten. Zo werden er op verschillende locaties ook examens afgenomen, waarbij de docenten dus op reis gingen. Ook werd er ingezet op het bieden van noodhulp in de vluchtelingenkampen in Noord-Oeganda, maar ook aan de mensen die (illegaal) weer terugkeerden naar de regio Kajo-Keji in Zuid-Soedan. Als gevolg van de lockdown en het gebrek aan perspectief nam het aantal tienerzwanger-

schappen schrikbarend toe. De kerk bood deze meiden een training aan om beter voor zichzelf te kunnen zorgen. Ook heeft het jeugdwerk contact onderhouden met de jongeren die verspreid over een aantal vluchtelingenzones hun weg zoeken.

## Invloed COVID-19

Ook in Zuid-Soedan is de invloed van de pandemie groot geweest. Allereerst hadden de mensen in de vluchtelingenkampen te maken met een rantsoenering van de maandelijkse voedselpakketten door minder inkomsten van de VN. Als gevolg daarvan besloot een deel van de mensen illegaal de grens over te trekken, terug naar hun geboortegrond. Maar ook daar was er een tekort aan de meest basale middelen. De Anglicaanse Kerk van Kajo-Keji heeft dus sterk ingezet op het geven van voorlichting en het uitdelen van mondkapjes, zeep en voedsel.

## Hoogtepunt

Het aantal studenten aan het Kajo-Keji Christian College is gegroeid, ondanks het feit dat mensen vanuit een vluchtelingenstatus hun weg moeten zoeken en er veel beperkingen zijn. Toch lukt het de school om jonge mensen te verenigen en te bereiken. Een teken van hoop dat bij terugkeer de kerk haar plek kan innemen

in de samenleving. In totaal zijn er 152 studenten: 56 voor theologie, 48 voor 'business studies', 48 voor de lerarenopleiding basisonderwijs.

## Leerpunt

Werken in een situatie waarin de kerk in een diaspora leeft, is ontzettend complex. Mensen moeten veel energie steken in het omgaan met de dagelijkse zorgen. Tegelijk blijft het krachtig om te zien hoe de kerk juist voor stabiliteit en kracht zorgt. Betrokken zijn op het werk in Zuid-Soedan is dus ook een les voor ons allemaal om als kerk veerkrachtig te zijn en kansen te blijven zien voor het Evangelie.



# Méer dan voedsel uitdelen

In de arme regio van Cyangugu in Rwanda geeft zendingswerker Caroline Mager leiding aan een project van de kerk waarbij ondervoede kinderen regelmatig een voedzame maaltijd krijgen. Er wordt ook Bijbelstudie gedaan met de ouders en zij krijgen tips en adviezen over onder andere opvoeding, hygiëne en het verbouwen van groenten.

In het gezin van Emmanuel en Helene had het voedselproject veel invloed. Emmanuel was in een christelijk gezin geboren, maar als tiener liet hij het geloof achter zich. Hij keek niet echt om naar zijn gezin en ging liever bier drinken met zijn vrienden, dan voor inkomen zorgen voor zijn vrouw en dochtertje Sandrine. Sandrine is vier jaar oud en was ondervoed.

Toen Helene een keer ziek was op de dag van het voedselproject, moest Emmanuel zijn dochtertje naar de kerk brengen om een maaltijd te krijgen. Op die dag werd Emmanuel aangeraakt door de

liefde en genade van God en zijn leven veranderde. Nu is hij de rechterhand van de lokale dominee en hij brengt Sandrine twee keer per week naar het voedselproject. Hij neemt verantwoordelijkheid voor zijn gezin en hij is van plan om Helene ten huwelijk te vragen als de coronacrisis voorbij is.

VERHAAL  
UIT  
RWANDA







# Regioverslag zuidelijk Afrika

## 2020 in cijfers

| Land                                   | Realisatie |                | Begroting |                |
|----------------------------------------|------------|----------------|-----------|----------------|
|                                        | ZW         | €              | ZW        | €              |
| Malawi - CCAP Blantyre                 | 2          | 19.700         | 2         | 19.000         |
| Malawi - CCAP Livingstonia             | 1          | 15.071         | 1         | 15.000         |
| Malawi - Moslimevangelisatie           | 0          | 25.918         | 0         | 22.500         |
| Malawi - Introductie Bijbel in Ellomwe | 1          | 9.150          | 1         | 0              |
| Mozambique                             | 0          | 32.815         | 0         | 500            |
| Namibië                                | 2          | 26.000         | 2         | 26.000         |
| Zuid-Afrika                            | 1          | 0              | 1         | 0              |
| Zimbabwe                               | 1          | 31.000         | 1         | 26.000         |
| Noodhulp Zuidelijk Afrika Idai         | 0          | 204.500        | 0         | 0              |
|                                        | <b>8</b>   | <b>364.154</b> | <b>8</b>  | <b>109.000</b> |



# Toegerust om tegenwoordig te zijn

## De kerk present in Zuid-Malawi

**Kerkleden, jong en oud, groeien in geloof, Bijbelkennis en leiderschapskwaliteiten. Het leiderschap wordt toegerust in preken en onderwijzen, rentmeesterschap en evangelisatie. Het diaconale werk van Tidzalerana, een opvanghuis voor mensen met een handicap, is een bron van inspiratie voor de gemeenten om te groeien als zorgzame gemeenschap. Jongeren worden gewaardeerd en doen mee met hun gaven en talenten in het kerkenwerk. Daarnaast willen we de betrokken kerken in Malawi en Nederland inspireren en motiveren.**

### Gerealiseerd in 2020

In 2020 is programma Blantyre goedgekeurd en zijn de partners kleinschalig gestart met pilots. Het jaar verliep anders dan gepland, maar er zijn toch mooie resultaten behaald. Tidzalarana heeft een nieuwe manager en deze man is vol enthousiasme begonnen met het onder de aandacht brengen van het werk van Tidzalarana in lokale gemeenten. Hij probeert de regionale betrokkenheid bij het werk te vergroten. Er zijn diverse trainingen gegeven, Veritas exegese training en Timothy Leadership training, maar er vielen ook trainingen uit door de coronacrisis. Men kon bijvoorbeeld niet in de gevangenissen komen. Het jeugddepartement van de kerk

heeft gewerkt aan nieuwe materialen en is creatief geweest met toch (digitaal) bij elkaar komen.

Ds. Gert en Rieneke van de Pol zijn sinds het najaar weer aan het werk in Malawi. Gert is actief in het Bijbelstudiewerk en ondersteunt de jeugd bij het maken van materialen. Rieneke is onder andere betrokken bij Tidzalarana.

In Nederland zijn we bezig geweest om het programma onder de aandacht te brengen van betrokken gemeenten waarbij we nadruk leggen op het brede werk met de partner en niet alleen op een diaconaal project of wat de zendingswerker doet. De eerste programmanieuwsbrief is uitgebracht ter ondersteuning van de programmatische aanpak.

### Invloed COVID-19

In Malawi leek het aantal coronaslachtoffers lange tijd mee te vallen, toch werden er al wel beperkingen opgelegd in aantallen mensen die bij samenkomsten aanwezig mochten zijn en vooral het reizen met lokaal vervoer werd lastiger. De jongerenafdeling heeft heel creatief gezocht naar nieuwe manieren van samenkomen. Zendingswerkers Gert en Rieneke van de Pol

zijn tijdelijk in Nederland geweest (waar Rieneke zich heeft ingezet voor zorg voor coronapatiënten).

### Hoogtepunt

Begin maart hebben alle partners en de GZB gezamenlijk dit programma opgezet. Het was een goede bijeenkomst waarin dromen voor de toekomst werden omgezet in plannen. Het is een hoogtepunt dat partners elkaar op een andere manier zien, niet als concurrenten maar als partners. Waarbij vragen aan de orde komen, zoals: hoe vult mijn training die van jou aan? Er is een andere gedachtegang ontstaan waarin lokaal beter op elkaar wordt ingespeeld en meer wordt samengewerkt.

### Leerpunt

Een partner waar al jaren mee wordt gewerkt heeft sinds 2018 problemen en laat niet veel van zich horen. De manager laat telkens weten dat hij wel weer mee zal doen, maar in de praktijk gebeurt er niets. Leerpunt is om duidelijk grenzen te stellen. Na twee jaar proberen is de conclusie getrokken om niet meer verder te gaan met deze partner.

MALAWI

CCAP  
Blantyre







MALAWI

CCAP  
Livingstonia

# Trouw in geloof

**In 2019 is besloten om van Livingstonia Synod voorlopig geen programma te maken, maar tijdelijk alleen verder te gaan met de goedlopende projecten: jongerenwerk en huwelijkscursussen. Beide projecten zijn ook in 2020 doorgegaan.**

## Gerealiseerd in 2020

Het jongerenwerk en de huwelijkscursussen zijn uitgevoerd volgens planning. De jongeren brengen een leuke informatieve nieuwsbrief uit waarin ze elkaar aanmoedigen trouw in geloof te zijn en diaconaal te dienen in hun omgeving. De huwelijkscursus heeft een positieve impact op de deelnemers. Meer dan 90% van de deelnemers geeft aan dat er betere communicatie in het huwelijk is en meer respect voor elkaar.

## Invloed COVID-19

Ondanks de coronacrisis zijn beide projecten doorgegaan. Met steun van de GZB zijn er aanpassingen gedaan, zodat het werk door kon gaan in kleinere groepen en met extra aandacht voor hygiëne. Door deze maatregelen werden de groepen kleiner, maar zijn er wel meer plaatsen bereikt dan oorspronkelijk werd gedacht.



# Mission to Muslims

MALAWI

M2M

**In de afgelopen twee jaar hebben we onderzocht wat de beste strategieën zijn om moslims te bereiken met het Evangelie. Gestelde doelen daarbij waren: kerken zijn eigenaar van moslimzending, Gemeenten worden geholpen om uit te reiken naar moslims en worden op dit vlak toegerust. Verder: samenwerken en kennisuitwisseling binnen een netwerk op het gebied van moslimevangelisatie.**

## Gerealiseerd in 2020

Begin 2020 is het onderzoek naar zendingsstrategieën afgerond en gepresenteerd aan alle betrokken partijen. De belangrijkste conclusie is dat het noodzakelijk is om dit werk te doen en dat GZB-ondersteuning onontbeerlijk is. Aan de hand van de uitslag van dat onderzoek zijn leerpunten behandeld en nieuwe strategieën besproken en zo is er eind 2020 een nieuw programma opgesteld voor het Mission to Muslim werk.

Gedurende 2020 is er ook praktisch veel gedaan aan dit thema. Met drie synodes, namelijk Blantyre, Nkhoma en de opnieuw betrokken Livingstonia synod zijn er met hulp van de organisatie MthW-kerken\* op plaatselijk niveau gemeenteleden toegerust om uit te reiken naar hun moslimburen.

## Invloed COVID-19

Bepaalde trainingen en toerusting konden door COVID-19 niet doorgaan. Toch is er veel wel gerealiseerd, waarvan het belangrijkste: de conferentie om een nieuw vierjarenprogramma te maken. Helaas kon de programmaleider door de situatie niet ter plekke meedoen, maar via beeld en internet was het toch mogelijk deel te nemen aan de conferentie.

## Hoogtepunt

Contact tussen de verschillende partners. Op de conferentie waar het nieuwe plan is ontwikkeld kwam het voorstel om elkaar elk half jaar te spreken, elkaar te bemoedigen en te leren van elkaar. Ook zijn onderling afspraken gemaakt over de rollen in het programma. De synodes doen het grootste deel van het uitvoerend werk in de kerken, maar MthW is de kennisbank van dit programma en zet zich in om materialen te ontwikkelen.

Een hoogtepunt aan de Nederlandse kant is de betrokkenheid van Nederlandse gemeenten bij dit programma zonder de aanwezigheid van een Nederlandse zendingswerker. Het is nog wel zoeken hoe we beter en meer kunnen communiceren over dit programma.

## Leerpunt

De Livingstonia synod doet weer mee met het programma. Ondanks de moeite die er op synodeniveau waren, zijn de banden in dit programma weer aangehaald. Belangrijk leerpunt is dat de verschillende partners tijd moeten krijgen en maken om met elkaar in gesprek te gaan, hierdoor ontstaan hele goede ideeën, zoals elk jaar twee keer samenkomen om gezamenlijk toerusting te ontvangen en te leren van elkaars successen en uitdagingen.

*\* MthW zijn Mthenga Wabwino kerken. Dit zijn kerken die door onze partner Mthenga Wabwino (betekent: goede boodschapper) getraind zijn.*







MALAWI

# Bijbel in Ellomwe

**Dit programma is nog in ontwikkeling. Was het eerst opgezet als Bijbelvertaalprogramma, nu gaat het om het gebruik van de Bijbel. Mede met behulp van ds. Alfred Lihelu, die ook betrokken was bij het vertaalwerk, en ds. Gert van de Pol wordt nu in de gebieden waar de Ellomwe taal gesproken wordt ook uitgelegd hoe men met de Bijbel aan de slag kan gaan. Dit gaat om een regio in Malawi en Mozambique.**

reikt worden met deze praktische methode is heel goed. Het belang van dit werk is ook lokaal weer onder de aandacht gebracht en heeft breed draagvlak.

## Gerealiseerd in 2020

Eind 2020 is een start gemaakt met de implementatie van de Bijbelstudiemethode in Malawi. Voor Mozambique is samen met Espanor een plan op papier gezet, maar dat werk is uitgesteld.

## Invloed COVID-19

Er moet gewerkt worden in kleine groepen (wat toch al de opzet van deze methode was). Door COVID-19 kan er nog geen start gemaakt worden met het werk in Mozambique.

## Hoogtepunt

Eind 2020 is dit werk begonnen. Het is moeilijk nu al te praten over de impact, maar alleen al het feit dat de dorpen be-

# The fields are white

MOZAMBIQUE

**Doel van het programma: Versterken van de gemeentegerichte aanpak van de partners Espanor en Igreja Reformada em Moçambique (IRM), zodat ze kunnen inspelen op de grote behoefte/leegte onder de bevolking van Mozambique. Die behoefte is zowel geestelijk als fysiek. Er zijn veel onbereikten in Mozambique en de islam groeit snel. Tegelijkertijd willen we ontdekken welke mogelijkheden er zijn om uit te reiken naar de onbereikten in samenwerking met de partners/kerken in Mozambique. Zo mogelijk met een zendingswerker/pionier.**

## Gerealiseerd in 2020

Door de coronacrisis is er in Nederland minder aandacht geweest voor het diaconale project van de HGJB, terwijl dat erg goed was opgezet, jammer voor alle betrokkenen. Er is nog een poging gedaan om het in december 2020 weer wat aandacht te geven. De partners hebben te maken gehad met een strenge lockdown, maar hebben toch veel werkzaamheden kunnen verzetten.

Met name IRM/Chiyembekezo lijken drukker dan ooit door al de noodhulpwerkzaamheden die ze doen. Ze trekken de dorpen in om voorlichting te geven over maatregelen ter preventie van corona en om zieken te bemoedigen, ter plekke vertellen ze ook het Evangelie. Het TEE-werk is lastiger

geweest, omdat men niet in groepen kon samenkomen. De TEE-predikanten hebben geholpen met het maken van hygiënepakketten om te verspreiden in de kerken, zodat ze toch open konden in de lockdown. Espanor heeft een moeilijk jaar achter de rug. In de regio waar zij werken maakte de lockdown het moeilijker om dorpen te bezoeken en theologische toerusting te geven. Het team wat de dorpen aandoet heeft wel bezoeken gedaan, maar een stuk minder dan gepland.

## Invloed COVID-19

Zie ook hierboven. De invloed van vooral de maatregelen om de verspreiding van COVID-19 tegen te gaan zijn erg groot. In Mozambique is er geen infrastructuur voor digitale ontmoetingen en als men niet bij elkaar kan komen, of niet mag reizen ligt het leven stil. Kerken kunnen niet digitaal samenkomen en studenten hebben vaak geen internet of laptop en kunnen dus ook niets beginnen. Het land is arm en behoeftig en doordat dagloners geen werk meer konden vinden, hadden veel mensen niets te eten. De situatie van de lockdown heeft een desastreus effect op de samenleving in Mozambique. Daar komt nog bij dat de situatie in het land in bepaalde gebieden onveilig is door de invloed van moslimextremisten en de reactie daarop van de overheid. Er komen verontrustende

verhalen in het nieuws van massaslachtingen. Waarschijnlijk komen lang niet alle verhalen in het nieuws.

## Hoogtepunt

Chiyembekezo is snel professioneel geworden door de steun die zij geven aan de bevolking in een groot gebied. Eerst al door hun reactie op de orkaan IDAI. Maar ook de overheid heeft gezien hoe Chiyembekezo te werk gaat en heeft gevraagd of ze juist wel in de tijd van de lockdown naar de afgelegen dorpen willen gaan om mensen voorlichting over COVID-19 te geven. Heel mooi hoe ze dat praktische werk toch weten te combineren met hun roeping om om te zien naar de naaste.

## Leerpunt

Via de digitale weg communiceren met de partners in Mozambique is erg lastig, het internet is er erg instabiel en soms lukt het dagenlang niet om mensen te bereiken. Bellen met elkaar tijdens de lockdown was ook niet eenvoudig. Het Engels van de partners is redelijk, maar met mondkapje voor moeilijk om te verstaan. Documenten versturen per e-mail lukt wel, maar foto's en video's versturen verloopt moeizaam. Voor goed contact met deze partner is het noodzakelijk elkaar fysiek te kunnen spreken.





NAMIBIË

# Een bron in de woestijn

**Met de drie partners in Namibië werken we aan theologische vorming van kerkleiders en betere toerusting van lokale gemeenten. Met Imago Dei wordt gewerkt aan diaconale steun voor mensen in sloppenwijken. Met Trauma Healing Network (THN) wordt ingezet op trainingen voor kerkleiders om zo in eigen gemeenteleden te kunnen ondersteunen in het verwerken van trauma's.**

## Gerealiseerd in 2020

Bijbelschool NETS heeft zo goed als dat kon lessen voortgezet in 2020 en is bezig met het inwerken van een nieuwe rector. THN heeft weinig van het geplande werk kunnen doen zoals oorspronkelijk was bedacht. Toch is er digitaal een aantal cursussen gegeven. NETS heeft het hele onderwijsplan herzien en belangrijke veranderingen voor de toekomst in werking gezet. Het gevangeniswerk kon in 2020 nauwelijks gedaan worden. Met name Imago Dei heeft werkzaamheden aangepast en heeft voor veel mensen het verschil gemaakt door maaltijden uit te delen in met name de sloppenwijken.

## Invloed COVID-19

Namibië heeft een strenge lockdown gehad. NETS werkte zoveel als het kon digitaal, maar voor veel studenten bracht dit

problemen met zich mee door de slechte internetverbinding op het platteland. Vanaf het derde kwartaal is er weer op de campus lesgegeven. Voor de andere partners heeft COVID-19 ook grote invloed; en zijn veel activiteiten afgelast.

## Hoogtepunt

Door het programmatisch werken zijn partners meer gaan samenwerken. Voordat de coronacrisis begon, gaven zowel Trauma Healing Network als Imago Dei gastlessen op NETS. NETS heeft voor de toekomst het hele onderwijssysteem herzien en afstandsonderwijs veel beter geïntegreerd in het residentiële programma.

## Leerpunt

Het is erg moeilijk om op afstand goede afspraken te maken en te brainstormen over de uitvoer van het werk. Het kan nu niet anders, maar samen om de tafel is noodzakelijk. Zeker met de organisaties waar geen zendingswerker aanwezig is, is het lastig om echt een beeld te krijgen van het werk.

# Versterken van de diaconale rol van lokale gemeenten

**Naast het steunen van de Reformed Church of Zimbabwe (RCZ) op het gebied van theologische toerusting (TEE en Murray Theological College (MThC)) wordt het Community Based Aid Programme (CBAP) van de RCZ gesteund in het versterken van de diaconale rol van lokale gemeenten. Het verlangen is om lokale gemeenteleden toe te rusten om om te zien naar elkaar. Hierbij is ook oog voor de meest kwetsbaren in de samenleving, zoals wezen, zieken en gehandicapten. Deelnemers aan het programma krijgen een duwtje in de rug doordat ze begininvesteringen krijgen om wat inkomsten te genereren. Het project richt zich op plattelandsgemeenten waar een groot deel van de bevolking afhankelijk is van de opbrengst van het land, en onder de armoedegrens leeft.**

## Gerealiseerd in 2020

Er is een kleine bijdrage geweest aan MThC voor het verbeteren van de zonnepanelen-installatie en de internetvoorziening, dat grotendeels in 2021 besteed zal worden. Het TEE-programma heeft steun ontvangen voor de discipelschapscursussen en de Timothy Leadership cursus aan studenten van MThC.

De missieziekenhuizen van de RCZ hebben dit jaar voor het laatst steun ontvangen

voor patiënten die zelf niet in staat zijn hun medische onkosten te betalen.

Het diaconale project in zes RCZ-gemeenten is voortgezet. Predikanten en gemeenteleden zijn verder toegerust, en in elke gemeente zijn een aantal leden voorzien van kippen of maïszaad.

## Invloed COVID-19

Ook in Zimbabwe zijn er vanwege COVID-19 lockdown perioden geweest, waardoor velen die afhankelijk zijn van werk in de informele sector, niet konden werken en geen inkomen hadden. In een land waar al zoveel problemen zijn (politiek, economisch en klimaatgerelateerd) is dit van extra invloed op de meest kwetsbaren in de samenleving. Via het Community Based Aid Programme is er vanuit het noodhulpfonds voor slachtoffers van de orkaan Idai steun verleend aan de missieziekenhuizen voor persoonlijke beschermingsmiddelen voor het personeel. Ook zijn er in de steden voedselpakketten uitgedeeld aan mensen met een beperking.

## Hoogtepunt

Het diaconale project begint de eerste vruchten af te werpen. Gemeenteleden die kippen of maïszaad hebben ontvangen zijn blij dat ze nu in hun eigen onderhoud

kunnen voorzien, én extra hebben om uit te delen via de kerk aan andere kwetsbaren in hun omgeving. Dat stemt dankbaar en ze zijn er zelf verwonderd over!

## Leerpunt

We ontdekten dat het erg lastig is om een programma te bouwen op basis van een aantal betrouwbare en enthousiaste mensen in de kerk van Zimbabwe. We hebben de volledige medewerking van de partner nodig om tot programma-ontwikkeling te komen. De steun van de leiding in de kerk is essentieel.

ZIMBABWE







NOODHULP

# Orkaan Idai en COVID-19

**In 2019 werd zuidelijk Afrika getroffen door orkaan Idai. We zijn toen direct begonnen met het verlenen van noodhulp. In 2020 kwam hier de COVID-pandemie overheen en zijn beschikbare fondsen ook ingezet om hier verlichting te brengen.**

## Gerealiseerd in 2020

Enkele voorbeelden:

- In Zuid-Afrika zijn voedselpakketten uitgedeeld aan Malawiërs die vast zaten door de restricties in dat land. In een aantal gevallen is er geholpen bij het betalen van de huur, zodat mensen niet op straat kwamen te staan.
- In Mozambique gaf men voorlichting in de regio Tete en Agonia over COVID-preventie en zijn materialen uitgedeeld zoals mondkapjes, maar ook voedselpakketten. Kerken mochten onder strikte voorwaarden open: alleen als er een preek scherm aangeschaft was, voor elke gemeentelid een mondkapje en een thermometer om iedereen te temperatuur bij binnenkomst. Door de financiële steun van de GZB werd dit mogelijk. Daarnaast zijn er persoonlijke hygiënekits met zeep en mondkapjes aangeschaft.

# Naastenliefde met kippen

Lydia Murinye is 62 jaar, haar man is 68. Hun kinderen zijn volwassen en leiden een eigen, zelfstandig leven. Lydia kreeg 50 kuikens en voer van het Diaconale Project van de Hervormde Kerk van Zimbabwe. Het echtpaar is voor hun levensonderhoud afhankelijk van de landbouw. Lydia is sinds 1980 actief lid van de kerk. Ze werd geselecteerd als een van de begunstigden voor het kippenproject. Ze was bereid om ook een aantal van de kwetsbare leden van de kerk en in haar gemeenschap te laten delen in de opbrengst van het project. Hoewel vijf kuikens al snel doodgingen als gevolg van een ziekte-uitbraak, slaagde ze erin de andere 45 te verkopen. Met de winst droeg ze bij aan het diaconale werk van de kerk. Wel nadat ze eerst geld opzij had gezet voor herinvestering in het project, zodat ze het project kan blijven doen zonder verdere financiële steun van de kerk. Ze getuigt dat ze gemotiveerd is om betrokken te zijn bij het project, omdat ze daardoor ook andere kwetsbare mensen kan helpen. Wat

een naastenliefde! Ze ziet haar inspanningen in het project als een bijdrage aan het werk in Gods Koninkrijk, en Zijn liefde voor mensen. De meeste begunstigden die kuikens kregen in de gemeenten spraken hun waardering uit voor de steun die ze kregen en waren ook blij dat ze naast de kippen ook mest kregen voor het verbouwen van groenten. Ze hoopt dat er meer projecten van de kerk zullen komen die gericht zijn op het helpen van kwetsbare leden van de kerk en in de gemeenschappen.

VERHAAL  
UIT  
ZIMBABWE







# Regioverslag Latijns-Amerika

## 2020 in cijfers

| Land       | Realisatie |                | Begroting |                |
|------------|------------|----------------|-----------|----------------|
|            | ZW         | €              | ZW        | €              |
| Colombia   | 2          | 99.000         | 2         | 96.500         |
| Costa Rica | 1          | 15.500         | 1         | 6.500          |
| Cuba       | 1          | 30.238         | 1         | 63.500         |
| Nicaragua  | 2          | 35.945         | 2         | 35.500         |
| Peru       | 1          | 66.361         | 1         | 97.500         |
|            | <b>7</b>   | <b>247.044</b> | <b>7</b>  | <b>299.500</b> |



# Een nieuwe generatie, een nieuw begin

**Vluchtelingen, straatkinderen, jeugdbendes... Door de jarenlange burgeroorlog en de grote kloof tussen arm en rijk heeft Colombia te kampen met grote sociale problemen. Samen met de Presbyteriaanse Kerk, de IPCSR, willen we ervoor zorgen dat er overal gemeenten zijn waar iedereen welkom is en waar oog is voor kwetsbare groepen in de samenleving. Daarbij werken we ook samen met de theologische opleiding FUSBC.**

## Gerealiseerd in 2020

- IPCSR denkt na over een geïntegreerd systeem voor theologisch onderwijs waarbij de verschillende Bijbelscholen een zelfde curriculum krijgen. In 2021 wordt daar vorm aan gegeven.
- PREA Bogota en Los Alpes heeft door het jaar heen op doordeweekse dagen 140 kinderen na schooltijd kunnen opvangen. Voor deze kinderen is deze opvang heel belangrijk. In een veilige omgeving is er ruimte om te spelen, te leren, de Bijbel te lezen en een gezonde maaltijd te ontvangen. De opvang is slechts enkele weken gesloten geweest, daarna werd er juist extra maaltijdsteun geboden, ook aan de gezinnen van medewerkers en de gezinnen van de kinderen die naar de opvang komen.
- Het werk van Somos Diaconos is anders uitgevoerd dan gepland. In plaats van kleinschalige diaconale projecten te steunen, is het bedrag aangewend om gezinnen getroffen door de effecten van de lockdown voedselsteun te geven.
- In Medellín is een kerngroep gestart met het kerkplantproject. Dit initiatief staat inmiddels op de landelijke agenda. Het FUSBC is uitgenodigd mee te denken over de aanpak op landelijk niveau.
- Het FUSBC heeft trainingsmodules aangepast aan de wens van de verschillende presbiterio's. Zo konden trainingen worden aangeboden om de plaatselijke gemeenten toe te rusten in specifieke thema's. Een deel van deze modules zijn in verband met de lockdown online gegeven.
- Een aantal predikanten heeft via een cursus hun bachelordiploma gehaald, hoewel ze al langer werken als predikant hadden ze formeel de opleiding niet afgerond.
- Door persoonlijke omstandigheden moest de familie Klaasse terugkeren naar Nederland. Daar blijven ze tot medio mei 2021 voor zorgverlof. Daarna wordt met hen gekeken wat een volgende stap is.

## COLOMBIA



## Invloed COVID-19

Colombia heeft gedurende een lange periode te maken gehad met een strenge lockdown. Een aantal projecten heeft stilgelegen, maar eigenlijk ging alles redelijk snel verder via de digitale weg. De naschoolse opvang in Bogota bleek van groot belang voor de kinderen en ouders en ging redelijk snel weer verder. Diensten en theologische lessen en cursussen werden al snel online gegeven.

## Hoogtepunt

Ondanks de vele beperkingen door het coronavirus en de lockdown laten beide partners zien dat de kerk in deze tijd zeer relevant is. Snel werden er manieren gezocht om digitaal bij elkaar te komen en werden acties opgezet om getroffen

gezinnen te steunen in deze moeilijke tijd. Bijzaken stonden op een laag pitje en ineens waren kerken meer dan eerder gericht op een belangrijke taak van de kerk: naastenliefde.

## Leerpunt

Het is prettig samenwerken met beide partners in Colombia, alleen gaat de communicatie bij de landelijke kerk via slechts één persoon, dat zou beter kunnen via bijvoorbeeld een klein comité. Daardoor zullen in de toekomst de afspraken meer gewaarborgd zijn en is voor de GZB betere beeldvorming mogelijk. Het is goed vanaf de start van het samenvoegen van de theologische cursussen en trainingen betrokken te zijn en mee te denken over de invulling daarvan.



COSTA RICA

# Een kerk die dient

**Doel van het programma: Lokale kerken in Costa Rica inspireren, toerusten en begeleiden om het Evangelie in woord én daad uit te dragen in hun omgeving. Zo kunnen ze geloofsgemeenschappen worden die God en de naaste dienen. Het verlangen is dat kerken relevant zijn voor de wijk waarin zij staan en verandering in de maatschappij teweeg zullen brengen.**

## Gerealiseerd in 2020

In het eerste halfjaar is samen met het interkerkelijk seminarie ESEPA het programma voor Costa Rica ontwikkeld, waarbij zendingswerkers Kees en Claudia Geluk worden ingezet voor het vormen, begeleiden en inspireren van kerkleiders. In augustus is gestart met het opzetten van een netwerk voor voorgangers, kerkleiders en theologiestudenten. Er zijn verschillende ontbijtbijeenkomsten georganiseerd met thema's die relevant zijn voor missionair kerk-zijn in deze tijd en context. De eerste geïnteresseerde kerken hebben zich al aangemeld om in 2021 deel te nemen aan het programma, waarin zij concreet aan de slag gaan om als dienende, missionaire kerk in de samenleving aanwezig te zijn. Ook zijn er cursusmaterialen en Bijbelstudies in ontwikkeling die in gemeenten gebruikt kunnen worden.

## Invloed COVID-19

Een aantal kerken heeft met steun van de GZB voedselpakketten uitgedeeld aan families in arme wijken. Claudia Geluk kon vanwege de maatregelen lange tijd geen huiswerkbegeleiding geven in de wijk 'La Tabla', maar in plaats daarvan kregen de kinderen pakketjes met kleurplaten en extra opdrachten. De vrouwen- en Bijbelkringen gingen waar mogelijk online door. Op het seminarie ESEPA kon Kees Geluk vrijwel alleen digitaal lesgeven. De ontbijtbijeenkomsten konden deels op locatie en deels via internet worden bijgewoond.

## Hoogtepunt

In de ontbijtbijeenkomsten is er tijd voor bezinning en wordt er nagedacht over de rol van de kerk in de maatschappij. Verschillende sprekers deelden hun expertise en ervaringen en gingen in op vragen als: Hoe kunnen we in een veranderende situatie een missionaire kerk zijn of blijven? Zijn er alleen maar bedreigingen of ook nieuwe kansen? Hoe kun je de pandemie ook in psychologische zin het hoofd bieden? Wat gebeurt er als een kerk zich echt gaat bekommeren om mensen buiten de kerk? En hoe kun je mensen het beste helpen bij armoede? De ontbijtbijeenkomsten worden door de deelnemers als heel inspirerend

ervaren, zeker ook in een tijd waarin veel activiteiten voornamelijk online worden georganiseerd.

## Leerpunt

In 2021 wordt een aantal gemeenten intensiever begeleid bij het maken van concrete plannen om als dienende, missionaire kerk in de samenleving aanwezig te zijn. De uitdaging hierbij is om niet meteen te denken aan geld, maar juist te zoeken naar talenten, mogelijkheden en mensen die beschikbaar zijn. Het vraagt dus ook om creativiteit van een kerk om met een beperkt budget toch echt van betekenis te kunnen zijn en te kunnen getuigen van Gods liefde in woorden en daden. Met de kerken wordt nagedacht over de omgeving waarin zij staan, maar ook over hun eigen leden. Wat speelt er in de wijk en hoe kan de kerk daar iets betekenen? Welke gaven zijn er binnen de gemeente en hoe kunnen die ingezet worden om mensen buiten de kerk te dienen?

# Planten, groeien, bloeien

CUBA

**De kerk op Cuba groeit! Veel kerken en seminaries hebben echter beperkte middelen, daarnaast zijn er te weinig predikanten. Verschillende seminaries bieden daarom ook theologische vorming voor gemeenteleden aan, om zo toch aan de vraag naar toegerust leiderschap te kunnen voldoen. De GZB steunt de kerk op Cuba en helpt bij het opleiden en bemoedigen van predikanten en kerkleiders.**

## Gerealiseerd in 2020

Veel Cubaanse christenen komen samen in huisgemeenten, gewoon bij mensen thuis. Een groeiende kerk heeft daarom vaak gebrek aan ruimte voor bijvoorbeeld zondagsschool, jeugdwerk, gesprekskringen, pastorale gesprekken of een predikantsgezin. De GZB heeft dit jaar acht gemeenten geholpen met de aanschaf, verbouwing of tijdelijke huur van een geschikte locatie. In de meeste gevallen hadden deze gemeenten zelf al een groot deel van het benodigde geldbedrag gespaard, maar zonder hulp zou het nog jaren hebben gekost om het bedrag compleet te maken. Ook is er gewerkt aan betere huisvesting voor theologiestudenten van een seminarie.

## Invloed COVID-19

Door de pandemie is de armoede op Cuba verder toegenomen. Om in deze nood

te helpen steunde de GZB zeven kerken om voedselpakketten en klaargemaakte maaltijden uit te delen. Er kon niet of nauwelijks lesgegeven worden op de seminaries en de geplande retraites door predikantsechtpaar Ferdinand en Janny van den Bosch konden niet doorgaan. Ook ds. Peter Kleinbloesem kon de Cubaanse voorgangers en studenten niet op locatie toerusten en bemoedigen. Door de beperkte internetverbinding van het seminarie was online lesgeven ook niet mogelijk. Wel heeft ds. Michiel Vastenhout via e-mail (lees- en huiswerkopdrachten) een cursus over het Nieuwe Testament gegeven.

## Hoogtepunt

Een aantal Cubaanse christenen gaat regelmatig op pad om maaltijden uit te delen aan mensen met een laag inkomen, ouderen, zieken en kinderen met een handicap. Niet alleen het voedsel is belangrijk, maar juist ook de ontmoeting met mensen. Er wordt tijd genomen om samen met de mensen te eten of koffie te drinken, te praten, te luisteren en samen te bidden. Zo zijn al verschillende mensen tot geloof gekomen! Ook geven gemeenteleden aan dat zij ook zelf groeien in geloof. Ze leren te dienen en ervaren veel zegen in het helpen van de meest behoeftigen.

## Leerpunt

In de afgelopen twee jaar is er ingezet op verdieping van de relatie tussen de GZB en lokale kerken en seminaries op Cuba. Er bleek vooral veel behoefte aan bemoediging en financiële steun voor infrastructuur. Tegelijkertijd zijn er meer mogelijkheden voor verdieping en inzet van expertise vanuit de GZB, bijvoorbeeld als het gaat om kerkplantingsprojecten en de professionele ontwikkeling van docententeams bij de seminaries. In 2021 zal hierover het gesprek worden voortgezet met de samenwerkingspartners op Cuba.





# Sta op en schitter

**De GZB wil de Iglesia Reformada (AIRN) ondersteunen in het zelfstandig worden als kerk. Daarvoor worden de leiders van de kerk toegerust op theologisch vlak, maar ook hoe de uitvoer van de diaconale projecten vorm kan krijgen. Het juridische proces om de gemeenschap ook officieel in statuten vast te leggen, wordt begeleid. Hierdoor wordt eigenaarschap van lokaal kerkbestuur gestimuleerd als het gaat om de planning, budgettering en uitvoering van projecten. Besluitvorming en keuzen komen zo in handen van de mensen van de Iglesia Reformada. We willen ook het 'omdenken' stimuleren bij AIRN en betrokken stichtingen in Nederland. Van 'charity to change', investeringen in mensen in plaats van gebouwen en 'van doen naar meedoen'. Geen Nederlanders die een project 'gaan doen', maar mensen uit Nederland of elders die in een project van de kerk zelf betrokken worden.**

## Gerealiseerd in 2020

- Ds. Wim en Anke Poldervaart hebben het theologische toerustingswerk in 2020 afgerond. Er is een vacature uitgezet om in de regio een opvolger te zoeken die deels als dominee voor de gemeente in Masaya kan dienen en deels het gehele kerkleiderschap kan toerusten. Er is een geschikte kandidaat gevonden uit Colombia voor

de ontstane vacature. In 2021 zal dit verder vorm krijgen.

- De samenwerking tussen AIRN, GZB en Nederlandse stichtingen is versterkt in 2020. Er zijn afspraken gemaakt hoe we de komende tijd met elkaar verder willen werken, daar hoort bij dat we willen nadenken hoe op een duurzame manier de diaconale projecten voortgezet kunnen worden.
- 360 kinderen konden terecht bij de naschoolse opvang waar ze hulp krijgen bij hun schoolwerk en ook horen uit de Bijbel. Er is voor de kinderen een voedzame maaltijd. Door corona heeft dit werk tijdelijk stilgelegen, maar kan nu met de nodige aanpassingen weer doorgang vinden.
- Via een meerdaagse digitale ontmoeting, kon het diaconale programma Somos Diaconos geïntroduceerd worden bij Centro Nehemias. Dit werd gedaan door de coördinator uit Colombia en andere leden van de Iglesia Presbiteriana en Colombia Sinodo Reformado (IPCSR). Dit zal in 2021 een vervolg krijgen. Er wordt nagedacht of het diaconale programma door Centro Nehemias breder uitgezet kan worden in Nicaragua.

## Invloed COVID-19

- Veel projecten hebben tijdelijk stilgelegen. Dat was de juiste oplossing

## NICARAGUA



gezien de situatie. In Nicaragua is er een korte heftige eerste golf geweest, terwijl daar weinig van is vastgelegd. Nog steeds overlijden er veel mensen aan longontsteking, terwijl dat ook COVID-19 zou kunnen zijn. De onduidelijkheid maakt het lastig vast te stellen welke maatregelen genomen moeten worden, omdat er geen regelgeving vanuit de overheid is. Alle zendingswerkers hebben in het voorjaar van 2020 het land verlaten. De familie Lindhout keerde in september terug. De kortetermijners konden in 2020 niet terugkeren.

- De drie gemeenten in Nicaragua zijn in de moeilijke periode, toen corona rondwaarde, actief geweest in de omgeving van de kerken met het ondersteunen van getroffen gezinnen. Dit mede ondersteund door een actie van GZB en betrokken Nederlandse stichtingen.
- De naschoolse kinderprojecten hebben tijdelijk stilgelegen door COVID-19, maar zijn in het najaar weer gestart en bieden een veilige plek waar kinderen kunnen leren, het Evangelie horen en ook een maaltijd krijgen.

## Hoogtepunt

- Het afronden van het werk van ds. Wim en Anke Poldervaart, en het ontwikkelen samen met de AIRN van de vacature voor gemeentepredikant voor de gemeente in Masaya en toeruster voor de gehele AIRN. De daaropvolgende zoektocht en gesprekken met kandidaten uit de regio. Dit proces versterkt de partnerrelaties in Latijns-Amerika.
- Start van het traject rondom Somos Diaconos met de IPCSR uit Colombia en Centro Nehemias in Nicaragua.

## Leerpunt

In 2020 zijn verschillende groepen en bezoekers uit Nederland tegelijkertijd en vlak na elkaar in Nicaragua geweest om daar te bouwen en de partner te bezoeken. De planning was niet goed en bepaalde groepen waren niet goed afgestemd op de wensen van de partner. In 2021 willen we dit anders aanpakken. Nu ziet het er nog niet naar uit dat er veel gereisd kan worden, maar des te belangrijker om zodra het wel weer kan niet alle groepen tegelijkertijd te ontvangen en helder te hebben welke bijdrage er geleverd kan worden.

# Het Evangelie in een veelkleurig land

PERU

**De Presbyteriaanse Kerk in Peru wil graag groeien en zichtbaar zijn in de samenleving. Met steun van de GZB worden voorgangers en kerkleiders getraind om het Evangelie te delen en uit te leven en tegelijkertijd ook nieuwe (geloofs) gemeenschappen te vormen. Met projecten op het gebied van christelijk onderwijs binnen de kerk, kerkplanting, leiderschap en diaconaat willen we bijdragen aan een goed georganiseerde, groeiende kerk die op een aanstekelijke manier het Evangelie uitdraagt.**

## Gerealiseerd in 2020

Het nieuwe onderwijsprogramma voor predikanten, kerkleiders en gemeenteleden ging van start en werd dit jaar volledig online aangeboden in plaats van op locatie. Vanwege de omstandigheden werd er voor het kerkplantingsprogramma besloten om niet met pioniersplekken te beginnen, maar te investeren in een grondige voorbereiding op de uitdagingen van kerkplanting, evangelisatie en leiderschap. Hiervoor is een online cursusgroep gestart met zo'n 35 deelnemers. Bij beide programma's is zendingswerker ds. Matthijs Geluk intensief betrokken, in samenwerking met twee Peruaanse coördinatoren en de landelijke kerk. Ds. Peter Kleinbloesem en ds. Gerrit Nijland gaven als gastdocenten online cursussen aan theologiestudenten van

Seminario Evangélico de los Andes (SELA) en Universidad Seminario Evangelico de Lima (USEL).

## Invloed COVID-19

Peru ging maandenlang in volledige lockdown (inclusief gebiedsverboden en avondklok), maar desondanks waren er talloze besmettingen en sterfgevallen. Veel mensen verloren hun inkomen en de armoede is enorm toegenomen. De noodhulpcommissie van de Presbyteriaanse Kerk faciliteerde voedselhulp aan meer dan 200 gezinnen. Daarnaast waren er ook hulpinitiatieven van lokale gemeenten die voedselpakketten, medicijnen, kleding en dekens uitdeelden. Ook via kinderprojecten kregen gezinnen voedselhulp, schoolspullen en medicijnen. Huiswerkbegeleiding op locatie was niet mogelijk, daarom werden kinderen en hun families waar mogelijk online ondersteund. Steeds meer kerken ontdekten de mogelijkheden om online diensten en bijeenkomsten te organiseren, om zo het contact met gemeenteleden vast te houden. Het diaconale leiderschapsprogramma moest worden uitgesteld.

## Hoogtepunt

Ondanks de situatie rondom het coronavirus kon al in mei gestart worden met de

eerste cursus van het onderwijsprogramma. Uit alle delen van het land logden predikanten en kerkleiders in via het platform Zoom. Thema van de achtdelige cursus was 'Leven vanuit het Evangelie'. Hoe pas je het Evangelie toe op alle facetten van het leven? Wat betekent het Evangelie voor de manier waarop ik in het leven sta, voor mijn werk, mijn relaties? En draait het in de kerk om het naleven van de regels of juist om het kennen en uitdragen van de liefde van Christus? De cursus voorzag duidelijk in een behoefte, juist ook tijdens de maandenlange lockdown. Gemiddeld deden er zo'n 70 deelnemers aan de cursus mee, een veel groter aantal dan aanvankelijk gepland.

## Leerpunt

Door de online mogelijkheden zijn er met minder budget meer mensen bereikt. Tegelijkertijd is er ook een grote groep mensen niet bereikt, omdat zij geen toegang hebben tot internet (gebrek aan geld, bereik, digitale vaardigheden). In de toekomst zal er voor cursussen en bijeenkomsten een mengvorm worden gezocht van 'online' en 'op locatie'. Verder zullen er in de loop van 2021 meer cursusmaterialen ook offline beschikbaar worden gemaakt.





# Theologie studeren is volharden

Juan en zijn vrouw Andrea, beiden dertigers, hebben er wat voor over om in de kerk te kunnen gaan werken. Het kerkgenootschap waarvan ze lid zijn, vereist een afgeronde theologische opleiding van vier jaar voordat er een beroep naar een lokale gemeente aangenomen kan worden. Maar hoe studeer je theologie als je een dubbele baan nodig hebt om in je levensonderhoud te voorzien? Juan heeft medicijnen gestudeerd op Cuba en deels in Venezuela. Na zijn terugkeer op Cuba moest hij eerst onbetaald aan de slag als arts om op die manier de overheid terug te betalen die zijn studie bekostigd had. Toch liet de roeping om predikant te worden hem niet los. Al vanaf zijn tiende jaar voelde hij zich geroepen door God om pastor te worden en vanaf zijn tienertijd hielp hij lokale zendingen bij hun activiteiten. De weg naar het predikantschap in Cuba is een lange weg. Voordat Juan toegelaten werd op het seminarie moest hij twee jaar werken in een lokale (kleine) kerk. Dan volgen vier jaar theologische opleiding bij het seminarie. Maar in die periode werk je ook mee als kerkelijk werker in een lokale gemeente. Die lokale gemeente wordt door het seminarie toegewezen op basis van de behoefte van de gemeenten van het

kerkgenootschap. Juan kwam zodoende in een grote stad in het oosten van Cuba terecht waar hij pastor werd voor de jeugd onder leiding van een ervaren pastor. De scheiding van familie valt Juan en Andrea zwaar, zeker nu Andrea zes maanden zwanger is, missen ze ouders en andere familieleden. Maar het zal niet de laatste verhuizing zijn voor Juan en zijn vrouw. Na het afronden van de theologische studie zal Juan eerst nog drie jaar moeten werken in een andere lokale gemeente, voordat hij beroepbaar is als predikant. Zijn keuze om pastor te worden is financieel niet de beste keuze. Hij krijgt als pastor nog maar een vierde van wat hij als arts verdiende. Maar Juan heeft ervaren dat God voorziet. Tijdens de eerste maanden onbezoldigd werken op Cuba als arts kreeg hij ook regelmatig wat eten toegestopt van patiënten. Juan belijdt met zijn keuze om theologie te gaan studeren zijn vertrouwen in de voorzienigheid van God. Ook als het betekent dat hij samen met zijn vrouw opnieuw zal moeten verhuizen na de studie. Zo is de weg naar het predikantschap een hele lange weg waarin veel offers gevraagd worden. Maar Juan en Andrea hebben er vertrouwen in; God zal voorzien!

## VERHAAL UIT CUBA







# Regioverslag Europa

## 2020 in cijfers



| Land                              | Realisatie |                | Begroting |                |
|-----------------------------------|------------|----------------|-----------|----------------|
|                                   | ZW         | €              | ZW        | €              |
| Albanië GOCC                      | 0          | 14.200         | 0         | 8.000          |
| Albanië Een kerk in de gevangenis | 0          | 156.778        | 0         | 128.500        |
| Albanië Een spa dieper            | 2          | 51.925         | 2         | 45.000         |
| Noodhulp Albanië                  | 0          | 46.000         | 0         | 0              |
| Balkan ETS                        | 1          | 0              | 1         | 1.500          |
| Bosnië                            | 2          | 13.530         | 2         | 15.500         |
| Bulgarije                         | 1          | 7.000          | 1         | 12.500         |
| Duitsland                         | 2          | 13.205         | 2         | 8.000          |
| Frankrijk                         | 1          | 12.256         | 1         | 34.000         |
| Slowakije                         | 1          | 5.650          | 1         | 15.500         |
| Tsjechië                          | 1          | 15.000         | 1         | 18.000         |
|                                   | <b>11</b>  | <b>335.544</b> | <b>11</b> | <b>286.500</b> |



# Een kerk in elke gevangenis

**Het verlangen van de GZB en Prison Fellowship Albania (Shkbsh) is dat er in alle 24 gevangenissen in Albanië een christelijke gemeenschap ontstaat, zodat elke gevangene toegang heeft tot het hoopgevende en bevrijdende Evangelie van Jezus Christus.**

## Gerealiseerd in 2020

De gevangenispastors van Shkbsh bezochten hun gevangenissen wekelijks, boden pastorale zorg en gaven Bijbelcursussen aan gevangenen. De diaconaal medewerker van Shkbsh zorgde waar nodig voor de gezinnen van gevangenen. Vele gezinnen zijn extra getroffen door de coronacrisis en/of de aardbevingen eind 2019. Ook hielp hij ex-gevangen bij de re-integratie in de samenleving. Vanwege de sluiting van de gevangenissen werd het sinds april en voor de rest van het jaar voor de gevangenen een moeilijke, eenzame tijd. De pastors hielden telefonisch nauw contact met hen en er is met gevangenen een intensieve briefwisseling ontstaan.

## Invloed COVID-19

De impact van de coronacrisis was groot in Albanië en voor het werk van de gevangenispastors. Gevangenissen gingen en bleven dicht voor bezoekers. We waren van plan om twee nieuwe pastors aan te trekken, maar dat bleek dit jaar niet mogelijk. Ook is door deze crisis en door de eerdere

aardbevingen nog meer leed ontstaan bij families van gevangenen. Gelukkig konden we met noodhulpgeld een extra steentje bijdragen.

## Hoogtepunt

De pastors organiseren en leiden kerkdiensten en samenkomsten in de gevangenis, maar ze maken gelovige gevangenen waar mogelijk medeverantwoordelijk voor pastoraat en de diensten in hun gevangenis. De gevangenen zelf zijn er ten slotte 24/7 en er zou een dag kunnen komen dat Shkbsh de gevangenis niet meer in kan. Wie had gedacht dat die dag in 2020 zou komen! Wat een vreugde om te horen dat dit jaar op diverse plekken gevangenen het stokje overnamen en zelf kerkdiensten en Bijbelstudiemomenten organiseerden. Gods werk gaat door, ook in gesloten gevangenissen!

## Leerpunt

Samen met onze partner verlangen we naar groei van het aantal gevangenissen waar we werken. Om dat te bereiken is groei van het aantal pastors nodig. Die groei zat er dit jaar niet in. Het leerde ons anders te kijken naar 'groei', want er was wel degelijk groei, alleen in een andere vorm: in de diepte, in zelfstandigheid en verantwoordelijkheidsbesef van gelovige gevangenen.

ALBANIË



ALBANIË

# Een spa dieper

**Het doel voor de komende jaren is groei van de jonge, vaak kleine Albanese kerken en hun gemeenteleden. Groei in hun relatie met Jezus Christus, in het gemeente-zijn en in hun missionaire en diaconale opdracht. We noemen dit het Fokusí traject.**

## Gerealiseerd in 2020

Dit jaar is Aad van der Maas gestart met de begeleiding van een groep van 12 kerken in Albanië en Kosovo (Albaanese taalgebied). Materialen zijn vertaald, zoals enkele delen van het IZB-Focustraject en cursussen van GlobalRize. In zes kerken zijn cursussen over kerk-zijn gestart voor gemeenteleden en kerkleiders. Daarnaast zijn er inhoudelijke trainingen verzorgd voor jeugdwerkleiders en kerkleiders. Diaconale initiatieven door gemeenten zijn voorbereid en zullen in 2021 een vervolg krijgen. Om lokaal eigenaarschap te bevorderen, werkt Aad nauw samen met onder andere de Albanese Bijbelschool ISTL (International School of Theology and Leadership). Eind 2020 is ook een parttime Albanese medewerker aangesteld om te assisteren binnen het programma.

## Invloed COVID-19

Albanië ging in een maandenlange strenge lockdown en ook daarna bleven

er allerlei beperkingen met betrekking tot reizen, maximum aantal mensen in één ruimte en een avondklok. Veel arme Albanese gezinnen raakten nog dieper in de armoede doordat hun inkomen wegviel. Met noodhulpgeld konden de 12 kerken veel getroffen uit hun omgeving helpen met voedselpakketten, dat heeft veel goeds gedaan. Reguliere activiteiten konden pas later in het jaar starten of zijn doorgeschoven naar 2021. Een aantal activiteiten kon met beperkingen of online plaatsvinden. Waar nodig hebben we met noodhulpgeld internettoegang voor kerken mogelijk kunnen maken.

## Hoogtepunt

Het is bemoedigend om te zien hoe actief gemeenteleden en voorgangers deelnemen aan de Fokusí-bijeenkomsten. De naar Albanese taal en context vertaalde materialen van IZB-Focus slaan goed aan. Vooral de vragen over het persoonlijk geloofsleven zorgen voor open gesprekken. Meer moeite hebben Albanese christenen met algemenere en beschouwende vragen. Hoe dan ook, de Fokusí-bijeenkomsten helpen hen om meer te ontdekken wat de roeping is van de gemeente in de samenleving.

## Leerpunt

Dit jaar zijn we noodgedwongen gestart met online trainingen. Vanwege beperkte internettoegang, is het helaas nog niet voor iedereen mogelijk om hieraan deel te nemen. Degenen die wel meedoen, zijn er heel blij mee. Zeker christenen en voorgangers die op eenzame, afgelegen plekken in Albanië of Kosovo wonen en werken, voelen zich door de wekelijkse online bijeenkomsten veel meer betrokken op elkaar. Waardevol om vast te houden, ook na de coronacrisis.



# Licht brengen

## BOSNIË

**De protestantse kerk in Bosnië is klein. Zo'n 300-400 christenen verdeeld over 30-35 gemeenten. Toch hebben ze een groot verlangen om te groeien en het Evangelie te verkondigen. De GZB is gevraagd om mee te werken aan dit verlangen. Naast het ondersteunen van de kleine, kletsbare gemeenten in hun missionaire en diaconale activiteiten, werken we vanuit een verkennende rol aan vertrouwen, relaties en een langetermijnvisie voor de rol van de GZB in Bosnië.**

### Gerealiseerd in 2020

De familie Lichtendonk en Heleen van der Sluijs zijn na hun uitzending verbonden aan de gemeenten waar ze hun plek hebben mogen vinden. Adré en Marja Lichtendonk in Tuzla, waar Adré de rol van voorganger vervult en Heleen in Sarajevo. Er zijn in 2020 mooie contacten gelegd en partnerschappen ontstaan. Vanuit lokale gemeenten waren er kleine diaconale en missionaire initiatieven, zoals voedselpakketten voor senioren om de winter door te komen en ondersteuning en pastoraat voor de vele vluchtelingen in het land.

### Invloed COVID-19

Net zoals op veel andere plaatsen heeft COVID-19 een enorm effect gehad op lokale kerken in Bosnië. Het was niet mogelijk

om samen te komen en ook inkomsten vielen weg. Met onze support hielpen we lokale gemeenten de coronaperiode te overbruggen, door een bijdrage aan de meest noodzakelijke operationele fondsen. Dit om de protestantse kerk in Bosnië en Herzegovina te blijven aanmoedigen om hen te helpen groeien en toe te rusten. De familie Lichtendonk is in maart tijdelijk naar Nederland gegaan, maar kon rond de zomer weer terugkeren. Ook Heleen kwam terug in Nederland. Zij verblijft voorlopig nog in Nederland.

### Hoogtepunt

De kracht van het kleine is duidelijk zichtbaar in dit werk. Een christen die getuigt en Licht brengt naar de mensen om zich heen. Zo is de kracht van de kleine Bosnische kerk ook merkbaar in het kleine.

### Leerpunt

De sceptische houding van de kerken in Bosnië tegenover zending en zendingsorganisaties vanwege de jarenlange teleurstellende ervaringen is begrijpelijk. Het kost tijd en fijngevoeligheid om een goed netwerk op te bouwen.





BULGARIJE

## Bron van levend water

### huisk gemeenten in Burgas

**Samen met een stichting in Nederland (TRUD), de protestantse kerk in Oost-Bulgarije en Foka van de Beek verlangen we ernaar de kleine (huis)gemeenten in dorpen rond Burgas op te bouwen en om nieuwe gemeenten te stichten. Het aantal en de grootte van de groepen zou verder kunnen groeien, er is veel openheid voor het Evangelie. Ook is er grote behoefte aan kadervorming en inhoudelijke ondersteuning, zodat de kleine gemeenten kunnen groeien en richting de toekomst zelfstandiger kunnen worden.**

#### Gerealiseerd in 2020

Naast haar taalstudie bracht Foka het kerkelijke landschap in Bulgarije verder in kaart. Ook bezocht ze samen met de lokale partner de kleine gemeenten in arme dorpen rond Burgas om te helpen met Bijbelstudies. Samen maakten ze plannen voor verdere toerusting. Door de lockdown en de vele besmettingen kreeg het werk helaas een hele andere wending en was veel werk niet meer mogelijk. Wel konden ze in deze zorgelijke situatie de mensen in de dorpen nabij zijn door veel telefonisch contact, gebed en regelmatige voedselhulp voor hen die zonder inkomen kwamen te zitten.

#### Invloed COVID-19

In Bulgarije heeft COVID-19 en de maatregelen grote invloed op het leven en het werk gehad. Foka is een tijd in Nederland geweest, en ook na terugkeer bleven de mogelijkheden beperkt, zij moest veel vanuit huis werken.

#### Hoogtepunt

De noodhulp die we met hulp van Nederlandse gemeenten in Bulgarije konden verlenen, was een zegen voor Bulgaarse gezinnen die, vanwege de coronacrisis, in schrijnende omstandigheden leefden. Het was ander werk dan we gepland hadden, maar dit was waar mensen dit jaar grote behoefte aan hadden. Levensmiddelen, medicijnen en woorden van hoop en troost hebben goed gedaan.

#### Leerpunt

Ons werk in Bulgarije is volop in ontwikkeling. Op afstand is het moeilijk om partnerrelaties te leggen en meerjarenplannen te maken. We moeten daar creatief en flexibel in zijn.



# Iets proeven van Gods genade

**Samen met ECM, de Freie Evangelische Gemeinde (FeG Nord) en de uitgezonden families Van Dijk en De Wit proberen we christelijke gemeenschappen te vormen in het voormalige DDR-gebied, waar de kerk klein is.**

## **Gerealiseerd in 2020**

De beperkingen die er vanwege corona waren, hadden grote invloed op het werk van beide families. Desondanks konden Gerrit en Jorine van Dijk toch mooie vervolgstappen zetten in het verder uitbouwen van 'Haltepunkt E'. Er is een ruimte gevonden in het centrum. Ze zijn die aan het opknappen. In 2021 zal de ruimte in gebruik worden genomen voor allerlei activiteiten. Ook Gerard en Janneke de Wit hebben in hun wijk allerlei activiteiten georganiseerd om verbindingen met en tussen wijkbewoners te leggen en vriendschappen op te bouwen. Het voorziet ook hier in een grote behoefte. Ze zijn een wekelijkse kinderclub gestart in hun wijk. Dit zijn hoopvolle ontwikkelingen om in 2021 mee verder te gaan.

## **Invloed COVID-19**

Het virus zelf was in Oost-Duitsland niet zo aanwezig als in andere delen van het land. Wel merkten de zendingswerkers de impact van maatregelen en dit beïnvloedde hun werk. De vraag: 'wat kan nog wél?' is

regelmatig gesteld. Ook op mensen in de wijk heeft het z'n weerslag. Mensen voelen zich alleen en gezinnen staan meer onder druk.

## **Hoogtepunt**

Het straatcafé dat Gerrit en Jorine en hun team elke woensdagochtend organiseren, heeft echt betekenis gekregen in de levens van wijkbewoners. Toen het straatcafé na lange tijd (vanwege de coronamaatregelen) eindelijk weer open kon, was de blijdschap merkbaar! Buren hadden er ontzettend op zitten te wachten. Jong en oud ontmoette elkaar weer bij een kopje koffie, kwamen in gesprek over simpele alledaagse bezigheden, maar ook over crises in relaties, problemen met kinderen... en soms ineens over het volgen van Jezus. De Heilige Geest is aan het werk, mensen lijken iets te proeven van onze God en Zijn Koninkrijk.

## **Leerpunt**

Werken in de wijk waar je woont, is zoeken naar balans. Er is veel te doen, maar er is ook tijd met en voor elkaar nodig. Het vraagt voortdurend gebed tot God om goede keuzes te maken. Het vormen van een team helpt daarbij. In Evershagen is dat goed gelukt, in Lankow - waar het werk nog maar recent is opgestart - moet dit nog verder groeien.

DUITSLAND





FRANKRIJK

Programma 2018-2021

## (Re)vive la France

revitalisering van gemeenten binnen de UNEPREF

**Het doel in Frankrijk is revitalisering van gemeenten binnen de UNEPREF (l'Union Nationale des Églises Protestantes Réformées Évangéliques de France). Dit doen we, samen met UNEPREF, door te investeren in jongerenwerk, het IZB-Focustraject en diaconaat. Ons gezamenlijke verlangen is dat de kleine Franse gemeenten méér aanwezig zijn in hun omgeving en zo mensen bereiken die het Evangelie niet kennen.**

### Gerealiseerd in 2020

Harriëtte Smit heeft samen met haar lokale collega weer veel UNEPREF-gemeenten bezocht en gecoacht op het gebied van jeugdwerk en het gebruik van materialen. Deels op locatie en vaak online. Dat bood ook weer nieuwe kansen. Voor Franse kinderen/jongeren konden, hoewel beperkt, gelukkig een aantal belangrijke opbouwende events doorgaan.

Helaas moest de GZB-Experience jongerenreis naar Mas d'Azil worden geannuleerd.

De familie Lustig is begin 2020 verhuisd naar Frankrijk. Na taalstudie vestigden ze zich in Montpellier. Ze konden -ondanks allerlei beperkingen- een mooie start maken met het Focustraject in een aantal Franse gemeenten. Eerste materialen hiervoor zijn vertaald (door Nederlandse vrijwilligers) en getest in de gemeenten. Dit zal in

de komende jaren een vervolg krijgen.

### Invloed COVID-19

Frankrijk is hard getroffen door het virus en door de maatregelen. Strikte beperkingen en versoepelingen wisselden elkaar sinds maart 2020 af. Dit heeft het werk sterk beïnvloed. Desondanks toonden gemeenten zich creatief.

### Hoogtepunt

Er is vanuit Nederland warme betrokkenheid op zowel Harriëtte Smit als op de familie Lustig. Er is over en weer veel contact en meeleven. We zijn dankbaar voor de grote groep gemeenten die met Frankrijk meeleeft, het leren van elkaar krijgt echt gestalte.

Daarnaast is er mooie samenwerking tussen de IZB (IZB-Focus) en de GZB om de gemeenten in Frankrijk te helpen groeien!

### Leerpunt

Ook in een kleine kerk zijn veel talenten beschikbaar! In 2020 zagen we hoe de Franse kerk de gaven en talenten van zoveel mogelijk gemeenteleden inzette. Er ontstonden nieuwe vormen van gemeente-zijn (een voorbeeld is het Advent-project) en bij de online diensten die werden ontwikkeld, waren veel gemeenteleden, jong en oud, betrokken.



# Geloof voor de Roma

**Steeds meer plaatselijke gemeenten van de Hongaarse Kerk in Slowakije (RCCS) gaan omzien naar de Roma-bevolking, door met hen het Evangelie te delen, concrete betrokkenheid te tonen en hen een plek te bieden in de gemeente.**

## Gerealiseerd in 2020

Het was een complex jaar voor het werk in Slowakije. Binnen de Hongaarse Kerk van Slowakije is onvoldoende helder hoe de Roma-Missie uitgevoerd en aangestuurd moet worden. Het doel is om zoveel mogelijk gemeenten te laten groeien in openheid richting de Roma-gemeenschap, ook al is dat niet makkelijk vanwege de grote verschillen. In de praktijk zijn veel gemeenten nog niet zo gericht op de buitenwereld, mede door de historische achtergrond van de Hongaarse Kerk (zelf een minderheid in Slowakije). Deze ontwikkeling was ook mede een aanleiding om de familie Schurink naar Nederland terug te laten keren.

## Invloed COVID-19

Net als in andere delen van Europa had de kerk te kampen met een lockdown. Het werk onder de Roma had daar ook onder te lijden. In het voorjaar van 2020 zou de GZB samen met Hulp Oost-Europa (HOE) een predikantenconferentie organiseren, om samen te ontdekken hoe de kerk in Slowa-

kije en Nederland kan groeien in missionair bewustzijn. Deze conferentie zou ook een startpunt zijn om nieuwe keuzes te maken in het werk, maar moest tot twee keer toe afgezegd worden.

## Hoogtepunt

De renovatie van het Roma-centrum in Felsovály is van start gegaan. We hopen dat het centrum in 2021 zal fungeren als een plek waar Roma zich welkom voelen en groeien in kennis van het Evangelie. Aan het einde van dit jaar werd (dankzij de opbrengst van de GZB-zomercollecte) een eigen liederenbundel voor Roma-gelovigen gepubliceerd. Het plan om via een muziektour deze liederen ten gehore te brengen op scholen en kerken, moest vanwege het coronavirus uitgesteld worden.

## Leerpunt

Het verlangen om als kerk missionair te groeien is mooi, maar ook kwetsbaar. Het is niet vanzelfsprekend dat er voldoende draagvlak is binnen lokale gemeenten. Het is belangrijk om tijd te nemen voor zo'n veranderingsproces en te ontdekken welke kennis en vaardigheden daarvoor aan beide kanten nodig zijn.

SLOWAKIJE



TSJECHIË

# Een hernieuwde focus

**Tsjechië is een van de meest geseculariseerde landen van Europa. De gemeenten in Tsjechië hebben wel wat weg van veel gemeenten in Nederland. Voor beide lijkt te gelden dat het niet meer vanzelfsprekend is dat je kerk kunt zijn en dat er een zekere verlegenheid is. Het verlangen van het werk van de GZB in Tsjechië is om samen met de Tsjechische partners te werken aan hun ambitie om gemeenten te coachen in een proces van vernieuwing. Hen uit te dagen om zich te heroriënteren op de roeping tot zending en het zijn van een open, inclusieve en missionaire gemeente waarin ze van grote betekenis kunnen zijn in de samenleving. De basis van de samenwerking is het proces van Cesta Obnovy; een traject dat al in verschillende gemeenten is geïmplementeerd. Met de uitzending van Leendert en Nelleke Wolters en de steun van de GZB kan een bredere beweging worden opgestart, waarin ook de wereldwijde kerk een plaats heeft door uitwisseling en wederzijds leren.**

## Gerealiseerd in 2020

In 2020 is hard gewerkt aan de totstandkoming van het programma en de benodigde verlenging van uitzending van de familie Wolters. Samen met de kerkleiders in Tsjechië is uitvoerig gesproken en gebrainstormd over vernieuwing van bestaande

gemeenten, het Cesta Obnovy-traject en het vergelijkbare Focusprogramma van de IZB. Het resultaat mag er zijn! We gaan ons de komende vier jaar richten op het uitbouwen van Cesta Obnovy om het breder aan te bieden aan gemeenten. Als GZB gaan we daarmee ook langzaam afscheid nemen van de projecten van het Comenius Instituut, die bijdragen aan de theologische vorming van gemeenteleden en kerkleiders.

## Invloed COVID-19

Tsjechië heeft gedurende een lange periode te maken gehad met een strenge lockdown. Dit heeft grote invloed gehad op het werk met de gemeenten. Bijeenkomsten zijn afgelast, de kerkdiensten zijn online vormgegeven en op vele momenten waren er reis- en mobiliteitsbeperkingen. Het werk van het Comenius Instituut is grotendeels online en via de telefoon doorgegaan.

## Hoogtepunt

We zijn dankbaar dat voldoende gemeenten en partners achter de verlenging van de uitzending van Leendert en Nelleke Wolters staan, waardoor zij nog vier jaar kunnen meebouwen aan vernieuwing in de Tsjechische gemeenten en de doorontwikkeling van Cesta Obnovy.

## Leerpunt

Helaas kon een groot deel van de gemaakte plannen niet doorgaan in 2020. We hopen op een nieuwe start in 2021 waarin we blijven werken aan ons verlangen voor de kerk in Tsjechië.



# Nieuw leven

De kleine gemeente in Tuzla (Bosnië) droomde vele jaren over een eigen ruimte om zelfstandig als gemeente samen te kunnen komen. Het is ondertussen negen jaar geleden dat er een gebouw werd aangekocht. Door allerlei stagnerende factoren, waaronder financiële uitdagingen, bleef het hierbij. Toch kwamen enkele christenen trouw bijeen om te bidden. Hoopvol kwamen zij bij elkaar. In deze hoop hadden ze alvast een naam voor de gemeente: 'NOVI ŽIVOT' (Nieuw Leven). Maar deze naam kon niet gebruikt worden zolang er geen officiële registratie was. Er volgden jaren van trouw, hoopvol en vasthoudend gebed, terwijl ondertussen de gemeente kleiner en kleiner werd. Leden van de kerk verhuisden naar het buitenland, anderen bleken niet meer gemotiveerd om samen te komen, een voorganger was er niet. Kortom; een kleine gemeente met immense uitdagingen. En toch kwamen enkele christenen trouw samen in gebed...

Eind 2019, twee weken voor het kerstfeest, kwam de registratie van de gemeente in Tuzla wel rond. Met financiële hulp -onder andere via de GZB- kon een kerkzaal ingericht worden. Maar zouden mensen deze nieuwe kerkruimte kunnen

vinden? Een bord met de naam van de kerk 'Nieuw Leven' bleek de oplossing. Op de avond voor het kerstfeest werd dit bord op de voorgevel van de kerk bevestigd. Het was al laat, het was al donker. Geen vorm van ceremonie. De man die het kwam bevestigen vroeg, al wiebelend op zijn trapje, naar de betekenis van het logo. Met een verwijzing naar het logo van de kerk en het kerstfeest kreeg deze man het Evangelie te horen: met Kerst vieren we de geboorte van Jezus. Hij schenkt 'Nieuw Leven'. De klusjesman kwam zijn trappetje af: "Ik kom nog wel een keer naar een kerkdienst..." Wie weet kunnen we dan de rest van het logo ook uitleggen.

Na jaren van gebed van slechts een handjevol christenen, na jaren van wachten, bidden, hoopvol vooruit kijken -ondanks zorgen en tegenslag- is er nu wekelijks een eredienst. Een eredienst; het hoogtepunt van het 'Samen kerk-zijn'. Mede door de inzet van Adré en Marja Lichten donk wil de GZB, samen met de kleine en kwetsbare gemeenschappen in Bosnië zoals in Tuzla, helpen om te groeien. Groei in activiteiten, maar meer nog, groei in het levende woord van God dat ten diepste écht nieuw leven geeft.

## VERHAAL UIT BOSNIË





# Regioverslag Midden-Oosten en Centraal-Azië 2020 in cijfers

| Land                     | Realisatie |                | Begroting |                |
|--------------------------|------------|----------------|-----------|----------------|
|                          | ZW         | €              | ZW        | €              |
| Centraal-Azië            | 5          | 112.745        | 5         | 95.000         |
| Egypte                   | 1          | 133.555        | 1         | 138.500        |
| Israël                   | 1          | 114.297        | 1         | 125.000        |
| Jemen                    | 0          | 42.500         | 0         | 28.500         |
| Noord- Afrika            | 3          | 34.500         | 2         | 28.500         |
| Noodhulp - Libanon-Syrië | 0          | 70.000         | 0         | 0              |
| Noodhulp explosie Beirut | 0          | 79.135         | 0         | 0              |
| Syrië-Libanon            | 2          | 45.000         | 2         | 54.500         |
| Turkije                  | 0          | 28.050         | 0         | 27.000         |
|                          | <b>12</b>  | <b>659.782</b> | <b>11</b> | <b>497.000</b> |





CENTRAAL-  
AZIË

# Geloven onder druk

**Christenen in Centraal-Azië willen graag groeien in het geloof en het Evangelie met anderen delen. Samen met de partners ondersteunt de GZB de jonge en vaak kwetsbare kerk met de ontwikkeling en verspreiding van goede theologische cursussen. Daarnaast wordt steun gegeven aan diaconale projecten voor kwetsbare groepen in de samenleving.**

## Gerealiseerd in 2020

Het TEE-werk (Theological Education by Extension; praktische, laagdrempelige Bijbelcursussen) lag grotendeels stil. Groepen gingen waar mogelijk op kleine schaal of online door met bijeenkomsten. Verschillende TEE-teams zijn aan de slag gegaan met het ontwikkelen van nieuwe materialen en vertaalwerk voor minderheidstalen. Ook gaven ze hulp, voedsel en medicijnen aan mensen die dat hard nodig hadden. Hanna-Ruth van Wingerden werkte samen met Interserve aan een Nederlandse vertaling van de internationale TEE-basiscursus *Kom, volg Mij*. Deze cursus is bedoeld voor gelovigen met een moslimachtergrond en helpt hen om te groeien in geloof, zonder het contact met hun familie te verliezen.

Met inzet van Gerlinde, Peter en Riek\* werd de opening van een hospice voor daklozen verder voorbereid. Er zijn vier lokale verpleegkundigen geworven die gestart zijn

met de training palliatieve zorg. Als alle vergunningen en licenties door de overheid zijn verleend, zal het hospice naar verwachting in 2021 operationeel zijn.

Naast steun aan verschillende projecten voor kwetsbare mensen, kon dit jaar ook een project gefinancierd worden om geweld tegen vrouwen en kinderen binnen dorpsgemeenschappen te voorkomen.

## Invloed COVID-19

Een groot deel van onze samenwerkingspartners is ziek geweest door COVID-19. Iedereen kent mensen in de directe omgeving die zijn overleden. Armoede, werkloosheid en huiselijk geweld zijn toegenomen. Ook raakt het mensen geestelijk dat zij veelal niet als kerk kunnen samenkomen, of slechts online of in zeer kleine groepen. Tegelijkertijd merken kerken dat ze door praktische hulp een open hart voor het Evangelie vinden. Mensen lijken meer open te staan voor christenen en het christelijk geloof. En kerken zelf zien steeds meer het belang van Bijbelstudie, Bijbelcursussen en sterke huisgroepen. De GZB-Experience reis vanuit Nederland naar Kirgizië kon niet doorgaan.

## Hoogtepunt

In één van de landen in Centraal-Azië kon het TEE-team vanwege de pandemie vrijwel

geen werk doen. De gezondheidssituatie en de economische omstandigheden zijn slecht en er is angst om in (kleine) groepen samen te komen. Toch gingen sommige TEE-groepen door en was er zelfs een kleine groei! Het bleek dat verschillende studenten die eerder cursussen hadden gevolgd het werk nu zelf hadden voortgezet. TEE wordt gebruikt door families die huishoudens houden, moeders met kinderen en binnen verslavingsklinieken. Een ex-verslaafde werd uitgezonden naar een gebied waar weinig christenen wonen. Hij is bezig met het stichten van een nieuwe gemeente en deelt met mensen wat hij eerder tijdens de cursussen heeft geleerd. Ondanks alles gaat Gods werk door!

## Leerpunt

Voor de meeste leden van TEE-teams is het TEE-werk één van de vele taken die zij hebben naast bijvoorbeeld hun werk als predikant. Nu de nood financieel en geestelijk groot is, voelen zij zich overweldigd door alles wat moet gebeuren. Gebed en bemoediging blijven dus heel belangrijk. Verdere regionale samenwerking is afgelopen jaar vrijwel niet tot stand gekomen, daarom wordt er in 2021 een conferentie georganiseerd, al dan niet online. Ook vertaalwerk houdt prioriteit, omdat dit werk ook voortgang kan vinden in tijden van lockdown.

\* In verband met de veiligheid noemen we geen achternamen.

# Bloeiende gemeenten langs de Nijl

EGYPTE

**De GZB werkt samen met de kerk in Egypte aan het verlangen van de lokale gemeenten om, ondanks alle uitdagingen, zichtbaar te zijn in de samenleving. De prioriteit hierbij ligt bij het stichten en verder versterken van twaalf lokale gemeenten, met een focus op diaconaal en missionair werk en toerusting van jonge en/of toekomstige predikanten en andere leidinggevenden in de gemeente.**

## Gerealiseerd in 2020

Sommige gemeenten begonnen aan een nieuw eigen kerkgebouw of uitbreiding van het bestaande gebouw. Andere richtten zich op de verdere opbouw van de gemeenten door middel van trainingen, kinderclubs of diaconale projecten. Door de komst van COVID-19 hebben gemeenten nieuwe vormen van samenkomst en verbondenheid moeten zoeken. Online, of waar nodig via telefoon of huisbezoeken. Veel gemeenten zijn meer dan ooit buiten hun eigen kerkmuren getreden en hebben de kans gegrepen om Gods liefde praktisch aan hun lokale gemeenschappen te tonen. Hierdoor is ook veel moois ontstaan. Krachtige, jonge geloofsgemeenschappen die harder werkten dan ooit om kwetsbare families te voorzien van essentiële behoeften als voedsel, medicijnen, huur of schoolkosten.

In samenwerking met het Evangelical Theological Seminary in Caïro (ETSC) waar Willem-Jan de Wit lesgeeft, is er opnieuw actief ingezet op het toerusten van jonge en nieuwe predikanten, door middel van onderwijs, trainingen en conferenties. Alle colleges zijn online voortgezet: een enorme uitdaging voor zowel studenten als docenten! In juli 2020 konden maar liefst 58 studenten met goed gevolg afstuderen.

## Invloed COVID-19

De komst van COVID-19 heeft de problemen in het hele land verder verergerd. Door de lockdown zijn veel kwetsbare groepen in directe armoede terechtgekomen, doordat ze hun baan verloren of hun daginkomen niet meer konden verdienen. Veel van de jonge gemeenten uit het programma bevinden zich in de arme wijken aan de rand van de stad en hebben - mede met hulp vanuit de GZB - praktische hulp kunnen organiseren en kunnen uitdelen van wat zij zelf hebben ontvangen.

Toch is er ook een aantal activiteiten niet doorgegaan. De jaarlijkse leiderschapconferentie in samenwerking met Eagles Ministry heeft plaatsgemaakt voor gratis online, persoonlijke training voor groepen en/of individuen. De pastorale stage voor theologiestudenten heeft plaatsgemaakt voor extra training in online ministry. Ook

hebben de nodige kerkbouwprojecten van gemeenten vertraging opgelopen.

## Hoogtepunt

Ondanks de nodige tegenslagen, heeft de lastige situatie van de pandemie ook veel mooie dingen voortgebracht. Uit de gemeenten komen getuigenissen over voorgangers of gemeenteleden die door de geboden noodhulp soms verrassende contacten hebben gekregen met hun moslim-naaste. Ook komen nieuwe gezinnen juist nu naar de gemeenten om te vragen om hulp en bijstand. Op deze manier kon vaak ook iets worden gedeeld van de onvoorwaardelijke liefde van God voor mensen.

## Leerpunt

Door de vrij plotselinge overschakeling naar online activiteiten, ook van kerkdiensten, is de ongelijkheid tussen de diverse regio's in Egypte opnieuw scherp naar voren gekomen. Niet alle gebieden en gemeenten zijn voldoende aangesloten op het internet en daarmee heeft lang niet iedereen de mogelijkheid gehad om mee te kunnen doen aan online alternatieven. De verschillen tussen zowel stad en platteland alsook tussen hoger en lager opgeleiden zijn hierdoor in veel gevallen verder vergroot. Dit zal juist voor de kerk een belangrijk punt van aandacht kunnen zijn.





ISRAËL

# Onopgeefbaar verbonden...?

**Onze focus in Israël ligt op luisteren, dienen en getuigen. Dit wordt met name vormgegeven in de aanwezigheid in Jeruzalem van Albert Groothedde als consulent van het Centrum voor Israël Studies (CIS). Daarnaast worden er via het CIS concrete projecten uitgevoerd op het vlak van verzoening en diaconaat.**

## Gerealiseerd in 2020

Albert Groothedde heeft als Israëlconsulent in het afgelopen jaar de contacten met de partners van het CIS in Israël verder verdiept en in Nederland de nodige artikelen gepubliceerd over onder andere de Joodse feestdagen. Hij is ook het Parasja-project gestart, zie onder hoogtepunt. In Nederland heeft Joan Bonhof, die eind vorige jaar is begonnen als nieuwe CIS-directeur, zich verder ingewerkt.

In samenwerking met het CIS zijn diverse projecten gesteund. Op het vlak van diaconaat waren dat projecten voor gezinnen van schoolkinderen in de armere wijken van Jeruzalem, kinderen met een beperking en Joodse en Arabische jongeren die een weekend lang samen optrokken in het kader van vrede en verzoening tussen beide bevolkingsgroepen.

Van 20-31 januari heeft het CIS samen met de PThU - in het kader van nascholing van

PKN predikanten - een studiereis naar Israël georganiseerd. Thema was 'Onopgeefbaar Verbonden...?'. Maar liefst 25 predikanten hebben deelgenomen aan deze leerzame en boeiende reis.

## Invloed COVID-19

COVID-19 heeft een grote invloed gehad op het openbare leven in Israël. Velen van de beroepsbevolking zijn werkloos geworden, waardoor bijv. kerkelijke gemeenten en organisaties ook in de problemen raakten. De organisatie Yad Elie, die zich inzet voor gezonde voeding op Joodse en Arabische scholen, heeft tijdens de lockdown de kwetsbare gezinnen thuis van maaltijden en voedsel voorzien. De activiteiten voor kinderen met een beperking zijn op andere wijze vormgegeven, op een veilige manier voor henzelf en de medewerkers. Het jaarlijkse zomerkamp voor Joodse en Arabische jongeren is niet doorgegaan, maar in plaats daarvan zijn weekenden georganiseerd op een veilige manier, waardoor de jongeren elkaar toch konden ontmoeten. Organisaties hebben op creatieve manieren hun activiteiten kunnen aanpassen aan de omstandigheden.

## Hoogtepunt

Het CIS is begonnen met het Parasja-project. In de synagoges en verschillende

messiaanse gemeenten worden in één jaar tijd de vijf boeken van Mozes gelezen in wekelijkse delen, de zogenaamde parasja's. Met ingang van Simchat Thora, 'Vreugde van de Wet' (feest in het najaar), stuurt het CIS wekelijks een uitleg van een rabbijn over de betreffende parasja van de week. Het CIS voegt daar enkele persoonlijke overdenkingsvragen aan toe. Ongeveer 2200 mensen ontvangen zo wekelijks een stukje Joodse uitleg van de desbetreffende Bijbelgedeelten.

## Leerpunt

Een blijvend leer- en gebedspunt is om in de ontmoetingen met allerlei mensen de bestaande conflicten tussen Joden en Arabieren en ook de onderlinge spanningen tussen de verschillende Joodse stromingen, niet van invloed te laten zijn op de benadering van de persoon die je voor je hebt. Het blijft belangrijk om oprecht geïnteresseerd te zijn in het verhaal van de persoon en deze te waarderen om wie hij of zij is, ongeacht de politieke of godsdienstige opvattingen. Ook als je het daar soms helemaal niet mee eens bent.

# Klein maar krachtig

## JEMEN

**De GZB zal zich de komende jaren vooral richten op de Jemenitische gemeenschap buiten Jemen, met name in Egypte. Gevlucht voor oorlog en/of hun geloof, leven Jemenieten vaak in slechte omstandigheden op plaatsen waar ze niet welkom zijn. Ze hebben meestal ook weinig mogelijkheden om het Evangelie te horen of daarin gesterkt te worden. De GZB werkt samen met haar partner aan verbetering van de levenssituatie van Jemenieten en opbouw en toerusting van de Jemenitische geloofsgemeenschap. Dit om zo uiteindelijk ook bij te dragen aan de groei van de Jemenitische gelovigen die op termijn ook naar Jemen kunnen terugkeren, zodra de oorlog voorbij is.**

### Gerealiseerd in 2020

In Jemen zelf was 2020 het laatste jaar van de noodhulpondersteuning vanuit de GZB. Omgerekend naar bijdrage zijn ongeveer 25 families, 250 personen, het hele jaar ondersteund met voedselpakketten en hygiëne-artikelen. Dit voorziet in ongeveer de helft van de jaarlijkse behoeften. Deze distributies brengen bovendien goede ingangen om uit te reiken naar zowel gelovigen als moslims en maken deel uit van een groter multi-sectoraal humanitair programma.

Bovendien is een pilot gestart in Egypte, waar de GZB en haar partners zich de komende jaren op willen richten. Ongeveer 50 van de meest kwetsbare Jemenitische families in Egypte hebben ondersteuning ontvangen in de vorm van voedsel, water en hygiënepakketten. Een lokaal team was beschikbaar voor geestelijke en emotionele support. Er is een start gemaakt met het trainingsprogramma en online worden wekelijkse Bijbelstudies gehouden.

### Invloed COVID-19

Het grootste gedeelte van de activiteiten heeft ondanks de komst van de pandemie in aangepaste vorm plaats kunnen vinden. Praktische ondersteuning was nog harder nodig, aangezien velen hun inkomsten als dagloner verloren. Ook kwamen velen door de lockdown in Caïro in een sociaal en geestelijk isolement. Het lokale team heeft veel contact kunnen onderhouden via de telefoon. De wekelijkse Bijbelstudies en andere vormen van training zijn verplaatst naar online. De twee leiderschapstrainingen en de familieconferentie heeft later in het jaar in aangepaste vorm alsnog fysiek plaatsgevonden.

### Hoogtepunt

De start van de ondersteuning van Jemenieten in de Egyptische diaspora heeft een aantal mooie vruchten opgeleverd. De geloofsgemeenschap in Caïro is kwetsbaar en klein, maar toont zich juist daardoor krachtig. Zoals Mirjam, die een leiderschapstraining volgt, zegt: “Zoals God mijn leven heeft veranderd, zo wil ik graag dat Jemenitische vrouwen hun waarde vinden bij Jezus. En hier heb ik training voor nodig.”

### Leerpunt

In 2021 zal het werk onder de Jemenitische gemeenschap geëvalueerd en verder ontwikkeld worden. Het werken met een lokaal kundig en toegewijd team heeft juist in deze tijd van pandemie en beperkingen voor veel zegeningen gezorgd.







## NOORD- AFRIKA

# Lichtdragers: getuigen in Noord-Afrika

**In Noord-Afrika is het niet eenvoudig om christen te zijn. De kerk is klein en kwetsbaar. De meeste gelovigen houden hun geloof verborgen: evangelisatie is verboden. De GZB werkt juist hier aan de opbouw van de kerk of geloofsgemeenschappen. Zowel met het Woord als in dienstbetoon. Samen met partners en zendingswerkers wordt gezocht naar goede ingangen om de kleine maar groeiende christelijke gemeenschap in Noord-Afrika te versterken. Dit gebeurt met name door theologisch onderwijs en discipelschap voor de jonggelovigen en gerichte aandacht voor gemarginaliseerde groepen in de samenleving, zoals gehandicapten en mensen met psychische problemen.**

### Gerealiseerd in 2020

Op diverse manieren is in 2020 geïnvesteerd in Bijbels onderwijs en pastorale begeleiding. Diverse beurzen voor theologisch (afstands-)onderwijs zijn beschikbaar gesteld voor studenten. Daarnaast konden verschillende vormen van mentoring en discipelschap plaatsvinden. Ook dit jaar is verder geïnvesteerd in de ontwikkeling van een officieel erkend theologisch instituut, waar voorgangers toegerust worden om het Evangelie Bijbelgetrouw te kunnen uitleggen en zo leiding te geven aan de groeiende gemeenten in hun land.

Samen met een uitgezonden werker is in het afgelopen jaar een nieuw project gestart gericht op het opbouwen en toerusten van goed opgeleide en professionele werkers in de geestelijke en sociale gezondheidszorg om zo te voorzien in de behoefte van veel mensen met psychologische of sociale problemen. Het project, gericht op ondersteuning van mensen met een handicap, heeft na een kleine vertraging en in afgeslankte vorm doorgang kunnen vinden.

Ondertussen is in 2020 een eerste hand gelegd aan een programma voor Noord-Afrika, waarbij verschillende partners aan elkaar zijn voorgesteld. Een derde werker is na de zomer uitgezonden om zich verder te bekwamen in het leren van het Arabisch en zich te oriënteren op haar toekomstige taak gericht op kwetsbare vrouwen en jongeren.

### Invloed COVID-19

Samen met diverse partners zijn er in april, mei en juni ruim 2.400 pakketten met voedsel en hygiëneproducten verspreid. Deze leveringen hebben een grote impact gehad in een tijd van reële nood en crisis. Ook zijn diverse lokale gemeenten ondersteund in hun diaconale activiteiten. Dit gaf soms verrassende mogelijkheden om nieuwe contacten te leggen.

### Hoogtepunt

Naast hun werk in de zorg of toerusting zijn de uitgezonden werkers onderdeel van kleine geloofsgemeenschappen en daarmee van betekenis voor de ontwikkeling van de lokale kerkgemeenschap. Verder ontstaan soms juist alleen al uit hun aanwezigheid en aandacht bijzondere nieuwe relaties en veranderingen in het leven van de mensen om hen heen.

### Leerpunt

Het kost veel tijd en aandacht om de lokale taal en cultuur beter te leren kennen. Dit is tegelijkertijd nodig om echt met mensen in contact te kunnen komen en zo van betekenis te zijn.

# Deuren open gehouden

## SYRIË EN LIBANON

**De GZB werkt samen met de kleine en kwetsbare maar toch vaak ook opvallend vitale protestantse kerken in Syrië en Libanon aan het versterken van de lokale gemeenten. Diverse, vooral diaconale projecten ondersteunen de kerken in zichtbare presentie en dienst aan de zwakkeren in de samenleving. Zo doen de kerken relatief veel aan opvang en hulp aan achtergebleven of juist gevluchte Syriërs in beide landen.**

### Gerealiseerd in 2020

In deze tijd van crisis vormen de kerken in Libanon een plaats van hoop. Mensen komen naar de kerk voor financiële steun of emotionele hulp. Door de falende overheid zijn het kerken die onderwijs, medische hulp, voedsel en onderdak bieden aan hen die niet langer toegang daartoe hebben. Veel partners waaronder de Resurrection Church Beirut (RCB) en het Social Action Committee (SAC) van de Armeense Kerk zagen een veelvoud van hulpvragen en hebben hun activiteiten en voedseldistributies verdubbeld. Ook groeide de behoefte aan counseling en traumatherapie.

Na de onvoorstelbaar heftige explosie in Beirut hebben veel partners zelf ook schade geleden. Naast de bestaande hulpvragen, kwam er ook behoefte aan herstel

van huizen en het weer oppakken van het dagelijkse leven. Zo heeft de GZB naast voedselhulp in zowel Syrië als Libanon samen met de partnerkerken in Libanon kunnen bijdragen aan reparatiewerkzaamheden.

Familie Van der Knijff heeft in 2020 de opleiding afgerond en hoopt begin 2021 te kunnen worden uitgezonden naar Libanon. Kees zal gaan werken als theologisch docent aan ABTS (Arab Baptist Theological Seminary) en Esther als parttime jeugdarts in een gezondheidskliniek in een van de armste wijken in Beiroet.

### Invloed COVID-19

Libanon gaat door een ingewikkelde tijd van politieke en economische crisis, waarbij diverse rampen elkaar snel opvolgen. Duidelijk is dat COVID-19 de toch al verontrustende en overweldigende omstandigheden in Libanon alleen maar heeft verergerd.

Veel plannen konden niet doorgaan of hebben vertraging opgelopen, waaronder helaas ook de vakantiebijbelclubs voor kinderen. Deze zijn vervangen voor kinderprojecten in de periodes dat iets meer mogelijk was. Ook de vier vluchtelingenscholen in Libanon en peuteropvang GROW zijn een aantal maanden gesloten geweest.

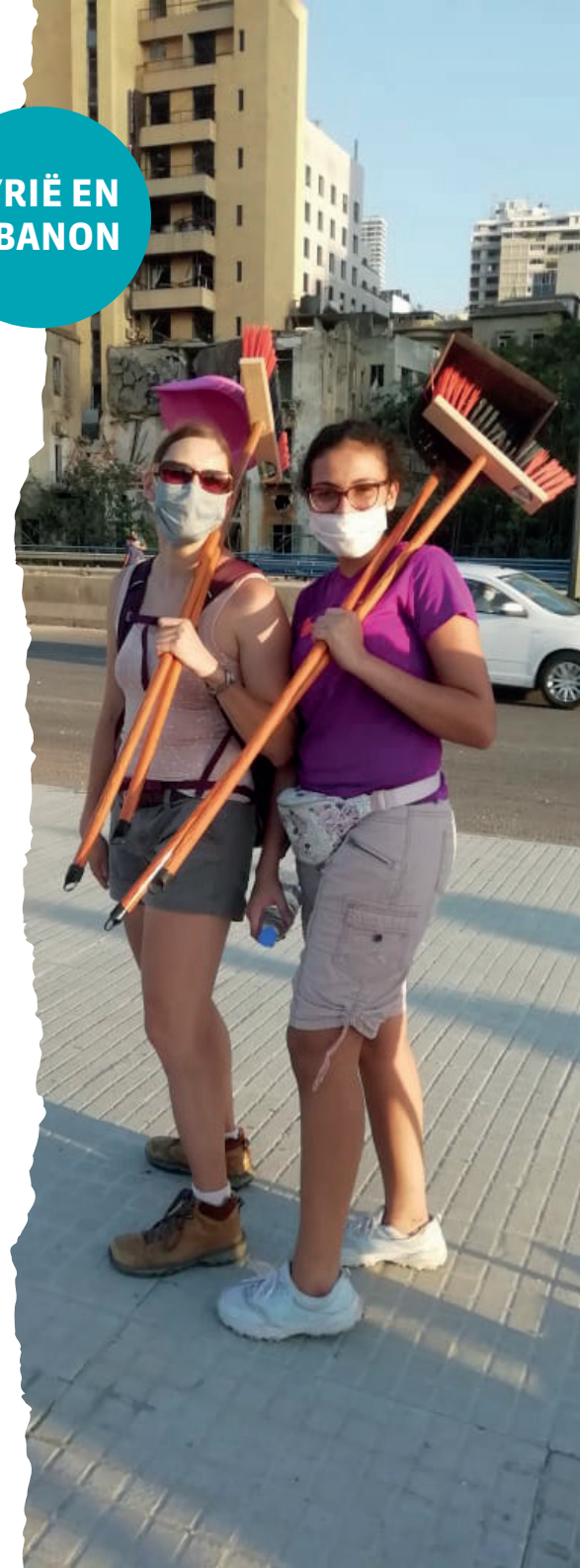
Beiden probeerden ook in deze tijd waar mogelijk contact te houden met leerlingen en hun families om hen op verschillende manieren te ondersteunen en niet uit het oog te verliezen.

### Hoogtepunt

De crisis in Libanon gaat ons bevattingsvermogen te boven. We zijn daarom des te meer dankbaar dat veel partners in deze nijpende situatie de kracht en creativiteit hebben kunnen vinden om deuren open te houden of andere vormen van ondersteuning te ontwikkelen.

### Leerpunt

De complexiteit van de situatie in Syrië en Libanon maakt het nadenken over een gezamenlijke ambitie en strategie voor de komende jaren buitengewoon moeilijk. Betrokkenheid is juist nu nodig, tegelijkertijd is het risico aanwezig dat lokale kerken te veel gaan veranderen in een soort hulporganisatie en zichzelf voorbijlopen. Zeker met de ontwikkelingen van het afgelopen jaar, komt daar ook de zorg om de beschikbare capaciteit en het mogelijk overvragen van de diverse partners bij.







TURKIJE

## Kwetsbare kinderen

**De diverse projecten in Turkije richten zich met name op onderwijs en hulp vanuit de kleine maar actieve kerkelijke gemeenten aan kwetsbare kinderen, waaronder veel Syrische vluchtelingen.**

### Gerealiseerd in 2020

Het werk van partner Kardelen onder gehandicapte vluchtelingenkinderen in Ankara kon ook dit jaar worden ondersteund. Gezinnen worden thuis opgezocht en begeleid. Daarnaast wordt therapie en praktische ondersteuning gegeven. Groepsactiviteiten zijn geannuleerd door de pandemie, maar de persoonlijke begeleiding en advies kon doorgaan, in sommige gevallen telefonisch of online.

In Izmir is het Torbali Refugee Center vanuit de plaatselijke gemeente opgericht om onderwijs te bieden aan kwetsbare Syrische kinderen in de leeftijd van 5-7 jaar. Door de pandemie mocht het centrum niet opengaan, maar toch kon de ondersteuning zoveel mogelijk worden voortgezet. Dit bijvoorbeeld door het aanbieden van online lessen, begeleiding van leerlingen met hun huiswerk en huisbezoeken.

Op 30 oktober vond er een zware aardbeving plaats in Izmir. Onze partners uit Izmir zijn gelukkig ongedeerd gebleven

en verspreidden zich in zes verschillende gebieden in Izmir om dekens, hygiëne-artikelen en voedselpakketten uit te delen.

### Invloed COVID-19

In juni deelde de partner in Izmir hygiënepakketten uit aan ongeveer 200 families in de stad. Bovendien was er zowel in Izmir als Ankara extra aandacht voor de fysieke noden van (vluchtelingen-)families in het netwerk van de partner.

### Hoogtepunt

In 2020 werkte onze partner in Izmir voor het eerst samen met het Turkse Rode Kruis. Voor christelijke organisaties in Turkije is het niet zo eenvoudig om partnerschappen op te bouwen met officiële instellingen; vaak is er juist tegenwerking. Deze samenwerking is hopelijk een begin van nieuwe kansen en relaties om op een grotere schaal van Gods genade en liefde te kunnen getuigen.

### Leerpunt

Er is een grote slag gemaakt in het betrekken van gemeenteleden in het diaconaal werk. Toch is hier nog veel te winnen. Het is belangrijk om te blijven investeren in de koppeling van het werk met lokale christenen.





# Regiooverschrijdend werk

## 2020 in cijfers

| Land                                          | Realisatie |                | Begroting |                |
|-----------------------------------------------|------------|----------------|-----------|----------------|
|                                               | ZW         | €              | ZW        | €              |
| Landen waar de steun wordt afgebouwd          | 0          | 35.000         | 0         | 51.500         |
| Nederland                                     | 2          | 99.640         | 2         | 34.500         |
| Noodhulp                                      | 0          | 62.000         | 0         | 0              |
| Groene GZB                                    | 0          | 32.240         | 0         | 30.000         |
| Landen overstijgende activiteiten in de regio | 0          | 318            | 0         | 50.000         |
|                                               | <b>3</b>   | <b>229.198</b> | <b>3</b>  | <b>166.000</b> |







## Landen waar de steun wordt afgebouwd

### Gerealiseerd in 2020

#### Mexico

In Centro Shalom zijn gedurende het jaar 67 mannen opgevangen om te werken aan het stoppen van hun verslaving. In de periode in Centro Shalom leren ze af te rekenen met hun slechte gewoonten en wordt er gewerkt aan een integraal herstel, zo wordt er ook gekeken naar problemen die ten grondslag liggen aan de verslaving. 17 mannen zijn succesvol afgekickt. Dat is een percentage van 24%, een heel mooi getal voor deze doelgroep. Het was door de coronacrisis financieel een heel moeilijk jaar, omdat door de reisbeperkingen van

de kerken de lokale voedsel- en inkomenssteun helemaal wegvielen. Toch heeft men in deze periode veel geleerd, zoals geduld en doorzettingsvermogen en was het voor de mannen die in het centrum verbleven ook een tijd om goed te focussen op hun doel: afkicken van een verslaving.

Naast Mexico wordt ook werk in andere landen projectmatig gesteund. In Groot-Brittannië is dat hulp bij pioniersplekken voor migranten, in Azië de ondersteuning van 'tentenmakers' en in Kenia een beurs voor een masteropleiding theologie.

## Nederland

**Met partnerorganisaties in Nederland wordt samengewerkt aan bewustwording in de Nederlandse gemeenten.**

### Gerealiseerd in 2020

Naast de vaste contacten met stichting Evangelie en Moslims en de Leerstoel 'De kerk in de context van islam' is er dit jaar ook samengewerkt met de IZB en de HGJB om de Nederlandse kerken te helpen bij de

bezinning op de coronacrisis. Dit is gedaan onder het label van #daaromzijnwekerk (zie hoofdstuk 5: Communicatie & Fondsenwerving).

Een deel van de bestedingen betreft diaconale projecten van de IZB, Stichting Gave en Stichting Evangelie en Moslims waarvoor via Project 10 27 fondsen zijn geworven.

# Noodhulp

**De GZB wil haar partners steunen om in een noodsituatie present te zijn en om een krachtig getuigenis van de lokale gemeente op diaconaal en missionair gebied te helpen vormgeven. Ook wil de de GZB bijdragen aan de capaciteit en mogelijkheden van partners om bij een ramp hulp te bieden aan de getroffen bevolking.**

## Gerealiseerd in 2020

In het eerste kwartaal werd duidelijk dat de uitbraak van het COVID-19 virus de meeste landen op de wereld zou gaan bereiken. Naast de medische crisis ontstond er in veel landen ook een economische crisis. In veel landen waar de GZB werkt, ontstonden acute inkomensproblemen voor grote groepen mensen door de strikte quarantainemaatregelen. Ook in deze slimmerende ramp waren opnieuw de meest kwetsbaren het slachtoffer. Door de ruimhartige donaties uit de achterban van de GZB hebben we in ruim 20 landen mensen met voedselpakketten door een moeilijke periode kunnen helpen. In de tweede helft van het jaar zijn partners geholpen met het zich aanpassen aan de nieuwe werkelijkheid. Met steun van de GZB konden zij onder andere investeren in digitalisering van theologisch onderwijs, hygiënemaatregelen en in activiteiten om mensen weer terug aan het werk te helpen.

Bij elkaar konden we € 236.000 beschikbaar maken voor noodhulp als gevolg van COVID-19. Grotendeels is de reguliere projectsteun omgezet in hulp vanwege de coronacrisis. Daarom zijn deze bestedingen binnen de bestaande programma's verantwoord en niet in het bedrag van € 62.000 hierboven begrepen.

Het nog niet bestede saldo van € 57.000 zal in de loop van 2021 gebruikt worden om partners/doelgroepen te steunen die getroffen worden door een tweede of derde golf van besmettingen.

Naast de steun aan partners wereldwijd om de uitdagingen van COVID-19 het hoofd te bieden, waren er ook kleinere en grotere rampen waarbij partners steun zochten bij de GZB. De ontplofing in Beiroet van begin augustus staat nog bij velen op het netvlies. De GZB ontving in korte tijd ruim € 220.000 aan donaties. In de eerste weken na de ramp hebben de partners van de GZB in Libanon mensen kunnen helpen met voedsel, tijdelijk onderdak en reparaties aan gebouwen van partners. Het nog niet bestede saldo van € 110.000 zal in de loop van 2021 beschikbaar worden gemaakt.

Daarnaast kon de GZB vanuit haar noodhulpreserve ook steun geven aan natuur-

rampen in Kenia (sprinkhanen), op de Filipijnen (tyfoon), op het eiland Sulawesi (wederopbouw na de tsunami) en in Turkije (aardbeving Izmir).

## Hoogtepunt

Veel kerken wereldwijd moesten hun deuren sluiten tijdens de zich snel verspreidende pandemie. Toch betekende dat niet dat de kerk daardoor minder relevant is geworden. Veel lokale gemeenten konden diaconaal present zijn voor de gemeentelieden en de buurtbewoners door middel van het uitdelen van een voedselpakket, medicijnen of een maaltijd. De mensen konden niet naar de kerk komen, maar in veel gevallen mochten de kerken wel uitreiken naar mensen in nood. Vooral voor buurtbewoners kreeg de kerk opeens een ander gezicht. Ook niet-kerkbezoekers ontvingen een pakket met eerste levensbehoeften. Veel kerken wisten dichtbij te komen door in barmhartigheid uit te reiken naar mensen in nood. In Nepal kwamen in één dorp 17 mensen tot geloof en lieten zich dopen, omdat ze God in Zijn genade en barmhartigheid ontmoetten via de mensen die een voedselpakket kwamen brengen.

## Leerpunt

De wereldwijde en langdurende crisis geeft de GZB en haar partners veel uitdagingen.



Veel landen werden getroffen, ook Nederland zelf, en de aantallen mensen in nood waren ontelbaar. Hoe geef je met elkaar noodhulp vorm wetend dat de nood nog vele maanden zal aanhouden? We hebben geleerd dat een korte duidelijk fondsenwervende actie in Nederland de beste vorm is om mensen te mobiliseren voor de doelstelling. De bestedingen kunnen wel geleidelijk gedaan worden en afgestemd worden op hoe de pandemie de wereld over gaat en landen/gebieden treft op verschillende momenten.





# Groene GZB

**Doel van de Groene GZB: Bewustwording bij alle GZB-medewerkers en partners creëren over het belang van zorg voor de schepping. En de CO2-uitstoot van de GZB (reizen) zo veel mogelijk compenseren door groene projecten te starten met partners in binnen- en buitenland.**

## Gerealiseerd in 2020

Er zijn verschillende projecten in binnen- en buitenland opgezet en uitgevoerd die een positieve invloed hebben op de schepping. Het begrip 'zorg voor de schepping' begint meer te landen binnen de organisatie en er wordt gewerkt aan materiaal om te delen met partners. Dit materiaal gaat in op het thema 'zorg voor de schepping' en bespreekt waarom het past bij onze verantwoordelijkheid om als christenen te zorgen voor de schepping.

De volgende projecten zijn uitgevoerd in 2020:

- Voedselbank Albanië (ondersteund door SamSam)
- Indonesia Go Green
- Zonnepanelen voor zeven scholen in Pakistan
- Bijhouden op GZB-kantoor
- Bomen planten in Mozambique
- Workshops in Nederlandse gemeenten door Antonie en Cora Treuren over de

echte prijs en ecologische gerechtigheid

- Maaltijd met overgebleven voedsel op GZB-kantoor met chef-kok Lucas Smits

## Invloed COVID-19

Door de pandemie was het lastig om nieuwe projecten te starten. Er liggen een aantal initiatieven te wachten op verdere uitwerking, zoals in Peru een samenwerking tussen de IEPRP en Arocha Peru, maar door de ontstane situatie is het niet mogelijk dit uit te werken.

## Hoogtepunt

In Albanië is een geweldig resultaat behaald door de voedselbank ter plekke. Er is meer dan 70.000 kg voedsel van verspilling gered en verdeeld onder gaarkeukens, instellingen voor gehandicapten, arme gezinnen en andere mensen die het nodig hadden. Dit project werd ondersteund door SamSam (energieleverancier) en er is aandacht voor gegenereerd op Groot Nieuws Radio.

## Leerpunt

Binnen de organisatie is er een groepje mensen die nadenkt over een groenere GZB, maar het vraagt meer bewustwording bij iedereen zodat op elk terrein aandacht is voor duurzaamheid.



## 4. Contact met Nederlandse gemeenten

### Gemeenten

Als GZB ondersteunen we gemeenten bij het vormgeven van de zendingsroeping. Door betrokken te zijn bij een uitzending krijgt zending een gezicht in de gemeente. De uitzending is vaak een onderdeel van een programma in een land. Eén van de doelen van relatiebeheer voor 2020 was om gemeenten meer te betrekken en meer zicht op de wereldkerk te geven. De ervaring leert dat persoonlijke contacten en ontmoetingen daarbij erg belangrijk zijn. Een heel aantal programma's bracht in 2020 een eerste programmanieuwsbrief uit die breed verspreid werd onder gemeenten en geïnteresseerden. Daarnaast werden er geregeld nieuwsbrieven van de zendingswerkers verspreid.

Helaas zette corona een streep door veel geplande ontmoetingen en contactmomenten. Tijdens de eerste lockdown kwam iedereen in een 'overleefstand', maar na de zomer werd in de meeste gemeenten het zendingswerk weer opgepakt. Vanwege beperkende maatregelen waren ook in de tweede helft van 2020 bezoeken beperkt mogelijk en vonden veel contacten met gemeenten online of telefonisch plaats. We bemoedigden elkaar, konden meedenken en creatieve ideeën van gemeenten delen waardoor we gezamenlijk toch veel konden bereiken. De inzet van gemeenten om toezeggingen voor het zendingswerk na te komen was hartverwarmend. Zending verbindt!

### Project 10 27

De coronapandemie had in 2020 ook gevolgen voor de inkomsten voor het diaconale werk via het programma Project 10 27. Diaconieën collecteerden in 2020 nu ook voor andere - corona-gerelateerde - diaconale projecten van de GZB. Particulieren giften en donaties vielen aanzienlijk hoger uit dan in 2019: € 137.000 (+ 30%). De totale inkomsten voor Project 10 27 in 2020 bedroegen: € 538.000 (2019: € 558.000). De tendens van de laatste jaren, dat een aantal gemeenten soms voor langere tijd een diaconaal project van de GZB steunen, was ook in 2020 zichtbaar. Behalve gemeenten zijn er scholen die vaak op creatieve wijze, gedurende een seizoen, actie voerden voor projecten van Project 10 27. Project 10 27 bood diaconieën de mogelijkheid om acht keer te collecteren voor uiteenlopende doelen, zes keer voor een wereld diaconaal doel en twee keer voor een binnenlands doel (in samenwerking met de IZB en stichting GAVE). Hiervoor werd per collecte ondersteunend materiaal (folders, kerkbladberichten en beamerpresentaties) beschikbaar gesteld. Eén van de collecten (op 3 mei) werd bestemd voor noodhulp in Kenia als gevolg van de sprinkhanenplag. In januari presenteerde Project 10 27 de



jaarlijkse projectenbrochure met een korte, inzichtelijke weergave van alle projecten. Door de contactbeperkingen in 2020 moesten 'ontmoetingen' met de doelgroep (diaconieën, scholen, enz.) vooral digitaal of telefonisch plaatsvinden. Andere communicatie-uitingen waren die via de website van Project 10 27 en advertenties in enkele tijdschriften.

### GZB-Experience

GZB-Experience wil door middel van bewustwording en ontmoeting mensen en gemeenten in Nederland betrekken bij de wereldwijde kerk. GZB-Experience-reizen maken ontmoeting met, bemoediging van en door de wereldkerk mogelijk. Begin 2020 bestond ons reizenaanbod uit elf reizen naar de verschillende GZB-programmalanden. Het aanbod bestond uit vrouwenreizen, jongerenreizen, een scholenreis, gemeentereizen en reizen voor particulieren.

In maart 2020 werden we wereldwijd geconfronteerd met de uitbraak van corona. Gezien onze verantwoordelijkheid voor de inhoud van de programma's, voor deelnemers, reisleiding en richting de ontvangende partnerkerken besloten we in het voorjaar alle reizen voor 2020 te annuleren. Al snel bleek reizen in de wereld helemaal tot stilstand te komen. Het was een teleurstelling voor onze partners waarvoor een bezoek altijd weer bemoedigend is, maar niet

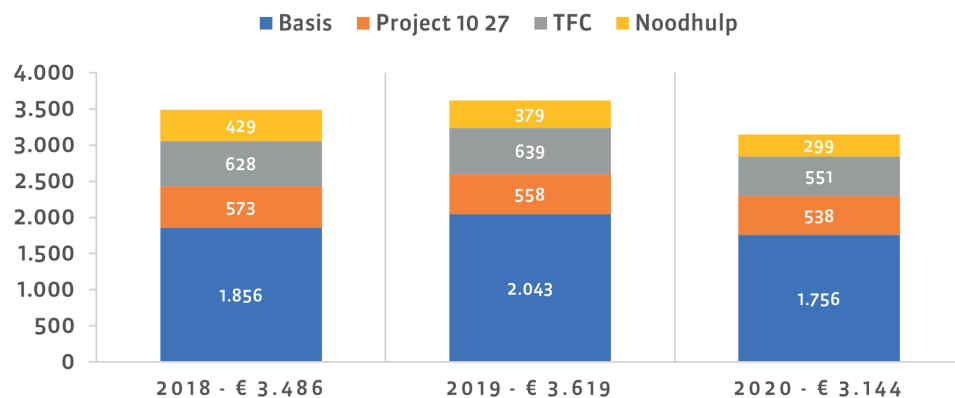




minder ook voor onze deelnemers. Tegelijk zien wij als GZB-Experience deze periode als een tijd van bezinning. Bezinning op ons reisgedrag, op andere vormen om de ontmoeting en bewustwording - naast toekomstige reizen - op een andere wijze te faciliteren. Zo ontstond er eind 2020 een heuse 'klompen-Experience' en onderzoeken we mogelijkheden om interculturele Bijbelstudies te organiseren.

Als GZB-Experience mogen we, naast de reizen op innovatieve manieren bijdragen aan de visie van de GZB; open geloofsgeenschappen waar iedereen welkom is en waar mensen oog hebben voor kwetsbare naasten. Zo bleek ook in 2020 GZB-Experience meer dan een reis te zijn...

### Inkomsten gemeenten(x € 1.000)



## 5. Communicatie & Fondsenwerving

De externe communicatie is voornamelijk gericht op plaatselijke kerkelijke gemeenten binnen de Protestantse Kerk en haar leden. Per 31 december 2020 waren 24.014 mensen ook persoonlijk lid van de vereniging GZB.

### Doelgroepen en middelen

Om de diverse doelgroepen te betrekken bij het werk van de GZB zijn in 2020 de volgende middelen ingezet:

| Doelgroep                                                                      | Belangrijkste informatiekanalen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|--------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Leden van plaatselijke gemeenten binnen de Protestantse Kerk                | Collectefolders, Kerkbladberichten, GZB-dagboek Een handvol koren, Zomergezinsboekje (samen met IZB/HGJB), Nieuwsbrieven zendingswerkers, Fondsenwervende folders zendingswerkers, Informatie vanuit zendingscommissies/thuisfrontcommissies, Website, Social media, Presentaties zendingswerkers met verlof, Persberichten                           |
| 2. Kerkenraden                                                                 | Jaarverslag, Bedank- en verantwoordingsbrief financiële steun, Informatiebrief collecterooster                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 3. Diaconieën                                                                  | Informatiebrief collecterooster Project 10 27, Projectenbrochure Project 10 27, Nieuwsbrieven Project 10 27, Website Project 102 7                                                                                                                                                                                                                    |
| 4. Leden en donateurs van de GZB                                               | Magazine Alle Volken, Gebedsapp en -mail, Social media, Website, Algemene Vergadering Nieuwsbrieven leden/donateurs, Fondsenwervende mailingen en bedankbrieven, Updates vanuit programma's                                                                                                                                                           |
| 5. Leden van zendingscommissies en thuisfrontcommissies                        | Mailing over promotie GZB-dag (de dag zelf ging vanwege de coronapandemie helaas niet door), Mailing over verkoop GZB-dagboek 'Een handvol koren', Mailing over collecterooster, Nieuwsbrieven voor zendingscommissies en/of thuisfrontcommissies, Jaarverslag, Bedank- en verantwoordingsbrief financiële steun, Webinar, Website, Vergaderopeningen |
| 6. Predikanten                                                                 | Nieuwsbrieven voor predikanten, Mailing en materialen bij catecheseproject, Mailing en materialen bij actie voor belijdeniscatechisanten, Predikantenbijeenkomst, Website                                                                                                                                                                             |
| 7. Jongeren                                                                    | Nieuwsbrieven voor jongeren, Social media, GZB-dagboek Een handvol koren, Diaconaal project (samen met de HGJB), Catecheseproject, Durf-te-vragenspel (speciaal voor jongeren), Onderzoek missionair bewustzijn onder jongeren van 16 tot 25 jaar                                                                                                     |
| 8. Kinderen                                                                    | Programma Wereldkids, Presentaties op scholen en clubs, Zondagsscholenproject, Spreekbeurtpakket, Kwartetspel                                                                                                                                                                                                                                         |
| 9. Kantoormedewerkers en zendingswerkers                                       | Nieuwsbrieven, Intranet (PLEK, opgevolgd door Microsoft Yammer)                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 10. Andere fondsenwervende organisaties                                        | Project-/programmavoorstellen, rapportages en besprekingen                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 11. Partnerkerken en -organisaties die personele en financiële steun ontvangen | Nieuwsbrief (Engelstalig en Spaanstalig)                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 12. Vrijwilligers                                                              | Direct contact/bedankbrief/-presentje                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |



## Events

### GZB-dag

In 2020 gingen veel events niet door. De GZB-dag was wel het meest pijnlijke moment wat dat betreft. De eerste lockdown startte twee dagen voor de geplande datum van de jaarlijkse GZB-dag. Alles stond klaar en de teleurstelling was groot. Het moment van ontmoeten met de betrokken achterban kon niet doorgaan. Mooi om te zien dat de verbinding met de achterban op andere manieren gezocht werd met als voorbeeld de volgende twee online events:

### Online VITA-inspiratiemoment

In november 2020 bestond de GZB-vrouwenbeweging onder de naam VITA precies een jaar. Deze beweging bestaat uit zo'n 50 vrouwen die als VITA-vriendin door het geloof aan elkaar verbonden zijn om het Evangelie te delen. Aangezien de jaarlijkse VITA-dag vanwege COVID-19 niet door kon gaan, hebben we op 25 november een online VITA-inspiratiemoment gehouden om de VITA-vrouwen te blijven verbinden met zending. Het zendingswerk in Albanië stond hierbij centraal, waarbij Vita, evangeliste in de vrouwengevangenis in Albanië, de vrouwen meenam in het werk en de activiteiten in Albanië. Er deden 36 vrouwen aan dit online inspiratiemoment mee en 83% gaf aan dat ze zich hierna nog meer verbonden voelden met het zendingswerk van de GZB; ook gaven zij aan volgend jaar weer

online mee te doen. Na het online inspiratiemoment zijn er diverse acties opgestart wat resulteerde in 14 nieuwe VITA-vriendinnen die zich, financieel, hebben verbonden met het zendingswerk wereldwijd.

### Online inspiratiewebinar voor TFC's

In november organiseerde de GZB een online inspiratiewebinar voor leden van thuisfrontcommissies en zendingscommissies. Ongeveer 68 deelnemers namen deel aan het webinar met als thema 'Zending in roerige tijden'. Ds. E.K. Foppen (Den Haag) inspireerde met een opening uit Gods Woord waarna de deelnemers vervolgens een workshop volgden over verschillende thema's.

## Fondsenwerving

De coronacrisis is de goedbedoelensector niet voorbij gegaan. Ook de GZB niet.

Omdat inkomsten uit collecten niet meer op de gebruikelijke wijze gehouden konden worden, werd extra nadruk gelegd op de werving van inkomsten vanuit particulieren. In april werd een extra fondsenwervende mailing verzonden, mede met het oog op de zo belangrijke inkomsten uit de landelijke pinkstercollecte. In de zomer werd een extra noodhulpcampagne opgezet om partnerkerken te ondersteunen. De inkomsten uit particuliere fondsenwerving is in het verslagjaar gestegen.

### Zendingsmaatje

In december 2019 werd gestart met een nieuwe methode om donateurs te werven. Zendingsmaatje is een concept waarin mensen zich kunnen verbinden aan een uitzending tegen een vast maandbedrag van € 10. Via telemarketing en brede publiciteit werd het concept gepromoot. Alle

zendingswerkers hebben een plek gekregen op de website [www.zendingsmaatje.nl](http://www.zendingsmaatje.nl) en mensen zijn opgeroepen om mee te bidden, met hen mee te leven door het versturen van bemoedigingskaarten en mee te geven door Zendingsmaatje te worden. Het resultaat in 2020 is dat 1.298 mensen zich hiervoor ingeschreven hebben. Dit levert per jaar rond de € 130.000 extra inkomsten op.



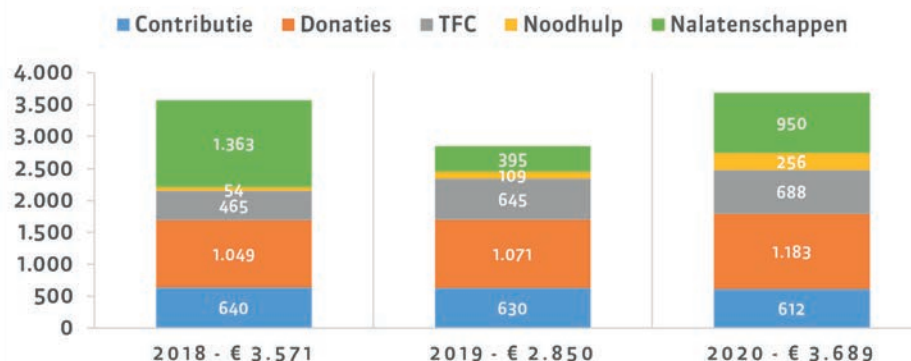
### Fondsenwervende mailingen

In nauwe samenwerking met de programmeers teams werden vier fondsenwervende mailingen samengesteld. Steeds wisselende segmenten uit het bestand van de GZB werden benaderd. Mede door de extra mailing in april stegen de inkomsten via dit soort mailingen in 2020 met 14%.

### Nalatenschappen

In 2020 waren de inkomsten uit nalatenschappen 19% hoger ten opzichte van de begroting. Daarnaast is in 2020 een campagne opgezet om de achterban opnieuw de mogelijkheid van nalaten aan het zendingswerk onder de aandacht te brengen. Om inzicht te krijgen in de afwegingen die mensen maken rondom het opstellen van een testament wordt aan de mailing een enquête toegevoegd. De resultaten hiervan zullen in 2021 bekend worden.

## Inkomsten particulieren (x € 1.000)



### GZB-dagboek Een handvol koren

Vanwege de coronapandemie maakte de GZB zich zorgen dat de verkoop van het GZB-dagboek voor 2021 zou achterblijven. Er waren verschillende signalen dat gemeenten het niet zagen zitten om langs de deur te gaan om het boekje te verkopen. En omdat bijeenkomsten niet doorgingen, kon ook daar geen verkoop plaatsvinden. Maar niets was minder waar! Dankzij intensieve contacten met gemeenten, hier en daar een andere aanpak dan gebruikelijk en de inzet van honderden vrijwilligers is de verkoop nagenoeg gelijk aan het jaar daarvoor:

- Dagboek 2018: 37.500 exemplaren
- Dagboek 2019: 38.363 exemplaren
- Dagboek 2020: 38.888 exemplaren
- Dagboek 2021: 38.746 exemplaren

De GZB is dankbaar dat er zoveel vrijwilligers zijn die hebben geholpen om ondanks corona de verkoop toch tot een succes te maken.

Ook levert elk jaar een groep van 52 vrijwilligers (predikanten, jongerenwerkers en GZB-medewerkers) een bijdrage aan de inhoud van het dagboek.



Met het dagboek wil de GZB de lezers een handreiking bieden bij de opbouw van hun geloof en een inkijkje geven in de wereldkerk. En het mooie is dat de volledige opbrengst, na aftrek van de inkoopprijs, ten goede komt van het zendingswerk. In 2020 was dat € 253.203 (2019: € 265.000).

Het GZB-dagboek 'Een handvol koren' 2021 is bij de Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechthorenden ook in gesproken vorm beschikbaar voor iedereen met een leesbeperking.

### Communicatie

#### Communicatie online

In 2020 heeft de online communicatie een belangrijkere rol gespeeld dan voorheen. Vanwege de beperkingen rondom COVID-19 waren zendingswerkers en medewerkers genooddacht om veel vanuit huis te werken en zijn er veel bijeenkomsten, waaronder ook de jaarlijkse GZB-dag geannuleerd. Om mensen intern te blijven informeren en te inspireren over zending wereldwijd zijn er verschillende online bijeenkomsten georganiseerd zoals de wekelijkse online weekopening, online gebedsmomenten, online informatiemomenten en een online beleidssessie. Dit zorgde voor meer verbinding vanuit het GZB-kantoor in Nederland met het zendingsveld en vice versa.

### Gebedsapp en podcast

Daarnaast zijn er het afgelopen jaar nieuwe online initiatieven ontwikkeld zoals het lanceren van een gebedsapp die dagelijks actuele gebedspunten weergeeft en de gebedskalender bij Alle Volken heeft vervangen. De GZB-gebedsapp is in 2020 800 keer gedownload, waarvan ca. 580 mensen de gebedsapp dagelijks gebruiken. Ook is er een GZB-podcast gelanceerd, waarbij er op een vernieuwende manier een inkijkje gegeven wordt in het leven van de zendingswerkers Leendert Wolters uit Tsjechië, Ditteke den Hartog uit Malawi, Marjan Lindhout uit Nicaragua, Kees en Claudia Geluk uit Costa Rica en Harriëtte Smit uit Frankrijk. De GZB-podcast is in 2020 1.158 keer gedownload.



### Social media

In 2020 hebben meer mensen via de sociale mediakanalen de berichten van GZB gevolgd. In totaal volgen 19.169 mensen de GZB-kanalen. In 2020 volgden 726 meer mensen de dagelijks geplaatste berichten ten opzichte van 2019, een groei van 11%. Het Instagramkanaal heeft hierbij de grootste groei doorgemaakt, met 13.305

volgers is dit medium met 47% gegroeid qua volgers. Ook het aantal volgers op LinkedIn is met 29% gegroeid. Twitter en Facebook hebben een relatieve kleine groei doorgemaakt, hiermee wordt de landelijke trend gevolgd. We kunnen hieruit concluderen dat steeds meer mensen uit onze achterban online inspiratie opdoen rondom zending, waardoor ze meer betrokken raken bij het werk van de GZB.

### Alle Volken

Natuurlijk stond ook de inhoud van Alle Volken voor een groot deel in het teken van corona en de impact die dit had op onze partners en zendingswerkers. Daarbij deden we vooral verhalen van hoop.

Het pastorale werk in de gevangenissen van Albanië stond stil, maar de Heilige Geest verrichtte wonderen. Te midden van de crisis verspreidden de gevangenen op hun beurt het Evangelie! Ze baden voor mensen buiten de muren. En ze organiseerden hun eigen kerkdiensten geleid door één van de gevangenen. Dit is slechts een van de vele





hoopvolle verhalen die we deelden via Alle Volken. Het laat zien dat Gods werk door gaat, ondanks al onze beperkingen.

Mensen zijn steeds minder geneigd om ergens lid van te worden. Dat is bij de GZB niet anders. Het gevolg is dat ook de oplage van Alle Volken daalt. Was de oplage in de 2e helft van 2019 nog 27.500 exemplaren, een jaar later was dat 26.000 exemplaren.

#### **Zomergezinsboekje**

Al jaren geeft de GZB voor de zomer een vakantiebijbelstudieboekje uit. Door corona was het echter

de vraag in hoeverre we in de zomer van 2020 met vakantie konden. Daarom is besloten om in 2020 van deze uitgave af te zien. Om onze achterban te helpen om in de vakantieperiode toch elke dag samen tijd voor God te nemen, hebben GZB, HGJB, IZB een speciaal zomergezinsboekje gemaakt. Een boekje vol met gezinsmomenten, vieringen, puzzels en leuke opdrachten om samen



als gezin te doen. Gemeenten konden het boekje bestellen om uit te delen. Daar werd dankbaar gebruikt van gemaakt. De oplage van 20.000 bleek niet genoeg te zijn.

#### **#Daaromzijnwekerk**

De coronacrisis raakte de kerk in het hart, vooral toen bleek dat het samenkomen als gemeente even niet mogelijk was. Om het gesprek over de betekenis van de kerk in deze tijd



#### **#daaromzijnwekerk**

te stimuleren zijn we samen met de HGJB en de IZB een campagne gestart met de titel #daaromzijnwekerk. Het doel van deze campagne was om met jongeren en ouderen op een inspirerende manier in gesprek te gaan over de kern van kerk-zijn in deze tijd. De campagne ging van start met de publicatie van 95 stellingen (31 oktober 2020) die ook in landelijke media aandacht kreeg. Daarna volgden verschillende gespreksmaterialen waarbij de zeven themavideo's met gespreksvormen voor kerkenraden, kringen en jeugdgroepen een belangrijke drager was. Ook via de sociale media werd het gesprek gestimuleerd. We hopen dat gemeenten door deze campagne in beweging zijn gezet om de roeping van de kerk te doordenken in relatie tot de wereld om ons heen. Besloten werd om deze campagne in 2021 voort te zetten, omdat we merken

dat het gesprek meer tijd en ruimte nodig heeft.

#### **GZB in het nieuws**

Nieuws uit Gods wereldwijde kerk delen we niet alleen via onze eigen kanalen, maar ook met kerkbladen, kranten en tijdschriften. In 2020 heeft de GZB daar extra op ingezet. Het is mooi om te zien dat dit ook wordt opgepakt. Veel aandacht was er bijvoorbeeld voor noodhulpacties, zendingswerkers die terugkeerden, onze vertrekkende en nieuwe directeur en het lanceren van de gebedsapp.

#### **Onderzoek missionair bewustzijn jongeren**

Jongeren vinden missionair-zijn belangrijk, maar getuigen makkelijker in daden dan in woorden van hun geloof. Dit is één van de uitkomsten uit de studie van het Onderzoekscentrum voor Jeugd, Kerk en Cultuur van de Protestantse Theologische Universiteit naar het missionair bewustzijn onder jongeren van 16 tot 25 jaar. Dit onderzoek gebeurde in opdracht van de IZB, HGJB en GZB onder jongeren uit de eigen achterban. Vanuit het onderzoek zijn inzichten ontstaan waarmee de GZB jongeren verder kan helpen groeien in hun missionaire bewustzijn.



## 6. Inzet van mensen

### Inleiding

In dit hoofdstuk is het sociaal jaarverslag opgenomen. Er wordt ingegaan op arbeidsomstandigheden, opleiding, begeleiden en coaching van zowel kantoormedewerkers als zendingswerkers. Er worden cijfers gepresenteerd, maar ook wordt er ingegaan op keuzes die zijn gemaakt en uitgevoerd in 2020 ten aanzien van de inzet van mensen binnen de GZB.

### Arbeidsomstandigheden

#### Gezondheid

Medewerkers worden gestimuleerd tot een gezonde levenswijze. In begeleidingsgesprekken is aandacht voor de balans tussen werk en privé en het inplannen van vrije tijd. Verder wordt aan alle collega's dagelijks de ruimte geboden voor een wandeling na de lunch.

In 2020 hebben de kantoormedewerkers in navolging van de overheidsmaatregelen voor het overgrote deel thuis gewerkt. Daarbij had de GZB als werkgever een zorgplicht met het oog op een verantwoorde thuiswerkplek. De teamleiders hebben pro-actief met medewerkers overlegd om hen te stimuleren op een gezonde manier aan het werk te zijn. Vanaf september is dit door middel van een thuiswerkregeling als aanvulling op de arbeidsovereenkomst ook geformaliseerd.

### Ziekteverzuim en re-integratie

Voor kantoormedewerkers en zendingswerkers die vanuit Nederland werken, wordt het ziekteverzuim geregistreerd en gemeld bij arbodienst Perspectief. Uitgezonden medewerkers melden eventueel ziekteverzuim bij de regiocoördinator. Bij langduriger verzuim kan alsnog de arbodienst worden ingeschakeld.

In 2020 was het verzuim 1,2% (2019: 1,1%).

In geval van ziekte maakt de GZB in overleg met arbodienst Perspectief en de medewerker afspraken over de re-integratie. Er is een verzuimverzekering afgesloten, zodat medewerkers bij langdurige ziekte (tijdelijk) kunnen worden vervangen.

### Medisch adviseur en vertrouwenspersoon

Voor advies rondom medische vragen kunnen uitgezonden medewerkers een beroep doen op dr. Philip Blom. Hij adviseert eveneens de GZB om als werkgever de zorgtaak voor uitgezonden medewerkers zo goed mogelijk te kunnen invullen, bijvoorbeeld als een besluit tot repatriëring moet worden genomen. In 2020 is hij 30 keer door medewerkers geconsulteerd, 25 keer door de GZB en vier keer als vertrouwensarts.

Dr. Blom is eveneens aangesteld als vertrouwenspersoon. In deze rol is hij in 2020 niet geraadpleegd door medewerkers of zendingswerkers.

### Milieu

In het werk op kantoor wordt waar mogelijk bewust omgegaan met het milieu. Dat is onder andere zichtbaar in het gebruik van papier met een keurmerk en het gescheiden inzamelen van afval. In 2020 zijn - geholpen door het gedwongen thuiswerken - verdere stappen gedaan in het papierloos vergaderen. Verder wordt correspondentie, zoals bijvoorbeeld bedankbrieven, zoveel mogelijk digitaal verzonden.

Milieuvriendelijk reizen, bijvoorbeeld met de fiets of een elektrische auto, wordt gefaciliteerd door het bieden van de mogelijkheid om accu's op te laden.

Op kantoor werden de faciliteiten voor online vergaderen uitgebreid, waardoor reizen kunnen worden beperkt. Voor reizen buiten Nederland is vastgelegd dat voor bezoekreizen binnen een straal van 500 kilometer de trein wordt gebruikt.

In 2020 heeft een interne werkgroep geadviseerd over het beleid rondom reizen binnen de GZB. In 2021 zal op basis hiervan het beleid opnieuw worden vastgesteld waarbij de kosten van onder andere milieubelasting in verhouding tot de baten moeten staan. De uitdaging daarbij is om de geleerde lessen in het onderhouden van relaties in een jaar van gedwongen niet of minimaal reizen te behouden.

### Arbeidsverhoudingen en gemeenschap

Naast diverse functionele overlegvormen binnen de werkorganisatie, heeft de GZB ook een Ondernemingsraad (OR).

Het onderlinge contact tussen collega's op het veld en op kantoor krijgt vorm op verschillende manieren.

Een winstpunt in dit bijzondere jaar is de ervaring dat kantoor- en uitgezonden medewerkers allemaal op afstand met elkaar verbonden zijn en er daardoor meer gelijkwaardigheid ontstond. Door middel van Microsoft Teams is het contact tussen collega's in Nederland en wereldwijd ook eenvoudiger geworden.

De weekopening vindt digitaal plaats waar bij alle medewerkers in en buiten Nederland kunnen deelnemen. Daarnaast wordt op drie tot vier dagen per week gestart met een gebedsmoment, waarbij wisselend voorbede wordt gedaan voor alle landen en Nederland. Naast betrokken partnerkerken en specifieke situaties wordt zo regelmatig in de voorbede meegeleefd met alle uitgezonden medewerkers en hun gezinnen. Ook binnen de regio's vindt regelmatig een online gebedsmoment plaats. Alle collega's kunnen via het intranet met elkaar meeleven en -bidden.

Bij alle personeelsactiviteiten worden col-



lega's, vrijwilligers en zendingswerkers die voor verlof in Nederland zijn uitgenodigd.

### **Beloning**

Voor directie en medewerkers van de GZB is de 'Arbeidsvoorwaardenregeling van de Protestantse Kerk in Nederland' van toepassing. Op basis van onder meer de mate van verantwoordelijkheid en het vereiste werk- en denkniveau zoals beschreven in de functiebeschrijvingen zijn de functies ingeschaald.

Zendingswerkers hebben een arbeidsovereenkomst met de GZB. Voor de uitzendtoelagen, verzekeringen en vergoedingen is de 'Uitzendvoorwaardenregeling van de Protestantse Kerk in Nederland' van toepassing. De GZB hanteert de variant 'Faciliteringsregeling', waarbij sprake is van toelagen op basis van de gezinssamenstelling en vaste salarisgrondslagen voor inkomensverzekeringen en oudedagsvoorzieningen.

### **Kantoormedewerkers**

**In 2020 zijn op kantoor de volgende collega's gestart:**

- Nienke Freije (communicatie)
- Nadia Smits (relatiebeheer)
- Gijsbert Wolvers (relatiebeheer)
- Danny Schurink (relatiebeheer)
- Martijn van den Boogaart (directeur-bestuurder)

### **We hebben afscheid genomen van:**

- Jan Ouwehand (directeur)
- Iwan Dekker (regiocoördinator)

### **Jubilea**

Gijske Geneugelijk, Willem-Henri en Ditteke den Hartog waren 12,5 jaar in dienst van de GZB.

### **Opleiding en begeleiding kantoormedewerkers**

Met name de begeleiding van medewerkers was extra uitdagend in 2020. Door de lockdown was thuiswerken van de een op de andere dag de norm. Zoals voor heel Nederland uiteraard het geval was. De omschakeling ging ogenschijnlijk soepel doordat we in 2019 met Office 365 gestart zijn. Het werken via Teams zorgde ervoor dat er een bepaalde mate van nabijheid was en samenwerking hierdoor professioneel gefaciliteerd werd. Toch bleek dat een aantal collega's zeker in de eerste periode van de eerste lockdown behoorlijk tegen grenzen aanliepen doordat onder andere werken en thuisonderwijs door elkaar liep, het schakelen naar nieuwe methoden veel energie vroeg en vaak ook het gemis van directe nabijheid van collega's als zwaar ervaren werd. Door de teamleiders is hier aandacht aan besteed, collega's pakten spontaan zelf de taak op om collega's in de knel aandacht te geven en er zijn een aantal activiteiten georganiseerd om het

onderlinge contact te bevorderen. Tijdens de halfjaar gesprekken in juni/juli heeft de focus vooral gelegen op welbevinden en de zoektocht naar wat nodig is om in deze nieuwe omstandigheden ons werk effectief te blijven doen. Door de loop van het jaar is er door de teamleiders aandacht geweest voor de facilitering van het thuiswerk en zijn er ook materialen verschaft die verantwoord werken mogelijk maakt. Een aantal medewerkers heeft een coachingstraject op maat aangeboden gekregen en één medewerker heeft deelgenomen aan een intervisietraject van Vereniging Prisma. Alles bij elkaar was er minder gelegenheid om bezig te zijn met opleiding en doorontwikkeling door alle extra uitdaging die er was door de veranderde omstandigheden.

### **Inzet vrijwillige collega's**

Er is veel werk door vrijwillige collega's opgepakt in 2020. Hoewel een aantal collega's minder werk konden leveren doordat werken op kantoor niet of nauwelijks mogelijk was, is het aantal vrijwillige collega's dat online bijdraagt gestegen. Gemiddeld zijn er 15 vrijwillige collega's actief in uiteenlopende taakgebieden zoals vertaalwerk, ondersteuning C&F bij het maken van video's etc., het bouwen van de gebedsapp, administratieve ondersteuning, inpak- en verzendklussen, advisering rond inzet/gebruik Office 365 en last but not least het verder ontwikkelen van AFAS door specialisten.

Daarnaast is een grote groep vrijwilligers beschikbaar voor events. Als GZB zijn we ontzettend dankbaar voor de energie die door veel mensen uit de achterban belangeloos geleverd wordt!

### **Werving en selectie van zendingswerkers**

Er zijn in 2020 vanuit HRM 65 contactmomenten geweest omtrent de mogelijkheden van een lange termijn of korte termijn uitzending, daarnaast zijn er achttien oriënterende gesprekken gevoerd voor lange termijnuitzendingen. Dit heeft geleid tot vijf wervingsgesprekken. Deze gesprekken hebben geresulteerd in de benoeming van één echtpaar dat uitgezonden gaat worden in 2021. In 2020 zijn vijf uitzendingen beëindigd. Rondom drie uitzendingen zijn bezinnings- en begeleidingstrajecten doorlopen.

Vanwege de coronacrisis kon de geplande GZB-jongerendag helaas niet doorgaan. Wel zijn er met een aantal geïnteresseerde jongeren maatwerkgesprekken gevoerd. Zodra het mogelijk is wordt er in 2021 een nieuwe GZB-jongerendag gepland. Tevens stonden er in 2020 drie regio oriëntatie-avonden gepland. Deze zijn doorgeschoven naar 2021.

Per eind 2020 waren de volgende medewerkers in Nederland aangesteld:

| Naam                     | Functie                                              | FTE          | Naam                                                                                                 | Functie                           | FTE          |
|--------------------------|------------------------------------------------------|--------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|--------------|
| <b>Bestuurder</b>        |                                                      |              | <b>Team interne zaken</b>                                                                            |                                   |              |
| Martijn van den Boogaart | Directeur-bestuurder                                 | 1,00         | Mark van den Dool                                                                                    | teamleider                        | 0,60         |
|                          |                                                      | 1,00         | Gerdien Blom                                                                                         | HRM - coaching zendingswerkers    | 0,20         |
| <b>Team programma's*</b> |                                                      |              | Henriëtte van Dijk                                                                                   | directiesecretaresse              | 0,75         |
| Kees Zeelenberg          | teamleider   adviseur jeugdwerk                      | 0,70         | Charissa Holwerda                                                                                    | HRM - opleiding zendingswerkers   | 0,60         |
| Jaap Haasnoot            | regiocoördinator                                     | 1,00         | Harriët Ritman                                                                                       | HRM - werving en selectie         | 0,50         |
| Daan van der Kraan       | regiocoördinator   toerustingswerk Zuidoost-Azië     | 0,70         | Anja de Wildt                                                                                        | HRM - secretaresse                | 0,40         |
| Rik Lubbers              | regiocoördinator   relatiebeheerder gemeenten        | 1,00         | Kees Boer                                                                                            | financiën - ledenadministratie    | 1,00         |
| Arie van der Poel        | regiocoördinator                                     | 1,00         | Wim Nap                                                                                              | financiën - administrateur        | 1,00         |
| Tim Verduijn             | regiocoördinator                                     | 0,80         | Tijmen van Steeg                                                                                     | financiën - controller            | 1,00         |
| Marleen Adema            | programmaleider                                      | 0,50         | Linda Hoegee                                                                                         | klantenservice                    | 0,20         |
| Hananja van Ee           | programmaleider                                      | 0,80         | Evelien Ruarus                                                                                       | klantenservice                    | 0,50         |
| Erika Kommers            | programmaleider                                      | 0,80         | Margreet Broeders                                                                                    | communicatie - vormgeving         | 0,50         |
| Hanna Pak                | programmaleider                                      | 0,60         | Gerdi van Eck                                                                                        | communicatie                      | 0,70         |
| Diane Palm               | programmaleider   adviseur bewustwording / jeugdwerk | 0,78         | Harry Fikse                                                                                          | fondsenwerving particulieren      | 1,00         |
| Gijske Geneugelijk       | projectmedewerker                                    | 0,40         | Nienke Freije                                                                                        | communicatie                      | 0,50         |
| Daniëlle Damsteeg        | relatiebeheerder gemeenten                           | 0,60         | Esther van Maanen                                                                                    | communicatie - doelgroep jeugd    | 0,50         |
| Peter Kleinbloesem       | relatiebeheerder gemeenten   toerustingswerk Cuba    | 1,00         | Wilma van der Meij                                                                                   | online marketeer                  | 0,67         |
| Nadia Smits              | relatiebeheerder gemeenten                           | 0,60         |                                                                                                      |                                   | <b>10,62</b> |
| Bas Stolk                | relatiebeheerder gemeenten                           | 0,80         |                                                                                                      |                                   | <b>25,50</b> |
| Jopie Verhoek            | relatiebeheerder gemeenten                           | 0,60         | <b>Totaal - 34 medewerkers</b>                                                                       |                                   |              |
| Gijsbert Wolvers         | relatiebeheerder gemeenten                           | 0,60         | * Het Team Programma's bestaat naast de medewerkers in Nederland uit enkele uitgezonden medewerkers: |                                   |              |
| Anneke Kardol            | officemanager voor relatiebeheer gemeenten en reizen | 0,60         | Willem-Henri den Hartog                                                                              | regiocoördinator Zuidelijk Afrika |              |
|                          |                                                      | <b>13,88</b> | John Lindhout                                                                                        | regiocoördinator Latijns Amerika  |              |
|                          |                                                      |              | Ditteke den Hartog                                                                                   | programmaleider                   |              |

Enkele medewerkers besteden een deel van hun tijd aan direct zendingswerk (totaal 1,9 fte).



### Opleidingstraject zendingswerkers

In het najaar van 2020 hebben Kees en Esther van der Knijff het opleidingstraject gevolgd. Door de bijzondere crisistijd hebben zij voornamelijk een online trainingsaanbod gehad. De onderwijsinhouden zijn met name door collega's verzorgd. Zowel het onderdeel missiologie als interculturele communicatie dat voorheen door een externe partner werd aangeboden is nu door collega's verzorgd. Dit resulteert in een brede inbedding van de opleiding in de GZB als organisatie. Een nieuw element in de opleiding is een miniretraite op de Wittenberg rondom 'geestelijk leven'. Ook is er meer aandacht voor het onderdeel 'een gezonde(n) leefstijl'. Bovendien worden de collega's uit het programmateam van de zendingswerkers actiever betrokken bij de leerlijn 'werkwijze van de GZB'. Verder zijn de gesprekken op grond van het persoonlijk dossier dat de zendingswerkers opstellen gevoerd met de opleidingscoördinator én de regiocoördinator gezamenlijk. Dit om een doorgaande lijn in de uitzending te waarborgen.

### Coaching zendingswerkers

Coaching van zendingswerkers gebeurt in eerste instantie door de regiocoördinatoren (RC's). In de tweede lijn wordt HRM bij coaching betrokken als hier aanleiding toe is. In 2020 is de coach door de RC's ingeschakeld bij ruim twintig uitzendingen. Dit

heeft geleid tot 63 begeleidingsgesprekken: 50 digitale gesprekken en dertien gesprekken op kantoor of bij zendingswerkers thuis. Naast deze begeleiding zijn er ook ondersteunende contacten met de zendingswerkers via e-mail en WhatsApp.

In maart 2020, toen coronacrisis uitbrak, zijn alle zendingswerkers benaderd met de vraag of ze behoefte hadden aan extra ondersteuning. In overleg met de RC's zijn sommige zendingswerkers enkel door de RC benaderd, andere werkers door de coach. Bij 44 uitzendingen heeft de coach zelf contact opgenomen. Het merendeel van de zendingswerkers gaf aan geen behoefte te hebben aan extra begeleiding in verband met corona. Bij vijftien uitzendingen werd dit wel op prijs gesteld en hebben er één of meerdere ondersteunende contacten plaatsgevonden.

De lijnen met regiocoördinatoren zijn kort, regelmatig is er overleg met de RC's over werkers in hun regio. Verder is er eens in de twee maanden intervisie. Van augustus tot december 2020 zijn een aantal coachingstrajecten uitbesteed. Dit vanwege zwangerschapsverlof van de coach.

Bij de retraites die per regio eens in de twee jaar plaatsvinden is aandacht voor coaching en intervisie. In 2020 zou er een retraite worden georganiseerd voor de zen-

dingswerkers in de regio Noord-Afrika, Midden-Oosten en Centraal-Azië. Deze retraite is vanwege de coronamaatregelen niet doorgegaan. HRM verzorgt verder bijeenkomsten, zoals familiebijeenkomsten voor uitgezonden medewerkers, re-entry-avonden en maaltijden voor teruggekeerde zendingswerkers. De familiebijeenkomst is vanwege de coronamaatregelen geannuleerd. Wel heeft er een re-entry avond plaatsgevonden. Ook is er een maaltijd en ontmoetingsavond georganiseerd voor teruggekeerde zendingswerkers.

### Uitzendingen en benoemingen van zendingswerkers

#### De volgende zendingswerkers zijn voor lange termijn uitgezonden:

- Marieke, Noord-Afrika\*
- Daniëlle Davelaar, Zuid-Afrika
- Ds. Geert en Florian Lustig, Frankrijk

#### De volgende zendingswerkers waren in 2020 voor korte termijn uitgezonden:

- Anneleen van Doorn, Nicaragua
- Antje van Rees, Nicaragua
- Leendert en Marianne Otterspeer, Thailand
- Elianne Schonewille, Thailand
- Jaco en Anna Slingerland, Malawi

#### Zendingswerkers die zijn benoemd in 2020:

- Kees en Esther van der Knijff, Libanon
- Vanaf 2020 steunt de GZB de uitzen-

ding van Wilbert van Saane, die door Kerk in Actie is uitgezonden naar Libanon.

### Teruggekeerde/contract beëindiging zendingswerkers

In 2020 zijn de volgende zendingswerkers teruggekeerd danwel is de betrokkenheid van de GZB bij de uitzending gestopt:

- Wim en Anke Poldervaart (vanuit Nederland laatste bezoek aan Nicaragua gebracht)
- Danny en Tabitha Schurink (Slowakije)
- Gerrit van Steenberg (vanuit Nederland werkzaam als begeleider Bijbelvertalingen)
- Jaap en Marieke\* (Zuidoost-Azië)
- Hans en Gerrie Kasbergen (Malawi)

*\* In verband met veiligheid worden de naam en/of het land niet voluit genoemd.*

### Gastdocenten/experts

De volgende personen hebben zich in 2020 ter plaatse dan wel vanuit Nederland voor een expert missie of gastdocentschap ingezet:

- Ds. Ferdinand en Janny van den Bosch, Cuba
- Ds. Gerco op 't Hof, Zuidoost-Azië
- Mevr. Leny Middelkoop, Kenia
- Ds. Gerrit Nijland, Peru
- Dhr. Nico Oudshoorn, DR Congo

### Helpdesk

Gemeenten kunnen via de helpdesk een beroep doen op de expertise van de GZB. Binnen de organisatie is er een vast aanspreekpunt waar deze vragen binnenkomen. Dit jaar zijn vijf verzoeken binnengekomen en behandeld.

### Ondernemingsraad

De ondernemingsraad (OR) heeft ook in 2020 de belangen van het personeel behartigd en regelmatig met de directeur (later de directeur-bestuurder) gesproken over het beleid van de GZB. Aan de hand van het werkplan van de OR is er dit jaar door de OR onder andere aandacht besteed aan het arbobeleid, (permanente) educatie en begeleiding. De situatie rondom de coronapandemie en de impact daarvan op (het werk van) de GZB nam een belangrijke plek in op de agenda van de OR. In het kader daarvan heeft de OR bijgedragen aan de ontwikkeling van de thuiswerkregeling. In 2020 zijn er een adviesaanvraag (omtrent benoeming nieuwe directeur-bestuurder) en een instemmingsaanvraag (omtrent de Thuiswerkregeling) door de OR behandeld.

In 2020 hebben er zes OR-vergaderingen plaatsgevonden. Daarnaast waren er vijf overlegvergaderingen met de directeur(-bestuurder). Eind 2020 vonden OR-verkiezingen plaats, waarbij twee nieuwe OR-leden zijn verkozen. De nieuwe leden zullen hun

taken oppakken vanaf het begin van 2021. Het werkplan van de OR liep tot en met 2020. Na evaluatie zal een nieuw werkplan worden opgesteld waarin voor de komende twee jaar de thema's en aandachtspunten van de OR beschreven staan.

### Feiten en cijfers

|                                                     | 2020   | 2020 | 2019   | 2019 |
|-----------------------------------------------------|--------|------|--------|------|
|                                                     | Aantal | FTE  | Aantal | FTE  |
| Kantoor - werknemers                                | 38     | 23,5 | 38     | 22,8 |
| Kantoor - vrijwilligers                             | 7      |      | 7      |      |
| Zendingswerkers (in dienst van de GZB)              |        | 37,7 |        | 42,4 |
| Zendingswerkers (in dienst van andere organisaties) | 12     |      | 14     |      |
| Korte termijnuitzendingen                           | 5      |      | 8      |      |
| Gastdocenten en experts                             | 5      |      | 6      |      |
| Ondersteuning uitzendingen gemeenten                | 13     |      | 14     |      |





# Overzicht zendingswerkers

per 31 december 2020

| Land                      | Naam                               | Samenwerkende organisatie |
|---------------------------|------------------------------------|---------------------------|
| <b>Azië</b>               |                                    |                           |
| Filippijnen               | Iljo de Keijzer                    | OMF                       |
| Indonesië                 | Björn en Marlies van Veelen        |                           |
| Indonesië                 | Laurens Jan en Lourina Vogelaar    |                           |
| Thailand                  | Sijmen en Annelies den Hartog      | OMF                       |
| Thailand                  | Thomas en Cobi Roest               | OMF                       |
| Zuidoost-Azië             | Mirjam*                            | OMF                       |
| Zuidoost-Azië             | Hans*                              | JmeO                      |
| Zuidoost-Azië (vanuit NL) | Daan van der Kraan                 |                           |
| <b>Afrika</b>             |                                    |                           |
| DR Congo                  | Willem en Joanne Folmer            |                           |
| DR Congo                  | Mark en Corine Godeschalk          |                           |
| Ethiopië                  | Janet van Middendorp               | Wycliffe                  |
| Malawi                    | Gert en Rieneke van de Pol         |                           |
| Malawi                    | Willem-Henri en Ditteke den Hartog |                           |
| Namibië                   | Joram en Daniëlle Oudshoorn        |                           |
| Rwanda                    | Martin en Marleen 't Hart          |                           |
| Rwanda                    | Rik en Caroline Mager              |                           |
| Oeganda                   | Peter en Jeannette de Groot        |                           |
| Zuid-Afrika               | Daniëlle Davelaar                  |                           |
| <b>Latijns-Amerika</b>    |                                    |                           |
| Colombia                  | Johan-Krijn en Astrid Klaasse      |                           |
| Costa Rica                | Kees en Claudia Geluk              |                           |
| Cuba (vanuit NL)          | Peter Kleinbloesem                 |                           |
| Nicaragua                 | John en Marjan Lindhout            |                           |
| Nicaragua (vanuit NL)     | Wim en Anke Poldervaart            |                           |
| Peru                      | Matthijs en Rosa Geluk             |                           |

| Land                                  | Naam                                         | Samenwerkende organisatie |
|---------------------------------------|----------------------------------------------|---------------------------|
| <b>Europa</b>                         |                                              |                           |
| Albanië                               | Robert en Danja Duits                        |                           |
| Albanië                               | Aad en Dineke van der Maas                   |                           |
| Bosnië                                | Adré en Marja Lichtendonk                    |                           |
| Bosnië                                | Heleen van der Sluijs                        |                           |
| Bulgarije                             | Foka van de Beek                             |                           |
| Duitsland                             | Gerrit en Jorine van Dijk                    |                           |
| Duitsland                             | Gerard en Janneke de Wit                     |                           |
| Frankrijk                             | Geert en Florian Lustig                      |                           |
| Frankrijk                             | Harriëtte Smit                               |                           |
| Kroatië                               | Anne-Marie Kool                              |                           |
| Nederland                             | Jaap van Harten                              | Global Rize               |
| Tsjechië                              | Leendert en Nelleke Wolters                  |                           |
| Verenigd Koninkrijk                   | Marjolijn Keizer                             | Crosslinks                |
| <b>Midden-Oosten en Centraal-Azië</b> |                                              |                           |
| Egypte                                | Willem-Jan de Wit                            |                           |
| Israël                                | Corrie*                                      | NEM                       |
| Libanon                               | Heleen van den Berg                          |                           |
| Libanon                               | Kees en Esther van der Knijff (in opleiding) |                           |
| Libanon                               | Wilbert en Rima van Saane                    | Kerk in Actie             |
| Noord-Afrika                          | Cees en Mery*                                |                           |
| Noord-Afrika                          | Dieke*                                       |                           |
| Noord-Afrika                          | Marieke*                                     |                           |
| Centraal-Azië                         | Corina*                                      | Wycliffe                  |
| Centraal-Azië                         | Gerlinde*                                    |                           |
| Centraal-Azië                         | Peter en Riek*                               |                           |
| Centraal-Azië                         | Simone*                                      | PI                        |
| Centraal-Azië                         | Hanna-Ruth van Wingerden                     |                           |

\* Om veiligheidsredenen kunnen wij geen achternaam noemen.

In 2020 verleende de GZB via de Helpdesk in overleg met de uitzendende gemeente steun of medewerking aan de volgende uitzendingen:

| Naam                        | Land             | Uitzendende gemeente   |
|-----------------------------|------------------|------------------------|
| Marloes Achterveld          | Chili            | Oene                   |
| Gerben en Gerda Budding     | DR Congo         | Hoevelaken             |
| René en Janneke Don         | Australië        | Goes                   |
| Lourens en Rebecca Geuze    | Israël           | Nunspeet               |
| Ewald en Lianne Harmsen     | Nigeria          | Delft                  |
| Gerrit en José Heino        | Zuid-Afrika      | Capelle aan den IJssel |
| Gerco en Wouthera*          | Zuidelijk Afrika | Amersfoort - Vathorst  |
| Arjan en Corine Knulst      | Nepal            | Delft                  |
| Marco en Agnes van de Weerd | Thailand         | Zeist                  |
| Han en Wendy*               | Centraal-Azië    | Wierden                |
| Henriëtte en Luuk*          | Zuidoost-Azië    | Alphen aan den Rijn    |
| Miep*                       | Sierra Leone     | Gouda                  |

Samenstelling personeelsbestand uitgezonden medewerkers 31 december 2020

Onderstaand overzicht heeft alleen betrekking op de zendingswerkers die werknemer van de GZB zijn. De GZB is geen werkgever van de zendingswerkers die in samenwerking met andere organisaties zijn uitgezonden.

| Geslacht | 2020      |             | 2019      |             |
|----------|-----------|-------------|-----------|-------------|
|          | Aantal    | FTE         | Aantal    | FTE         |
| Man      | 26        | 15,9        | 28        | 17,3        |
| Vrouw    | 30        | 19,5        | 32        | 23          |
|          | <b>56</b> | <b>35,4</b> | <b>60</b> | <b>40,3</b> |

Zendingswerkers worden per echtpaar voor maximaal 1 FTE benoemd. Van veel echtparen hebben beide partners een parttime aanstelling. Daarom is het aantal medewerkers aanzienlijk hoger dan het aantal FTE.

| Leeftijd      | 2020      |             | 2019      |             |
|---------------|-----------|-------------|-----------|-------------|
|               | Aantal    | FTE         | Aantal    | FTE         |
| 20 - 30 jaar  | 3         | 3,0         | 5         | 4,5         |
| 30 - 40 jaar  | 22        | 12,5        | 26        | 14,5        |
| 40 - 50 jaar  | 14        | 10,3        | 13        | 10,6        |
| 50 - 60 jaar  | 7         | 3,0         | 8         | 6,0         |
| 60 - 65 jaar  | 9         | 6,0         | 6         | 4,4         |
| 65 en ouder   | 1         | 0,6         | 1         | 0,3         |
| <b>Totaal</b> | <b>56</b> | <b>35,4</b> | <b>60</b> | <b>40,3</b> |



## 7. Bestuur en toezicht

De GZB voldoet aan de geldende normen van de erkenningsregeling voor goede doelen. In september 2018 heeft het CBF na een hertoetsing aan de GZB het Certificaat 'Erkend Goed Doel' toegekend. Eén van de normen in de erkenningsregeling is dat de functies 'toezicht houden' en 'uitvoeren' zijn gescheiden. Hoe dit bij de GZB is ingericht, is hierna beschreven.

Per 27 november 2020 is door middel van een statutenwijziging het bestuursmodel gewijzigd. Sindsdien is sprake van een Raad van Toezicht, die belast is met het toezicht en één directeur-bestuurder die eindverantwoordelijk is voor de uitvoering van alle activiteiten. Vóór deze wijziging was feitelijk al sprake van een scheiding tussen toezicht houden (bestuur) en besturen (directeur). Met deze wijziging is de verantwoordelijkheid voor het besturen van de organisatie ook juridisch ondergebracht bij de directeur-bestuurder.

Hierna is zoveel als mogelijk de verantwoordelijkheid tussen besturen en toezicht houden op basis van de nieuwe situatie beschreven.

### Rechtsvorm

De GZB is een zelfstandige vereniging, opgericht in het jaar 1901. Op basis van de kerkorde en een samenwerkingsovereen-

komst wordt de GZB door de PKN erkend als een Modalitaire Uitvoeringsorganisatie (MUO). Dit betekent dat leden en begunstigers bewust een voluit kerkelijke keus kunnen maken om de GZB in te schakelen bij het realiseren van hun kerkordelijke, missionaire taak.

### Scheiding besturen en toezicht houden

In het bestuursreglement is de scheiding tussen besturen en toezicht houden, in aanvulling op de statuten, nader omschreven. In hoofdlijnen zijn de verantwoordelijkheden als volgt:

| Orgaan               | Verantwoordelijkheden                                                        |
|----------------------|------------------------------------------------------------------------------|
| Algemene Vergadering | Benoemen bestuurder en Raad van Toezicht<br>Besluiten over statutenwijziging |
| Raad van Toezicht    | Toezicht houden vooraf<br>Toezicht houden achteraf                           |
| Bestuur              | Besturen                                                                     |

### Toezicht houden (Algemene Vergadering)

Het toezicht houden behoort gedeeltelijk tot de bevoegdheid van de Algemene Vergadering, en is voor het overige ondergebracht bij de Raad van Toezicht.

De Algemene Vergadering heeft na de statutenwijziging voornamelijk de volgende bevoegdheden:

## Van de Raad van Toezicht

2020 was een bewogen jaar. We zijn dankbaar dat het werk in Gods Koninkrijk via de GZB en haar medewerkers door mocht gaan. De COVID-19 pandemie stelde ons op de proef. Het Bijbelse begrip volharden kreeg in de pandemie een diepere laag en betekenis.

We namen afscheid van Jan Ouwehand. Hij was bijna 11 jaar directeur van de GZB en leidde de GZB op betrokken en kundige wijze. We zijn dankbaar voor alles wat Jan heeft betekend. Op pagina 77 leest u meer over zijn afscheid.

We verwelkomden Martijn van den Boogaart als nieuwe directeur-bestuurder. Martijn woonde en werkte vele jaren met zijn gezin voor de GZB in Malawi. Hij kent de Nederlandse gemeenten door zijn werk bij IZB-Focus. We zijn dankbaar dat het proces van werven ondanks de pandemie toch door kon gaan.

Het bestuursmodel is gewijzigd in 2020 en wij houden nu toezicht in een aparte raad, waar we dit voorheen deden als leden van het bestuur. Verderop in dit hoofdstuk leest u hier meer over.

In 2021 wordt een nieuw meerjarenbeleidsplan opgesteld. Verschillende thema's komen terug. Samenwerking met buitenlandse partnerkerken blijft voorop staan. Wederkerigheid is belangrijk, aandacht voor zending is ook heilzaam voor Nederlandse gemeenten. De wereldkerk laat ons zien hoe we kerk kunnen zijn in onze eigen context - in een minderheidspositie.

Als we terug zien geloven en weten we dat de HEERE God ook in 2020 het werk mogelijk maakte. Hij gebruikte alle medewerkers en betrokkenen bij de GZB en we zijn dankbaar voor hun inzet.

Arnold Heij,  
voorzitter van de Raad van Toezicht

- Het goedkeuren van het jaarverslag en de jaarrekening (inclusief de controleverklaring van de externe accountant) uitgebracht door de bestuurder en voorzien van een advies daarover door de Raad van Toezicht.
- Het verlenen van décharge aan het bestuur en de Raad van Toezicht op grond van de door het bestuur gegeven rekening en verantwoording.
- De benoeming van de bestuurder en de leden van de Raad van Toezicht.
- Het vaststellen van een statutenwijziging op voorstel van de bestuurder of een deel van de leden en dat van een goedkeuring van de Raad van Toezicht is voorzien.

Op 17 september 2020 kwam de Algemene Vergadering nog in de oude structuur bijeen. De belangrijkste onderwerpen tijdens deze vergadering waren:

- de goedkeuring van het jaarverslag 2019.
- het afscheid van de bestuursleden mw. mr. E.F. Lagerwerf-Vergunst, mw. ir. A.F. Visscher-Hofman, dhr. N.A. de Waal.
- de benoeming van dhr. H. Bulten en mr. W. Gooijer als bestuurslid.
- de vaststelling van de statutenwijziging en de machtiging aan het bestuur om deze bij de notaris te laten passeren.

### **Toezicht houden (Raad van Toezicht; daarvoor bestuur)**

In het bestuursreglement is beschreven op welke wijze de Raad van Toezicht invulling geeft aan het toezicht houden vooraf en achteraf. Dit doet zij door:

- Vereiste goedkeuring van diverse bestuursbesluiten. Dit betreft onder meer het meerjarenbeleidsplan, jaarplan en begroting, beloningsbeleid, reglementen voor bestuur en werkorganisatie en de benoeming van de externe accountant.
- Advies aan de Algemene Vergadering omtrent benoeming van de bestuurder.
- Advies aan de Algemene Vergadering omtrent goedkeuring jaarverslag.

Het bestuur functioneerde in 2020 feitelijk reeds als Raad van Toezicht en vergaderde in 2020 zeven keer (inclusief een 'heidag'). Op de heidag werd samen met collega's uit de werkorganisatie nagedacht over twee belangrijke thema's voor het komende meerjarenbeleidsplan:

- Migratie - prof.dr. Dorottya Nagy droeg in haar bijdrage verschillende bouwstenen aan om dit thema verder uit te werken.
- Gemeenteopbouw - onder leiding van dr. Sake Stoppels werd nagedacht over welke aandachtspunten vanuit dit thema voor de GZB relevant zijn in de komende jaren.

De vergaderingen vonden plaats in aanwezigheid van de directeur (vanaf 27 november: directeur-bestuurder). Besproken onderwerpen in 2020 betreffen:

- De werving van een nieuwe directeur in nauw overleg met de werkorganisatie, nadat ds. J.P. Ouwehand te kennen had gegeven zich opnieuw beroepbaar te stellen en niet beschikbaar was als directeur-bestuurder bij overgang naar het Raad van Toezicht-model. Met dankbaarheid kon, ondanks het feit dat de werving grotendeels digitaal plaatsvond, in de persoon van ir. M. van den Boogaart tijdig een nieuwe directeur worden benoemd, ingaande per 1 september. Ds. Jan Ouwehand heeft, na een korte overdrachtsperiode per eind september zijn werkzaamheden beëindigd en werd gemeentepredikant in Ilpendam-Watergang.
- De gevolgen van de coronapandemie voor de GZB. De directeur heeft het bestuur steeds op de hoogte gehouden van de gevolgen en benodigde acties bijvoorbeeld betreffende de repatriëring van zendingswerkers.
- De goedkeuring jaarverslag en jaarrekening 2019.
- De goedkeuring jaarplan en begroting 2021.
- De invoering van het Raad van Toezicht model.
- De bekrachtiging van de risicoanalyse.

Na voorafgaand advies van de Commissie Toetsing is de risicoanalyse bekrachtigd.

- De bekrachtiging van de evaluatie beloning directeur-bestuurder. De beloning van de directeur-bestuurder is in 2020 getoetst op basis van de Regeling beloning directeurs van goede doelen ten behoeve van besturen en raden van toezicht, die verplicht is voor leden van de brancheorganisatie Goede Doelen Nederland (voorheen VFI). De conclusie van deze toetsing is dat de beloning binnen de norm blijft op basis van de zwaarteweging van de functie van directeur-bestuurder bij de GZB.

De controle van de jaarrekening wordt uitgevoerd door With Accountants te Sliedrecht, die hiervoor in 2018 is benoemd tot extern accountant voor een periode van drie boekjaren (2018-2020). Met de accountant bespraken we de door hem uitgevoerde werkzaamheden en de bevindingen van zijn controle. De goedkeurende controleverklaring van With Accountants is opgenomen op pagina 107.

### **Evaluatie functioneren bestuur**

In februari 2020 is op basis van een schriftelijke evaluatie de zelfevaluatie binnen het bestuur besproken. Met het oog op het verder gaan als Raad van Toezicht is vervol-



gens in maart gesproken over een goede invulling van de verantwoordelijkheden binnen de Raad van Toezicht.

#### **Evaluatie functioneren bestuurder**

Omdat de nieuwe directeur-bestuurder per 1 september is gestart is in 2020 geen evaluatie gevoerd.

#### **Advisering aan de bestuurder en de Raad van Toezicht**

Er zijn twee commissies actief voor de advisering van de Raad van Toezicht:

##### **Commissie Zending**

De Commissie Zending heeft in 2020 een nieuwe opzet en nieuwe samenstelling gekregen. In de commissie participeren drie leden van de Raad van Toezicht. De commissie wordt ondersteund door een lid van het management team en twee zendingswerkers. Daarnaast worden regelmatig externe deskundigen geraadpleegd afhankelijk van de beleidsthema's die aan de orde zijn. De commissie adviseert de Raad van Toezicht over missiologische thema's en functioneert tevens als klankbord voor de werkorganisatie. De commissie heeft in 2020 één keer vergaderd waarbij het nieuwe reglement en de planning voor 2021 centraal stonden.

##### **Commissie Toetsing**

Deze commissie heeft als doel de advise-

ring van de Raad van Toezicht op financieel en organisatorisch gebied. In de commissie participeren twee leden van de Raad van Toezicht en tenminste twee externe deskundigen.

In 2020 heeft de commissie over de volgende punten geadviseerd:

- De implementatie van overgang naar een Raad van Toezicht-model.
- Het beleid voor de continuïteitsreserve.
- De risicoanalyse en geïmplementeerde maatregelen.
- De evaluatie van de beloning van de directeur.
- De jaarrekening en de begroting.
- Opvolging van de aanbevelingen van de externe accountant.
- Tevens is een aanvang gemaakt met het opstellen van een beleggingsbeleid.

#### **Besturen (directeur-bestuurder, voorheen directeur)**

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het besturen van de GZB en is ook de wettelijk vertegenwoordiger van de vereniging.

In het bestuursreglement zijn de belangrijkste taken en verantwoordelijkheden beschreven. Die betreffen onder meer:

- Het aansturen van de vereniging en werkorganisatie.

## **Bij het afscheid van ds. Jan Ouwehand als directeur**



Op 25 september 2020 namen we als organisatie officieel afscheid van ds. Jan Ouwehand als directeur. Hij vervulde die rol van november 2009 tot en met augustus 2020. We danken hem voor zijn visie en gedrevenheid. Daardoor is de GZB gegroeid in professionaliteit, dynamiek en samenhang.

In zijn bijna elf jaar als directeur heeft Jan Ouwehand leiding gegeven aan een concentratie van het werk van de GZB op het ondersteunen van lokale gemeenten. Hij introduceerde daarbij programmatisch werken als manier om samenhang en professionalisering te bevorderen. Op zijn initiatief is ook systematisch veiligheidsbeleid opgezet en is gewerkt aan een eigen-tijdse aanpak voor het benaderen van de achterban. Daarnaast stimuleerde hij de versteviging van de relaties met andere bonden binnen de PKN en de PKN als geheel, onder andere door gezamenlijke initiatieven en programma's.

Bij zijn afscheid tijdens de historisch algemene vergadering van 17 september 2020, waar ook de overgang naar de Raad van Toezicht werd goedgekeurd (waarvoor hij zich actief heeft ingezet), gaf hij zijn visie op zending op een bevlogen wijze kernachtig weer:

- a. Zending is telkens teruggaan naar het begin: dat we de stem van de Herder hebben vernomen.
- b. Zending is achter die goede Herder aan op weg gaan. Terwijl we onderweg zijn, kijken we om ons heen en nodigen we anderen uit. Daarbij zijn 4 werkwoorden van belang:
  - **Dienen:** dat begint met het afleggen van ons superioriteitsgevoel en de neiging om de agenda te bepalen
  - **Luisteren:** we zoeken hoe de Geest al aan het werk is op andere plekken in deze wereld
  - **Betrokken zijn:** we helpen waar we kunnen omdat en zodat we ons bewust zijn dat het lichaam van Christus wereldwijd is
  - **Vieren:** we vieren wat we daarbij zien gebeuren met mensen, gemeenten, kerken, organisaties en onszelf. "Zendingswerk is God op de vingers kijken."

We zijn God dankbaar voor wat Jan al deze jaren voor de GZB heeft mogen betekenen. We wensen hem samen met Carine Gods zegen bij zijn werk als predikant van de gemeente IJpendam-Watergang.

- Het vaststellen van reglementen voor bestuur en werkorganisatie.
- Het opstellen en na goedkeuring van de Raad van Toezicht vaststellen van meerjarenbeleidsplan, jaarplan en begroting en het bezinnen op missiologische en missionaire vragen.
- Het uitbrengen van een jaarverslag en jaarrekening aan de Algemene Vergadering.
- Het realiseren van het bestaansdoel met inachtneming van de identiteit van de GZB en wet- en regelgeving en bewaking van financiële kaders.
- Het vaststellen van beloningsbeleid en benoemen van medewerkers en zendingswerkers.
- Het benoemen van leden van de externe klachtencommissie en de extern accountant.

In het kader van toezicht vooraf is voor verschillende van deze besluiten vooraf goedkeuring van de Raad van Toezicht vereist en verkregen.

In het reglement werkorganisatie is nader uitgewerkt hoe de bestuurder invulling geeft aan deze verantwoordelijkheden.

Vanuit het belang van verantwoorde en gedragen besluitvorming, is er een management team (MT). Uitgangspunt is dat het management team alle besluiten van de

directeur-bestuurder draagt en hiervoor samen met de directeur-bestuurder in de organisatie verantwoordelijkheid neemt.

Het MT kwam circa twee keer per maand bijeen. In het functioneren van het MT wordt steeds voor ogen gehouden dat besluitvorming zoveel als mogelijk wordt gedelegeerd binnen de werkorganisatie.

#### **Normen/gedragcodes**

De GZB onderschrijft, naast en aanvullend op de eisen voor ANBI en de Erkenningsregeling Goede Doelen (getoetst door het CBF), de volgende gedragscodes en richtlijnen (voorgeschreven door Goede Doelen Nederland voor de hierbij aangesloten organisaties):

- SBF-code Goed bestuur (waaronder de normen op het gebied van fondsenwervende organisaties).
- Richtlijn 650 (onderdeel van richtlijnen voor de jaarverslaggeving van de Raad voor de jaarverslaggeving).
- Regeling beloning directeuren goede doelen.
- Richtlijn financieel beheer goede doelen (beleggingsbeleid).
- Handreiking verwerking en waardering van nalatenschappen belast met (vrucht)gebruik.

#### **Bezoldiging directeur-bestuurder**

De Raad van Toezicht heeft op advies van de Commissie Toetsing het bezoldigingsbeleid vastgesteld en toegepast bij de benoeming van de nieuwe directeur in 2020, die per 27 november de directeur-bestuurder is. De hoogte van de beloning en van andere bezoldigingscomponenten zijn vastgelegd in de arbeidsovereenkomst met de directeur-bestuurder. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd, waarbij de directiebeloning hieraan wordt getoetst. De laatste evaluatie was in december 2020.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt de GZB de Regeling beloning directeuren goede doelen.

De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de bestuurdersfunctie bij de GZB is vastgesteld door de Raad van Toezicht op advies van de Commissie Toetsing. Dit leidde tot een zogenaamde BSD-score van 405 punten (schaal G). Naar aanleiding van een uitbreiding van de weging met beheer reserves en fondsen, is de score bijgesteld tot 410 (schaal G). Op basis hiervan is voor de GZB een maximaal jaarinkomen van € 111.345 (1 FTE/12 maanden) van toepassing.

De voor de toetsing, aan de geldende

maxima, relevante werkelijke jaarinkomens van de directie bedroegen in 2020 in voor ds. J.P. Ouwehand (1 FTE/8 maanden): € 64.262 en voor ir. M. van den Boogaart (1 FTE/4 maanden): € 26.114. Deze beloningen bleven binnen de geldende maxima.

De totale bezoldiging, bestaande uit het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingsen, de werkgeversbijdrage pensioen, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn bleven voor ds. J.P. Ouwehand (€ 71.328) en voor ir. M. van den Boogaart (€ 29.486) binnen het in de regeling opgenomen maximumbedrag van € 201.000 per jaar.

De belaste vergoedingen/bijtellingsen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen.

De hoogte en samenstelling van de bezoldiging worden in de jaarrekening toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten.

#### **Optimale besteding van middelen**

De statutair vastgestelde doelstellingen zijn voor de periode 2017-2021 uitgewerkt in het meerjarenbeleidsplan 'Veelkleurige Kerk'.

In het meerjarenbeleidsplan ligt de nadruk



op het uitvoeren van het missionaire werk in geïntegreerde programma's die aan de hoofddoelstelling van de GZB moeten bijdragen:  
“De GZB wil bijdragen aan de vorming en opbouw van open gemeenten die leven vanuit hun missionaire roeping en die daarom getuigend aanwezig zijn in de samenleving. Tegelijkertijd leven zij hun diaconale roeping uit door uit te reiken naar mensen in de marge.”

De doelstellingen voor deze beleidsperiode zijn vooral gericht op:

- De vorming van toegankelijke christelijke gemeente;
- Ontstaan van nieuwe vormen van kerkzijn;
- Verbinding van jonge gelovigen aan de gemeente;
- Oog voor mensen in de marge in de omgeving van de gemeente en bereidheid hen deel te laten uitmaken van de gemeente;
- Bewustwording van de gemeente in Nederland.

Op programmaniveau worden deze doelstellingen in overleg met de betrokken partners concreet gemaakt.

### **Monitoring en evaluatie van de uitvoering van activiteiten en interne processen**

De GZB kent een Planning & Control cyclus voor de totstandkoming van jaarplan, jaar-

begroting en jaarverslag en jaarrekening.

De beoordeling van aanvragen van de partnerorganisaties vindt plaats via een systeem van Programmering, Monitoring en Evaluatie (PME); dat geldt zowel voor aanvragen voor financiële steun als voor de uitzending van zendingswerkers.

Essentieel is de afstemming op de doelstellingen en strategische keuzes uit het beleidsplan. Dit gebeurt in verschillende stappen:

- Per land of regio wordt in overleg met de verschillende partners een programma geschreven. Deze wordt binnen de GZB intercollegiaal getoetst op basis van het beleidsplan.
- Na goedkeuring van het programma kunnen aanvragen voor projecten en uitzendingen inhoudelijk worden goedgekeurd als deze bijdragen aan het realiseren van de doelen binnen het programma.

Projecten worden na goedkeuring gevolgd binnen een projectenbeheerssysteem. Uitgezonden medewerkers leggen verantwoording af in halfjaarlijkse werkverslagen.

Partnerkerken en -organisaties rapporteren na afloop van een project of in geval van doorlopende projecten per half jaar

over inhoudelijke en financiële voortgang van de projecten.

De regiocoördinator bezoekt gewoonlijk minimaal eens per twee jaar tijdens een veldbezoek de zendingswerkers en evalueert het welzijn van hen op de plaats waar zij wonen en werken, ook in relatie tot de partnerkerk waarmee wordt samengewerkt.

Daarnaast bezoekt de programmaleider de samenwerkingspartners binnen een programma. Tijdens deze bezoeken, maar ook in de verslagen van de partners wordt de realisatie van de projecten in het licht van de bijdrage aan de afgesproken programmadoeleinden getoetst.

In coronatijd hebben de regiocoördinatoren online contact gehad met de zendingswerkers en partners.

Jaarlijks worden de lopende programma's geëvalueerd. Deze evaluatie dient als basis voor het nieuwe jaarplan en eveneens voor het jaarverslag.

De directeur-bestuurder informeert per vergadering de Raad van Toezicht door middel van een directieverslag, aangevuld met financiële informatie per kwartaal.

### **Aanpassingen naar aanleiding van de evaluaties**

#### **Programma's**

De jaarlijkse evaluaties van de programma's dienen als basis voor het nieuwe jaarplan.

Op basis van de evaluaties worden indien nodig aanpassingen verwerkt in de doelen van uitgezonden medewerkers, dan wel in de activiteiten die ondersteund worden. Als daar aanleiding voor is worden voorstellen voor om beleidswijzigingen te onderbouwen.

Gedurende het jaar kunnen evaluerende overlegmomenten binnen het Team Programma's eveneens de aanleiding vormen om geplande activiteiten aan te passen.

#### **Bewustwording, fondsenwerving, beheer en administratie**

Indien nodig worden op basis van evaluatie in het koersrapport en de financiële rapportage per kwartaal aanpassingen in de geplande activiteiten binnen het jaarplan aangebracht.

### Samenstelling van het Bestuur

Tot en met de Algemene Vergadering van 17 september 2020 bestond het bestuur van de GZB uit de volgende personen:

| Naam                        | Functie        | Vanaf | Niet herkiesbaar | Maatschappelijke functie                                       | Nevenfuncties                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------------------------|----------------|-------|------------------|----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| N.A. de Waal                | Voorzitter     | 2008  | 2020             | Directeur BV Liedboek                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>voorzitter van het Provinciaal bestuur Zuid-Holland Christen-Unie</li> <li>voorzitter bestuur De Wittenberg, Zeist</li> <li>lid redactie Lichtspoor (IZB)</li> </ul>                                                                                                                            |
| mr. E.F. Lagerwerf-Vergunst | Secretaris     | 2012  | 2024             | Senior raadsheer gerechtshof                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>lid Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg, Den Haag;</li> <li>plaatsvervangend lid Generale College voor de behandeling van Bezwaren en Geschillen, Protestantse kerk in Nederland;</li> <li>lid Commissie herziening wetgeving ambtsdelicten Kamerleden en bewinds-personen</li> </ul> |
| A.A. Heij RA                | Penningmeester | 2015  | 2027             | Partner accountantskantoor                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| A. de Groot-de Greef MPH RN | Lid            | 2018  | 2030             | Docent HBO-V, coördinator post HBO International Public Health | Health Systems Advisor bij Primary Care International Oxford                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| ds. W.C. Polinder           | Lid            | 2014  | 2026             | Predikant                                                      | Cursusleider en docent Oude Testament bij de cursus Theologische Vorming Gemeenteleden                                                                                                                                                                                                                                                 |
| ds. J.C. van Trigt          | Lid            | 2010  | 2022             | Predikant                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| ir. A.F. Visscher-Hofman    | Lid            | 2012  | 2024             | Docent middelbaar onderwijs                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

### Met ingang van 27 november 2020 heeft de GZB een directeur-bestuurder

|                         |                      |      |        |        |                                                                                                                                                                          |
|-------------------------|----------------------|------|--------|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ir. M. van den Boogaart | directeur-bestuurder | 2020 | n.v.t. | n.v.t. | <ul style="list-style-type: none"> <li>lid bestuur Stichting Leerstoel 'De kerk in de context van islam'</li> <li>lid bestuur Stichting Evangelie&amp;Moslims</li> </ul> |
|-------------------------|----------------------|------|--------|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

### Samenstelling Raad van Toezicht

Na de Algemene Vergadering op 17 september 2020 bestond het bestuur uit de onderstaande personen, die vanaf 27 november 2020 de Raad van Toezicht vormen:

| Naam                        | Functie    | Vanaf | Niet herkiesbaar | Maatschappelijke functie                                       | Nevenfuncties                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------|------------|-------|------------------|----------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| A.A. Heij RA                | Voorzitter | 2015  | 2027             | Partner accountantskantoor                                     |                                                                                                                                                                                                               |
| mr. W. Gooijer              | Secretaris | 2020  | 2032             | General Counsel Enza Zaden                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>Lid bestuur Hervormd-Diaconale Stichting Vrienden van Voor Anker te Huizen</li> <li>Lid bestuur Hervormde Stichting voor Huisvesting van Senioren te Huizen</li> </ul> |
| H. Bulten                   | Lid        | 2020  | 2032             | Directeur Stichting Steun Messi-asbelijdende Joden (parttime)  | Lid Raad van Toezicht CNS Putten                                                                                                                                                                              |
| A. de Groot-de Greef MPH RN | Lid        | 2018  | 2030             | Docent HBO-V, coördinator post HBO International Public Health | Health Systems Advisor bij Primary Care International Oxford                                                                                                                                                  |
| ds. W.C. Polinder           | lid        | 2014  | 2026             | Predikant                                                      | Cursusleider en docent Oude Testament bij de cursus Theologische Vorming Gemeenteleden                                                                                                                        |
| ds. J.C. van Trigt          | lid        | 2010  | 2022             | Predikant                                                      |                                                                                                                                                                                                               |



## Adviescommissies

De commissies ter advisering van de Raad van Toezicht bestaan uit de volgende personen:

| Naam                                                                    | Functie        | Vanaf | Niet<br>herkiesbaar | Maatschappelijke functie                                    | Nevenfuncties                                                                                                                                                                                                       |
|-------------------------------------------------------------------------|----------------|-------|---------------------|-------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Commissie Toetsing (tot 27 november: bestuurscommissie toetsing)</b> |                |       |                     |                                                             |                                                                                                                                                                                                                     |
| F. Boot                                                                 | Voorzitter     | 2015  | 2027                | Relatiebeheerder Zirkzee Groep                              | ▪ Penningmeester Hervormde Gemeente Sluipwijk                                                                                                                                                                       |
| dr. mr. ir. R.J. Hoff                                                   | Secretaris     | 2009  | 2021                | Toezichthouder DNB                                          | ▪ docent Universiteit Twente<br>▪ docent Vrije Universiteit<br>▪ voorzitter Algemene Kerkenraad Protestantse Gemeente Hilversum en lid kerkenraad Hervormde wijkgemeente Centrum<br>▪ lid Raad van Kerken Hilversum |
| G. den Hertog                                                           | Lid            | 2018  | 2030                | Manager Faciliteiten, ICT en Techniek bij Omroep Gelderland |                                                                                                                                                                                                                     |
| A.A. Heij RA                                                            | Namens RvT     |       |                     |                                                             |                                                                                                                                                                                                                     |
| mr. W. Gooijer (vanaf 17 september)                                     | Namens RvT     |       |                     |                                                             |                                                                                                                                                                                                                     |
| N.A. de Waal (tot 17 september)                                         | Namens bestuur |       |                     |                                                             |                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Commissie Zending (tot 27 november: Bestuurscommissie Zending*)</b>  |                |       |                     |                                                             |                                                                                                                                                                                                                     |
| ds. W.C. Polinder                                                       | Voorzitter     | 2014  | 2026                |                                                             |                                                                                                                                                                                                                     |
| H. Bulten                                                               | Namens RvT     | 2020  | 2032                |                                                             |                                                                                                                                                                                                                     |
| ds. J.C. van Trigt                                                      | Namens RvT     | 2020  | 2021                |                                                             |                                                                                                                                                                                                                     |

\* externe leden worden uitgenodigd afhankelijk van onderwerp en thema.

## Aanvullende informatie betreffende de bestuursleden:

- Leden van de Raad van Toezicht van de GZB worden niet bezoldigd; ook worden geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt. Zij ontvangen alleen vergoeding van de gemaakte kosten en hebben de mogelijkheid om binnen de fiscale regeling voor

- vrijwilligersvergoedingen een vergoeding voor bestede tijd te ontvangen. In 2020 hebben zij van de mogelijkheid tot vergoeding voor bestede tijd geen gebruik gemaakt.
- Leden van de Raad van Toezicht hebben geen zakelijke relaties met de GZB, zodat er geen sprake is of kan zijn van belangenverstrengeling.

## 8. Risicobeheersing

De GZB geeft zich als zendingsorganisatie bewust rekenschap van de risico's die kunnen optreden, specifiek bij het vervullen van de zendingsopdracht, maar ook meer in het algemeen als achterbanorganisatie en werkgever in Nederland. Daarbij is het uitgangspunt dat waar het redelijkerwijs mogelijk en betaalbaar is, maatregelen worden genomen om de risico's te voorkomen of de gevolgen als zich deze voordoen te beperken of te beheersen. Tegelijkertijd realiseren de GZB en zijn medewerkers zich dat het gehoor geven aan de zendingsroeping ook inhoudt dat we ons afhankelijk weten van onze Zender en om Zijn bescherming bidden. Die is overal nodig, maar in het bijzonder in landen en gebieden waar politieke stabiliteit en veiligheid niet vanzelfsprekend zijn.

Jaarlijks bespreekt de Commissie Toetsing de risicoanalyse en adviseert hierover aan de Raad van Toezicht. In deze analyse worden risico's bij het realiseren van de doelstellingen en getroffen maatregelen ter voorkoming of beperking van deze risico's besproken. In 2020 is ten opzichte van de bestaande analyse vanuit voorgaande jaren de naleving van internationale sanctiewetgeving nadrukkelijk toegevoegd, zie paragraaf 4 hieronder.

De volgende risico's zijn voor de GZB van belang:

### 1. Veiligheid

GZB-medewerkers zijn in veel landen actief. Veiligheid van de werkers vraagt voortdurende aandacht en alertheid van alle betrokkenen. De veiligheid van uitgezonden medewerkers en medewerkers die namens de GZB reizen, is daarmee het belangrijkste risicogebied van de GZB. Alle uitgezonden en reizende collega's onderschrijven daarom het veiligheidsbeleid.

Dat beleid houdt onder andere in dat onveilige situaties worden gemeld, waarna het veiligheidsteam besluit over te nemen stappen. Ook houden alle medewerkers een profiel persoonlijke gegevens en veiligheidsplan actueel, zodat de GZB in geval van calamiteiten over alle relevante informatie beschikt.

Door middel van veiligheidstrainingen voor medewerkers, simulatieoefeningen en gedragscodes voor alle personen die met de GZB reizen, proberen we de risico's zo goed mogelijk te ondervangen. Tegelijk is volledige zekerheid op dit punt onbereikbaar.

Dit jaar is er een speciale bijeenkomst gehouden voor alle regiocoördinatoren om het veiligheidsbeleid opnieuw uitgebreid door te nemen en dit op onderdelen verder aan te passen. Dit in verband ook met het aantreden van een aantal nieuwe regiocoördinatoren in hun rol als Focal Security Point.

In verband met de coronacrisis is een Crisis Management Team (CMT) ingesteld. Het CMT heeft sinds maart wekelijks vergaderd en met name door de regiocoördinatoren is er intensief overleg geweest met alle uitgezonden werkers. Zo zijn er richtlijnen opgesteld rond eventuele evacuatie en ook de eventuele terugkeer naar het werkveld. In alle gevallen is er in goed overleg per situatie een afweging gemaakt van op locatie blijven of terugkeren naar Nederland. Een aantal werkers is in maart naar Nederland teruggekeerd terwijl een groter aantal op locatie is gebleven. Ruim voor het einde van het jaar zijn alle werkers weer teruggekeerd naar hun werkterrein.

In het afgelopen jaar zijn er nauwelijks veiligheidsincidenten gemeld. De enige meldingen hadden te maken met diefstal en betrokkenheid bij een verkeersongeluk. Deze meldingen zijn door de desbetreffende regiocoördinator afgehandeld.

Het CMT heeft de situatie in DR Congo (activiteiten van gewapende groepen) en Malawi en Centraal-Azië (naar aanleiding van de diverse politieke spanningen) nauwlettend gevolgd. Met de uitgezonden werkers in deze landen is regelmatig overleg geweest. Eén van de gezinnen in DR Congo is in verband met de veiligheidssituatie tijdelijk verhuisd naar de plek waar ook de andere GZB-werkers werkzaam zijn.

Arie van der Poel is in het voorjaar Tim Verduijn als GZB veiligheidscoördinator opgevolgd en Martijn van den Boogaart heeft sinds september de functie van Jan Ouwehand overgenomen als voorzitter van het CMT.

In verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd van onze externe veiligheidsadviseur van ICCO/KIA is met KIA constructief overleg gevoerd over een eventuele gezamenlijke externe veiligheidsadviseur. Naar verwachting zal dit begin 2021 met positief resultaat kunnen worden afgerond.

### 2. Inkomstenontwikkeling

Veel gemeenten die het werk van de GZB ondersteunen, hebben te maken met teruglopende ledenaantallen. Daardoor vertonen de bijdragen aan zendingscollecten een dalende trend. Los daarvan zijn de collecten in veel gemeenten vanwege de coronacrisis anders gelopen, waarbij in de loop van 2020 sprake was van een forse achterstand. De GZB heeft daarom extra ingezet op het onderhouden van de relaties met de gemeenten. Het belang daarvan is groot om een voortdurende betrokkenheid te borgen.

Ook het aantal leden en donateurs is in de achterliggende jaren teruggelopen. De GZB investeert zowel in de bewustwording van



de noodzaak voor zending, maar ook in de binding van gemeenten met het zendingswerk. In de laatste jaren zijn daarbij mogelijkheden voor betrokkenheid van jongeren ontwikkeld. De campagne 'Zendingsmaatje' heeft in 2020 geleid tot een structurele verhoging van de particuliere inkomsten.

### 3. Informatiebeveiliging

Het werk van de GZB wordt vrijwel volledig gedragen door gemeenten en particulieren. De GZB werkt met veel persoonlijke informatie van leden, donateurs, partners en medewerkers. In de laatste jaren is het risico van verlies van deze informatie door bijvoorbeeld hacks toegenomen. De procedures en maatregelen voor informatiebeveiliging zijn opgesteld op basis van de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Het volledig uitsluiten van dit risico is niet mogelijk.

### 4. Sanctiewetgeving

Bij het aangaan van overeenkomsten en overmaken van toegezegde bedragen is de GZB gehouden aan internationale sanctiewetgeving. Deze wetgeving is erop gericht dat met de fondsen geen witwas praktijken of terrorisme worden gefinancierd, of dat anderszins wordt samengewerkt met 'besmette landen, organisaties en mensen'. In 2020 is een begin gemaakt met het

verwerken van de vereiste controles in de interne procedures. Dit zal in 2021 verder geïmplementeerd worden.

### 5. Fraude interne organisatie

Fraude en mismanagement kunnen, als dit zich voordoet en openbaar komt, het vertrouwen in de GZB ernstig schaden. Ter voorkoming hiervan vraagt de GZB van zijn medewerkers te werken op basis van richtlijnen inzake taken en verantwoordelijkheden gebaseerd op functiescheiding. Daarnaast is er HRM-beleid gericht op de naleving van kernwaarden van de GZB en onderschrijven medewerkers de gedragscode van de GZB.

### 6. Mismanagement en corruptie bij partnerorganisaties

Mismanagement en corruptie kunnen ervoor zorgen dat giften en donaties die aan de GZB zijn toevertrouwd uiteindelijk niet daar terecht komen waar dat bedoeld is. Om dit zoveel mogelijk te voorkomen, werkt de GZB met een zorgvuldige partnerselectie, een cyclus van Planning, Monitoring en Evaluatie per project (waaronder een procedure bij constatering van fraude issues), periodieke veldbezoeken door regiocoördinatoren en gerichte veldbezoeken met een internal auditkarakter door de controller.

### 7. Integriteit (grensoverschrijdend gedrag) medewerkers en partnerorganisaties

De GZB zendt medewerkers uit naar verschillende landen. Kwetsbare groepen zijn voor de GZB een belangrijke doelgroep. Het werken met deze groepen heeft tot gevolg dat deze mensen een afhankelijkheidspositie kunnen ervaren ten opzichte van de GZB-medewerkers.

Daarnaast werkt de GZB met partners samen in contexten waar de visie op grensoverschrijdend gedrag afwijkt van de normen in Nederland. Gedrag dat in onze visie afgekeurd moet worden, kan in deze contexten geaccepteerd zijn.

Het risico op grensoverschrijdend gedrag is daarom ook in het werk van de GZB reëel. De GZB is zich bewust van het belang om zowel voor collega's als partnerkerken te werken aan bewustwording en de mogelijkheid om grensoverschrijdend gedrag te melden. Het integriteitsbeleid is voor wat betreft GZB-medewerkers integraal onderdeel van het veiligheidsbeleid.

Onderdeel van het beleid is dat belanghebbenden en slachtoffers via de (engelstalige) website het beleid kunnen raadplegen en een klacht kunnen indienen.

### Inschatting van de gevolgen van de risico's

Op basis van de gezonde financiële situatie kan de GZB tot op zekere hoogte de finan-

ciële gevolgen bij het zich voordoen van risico's dragen. De inschatting is evenwel dat het zich voordoen van een risico op het gebied van veiligheid een zodanige financiële impact heeft dat de GZB deze niet zelf kan dragen. Daarom is op dit risico sterk geïnvesteerd in preventie, door training van medewerkers, het inhuren van expertise en het consequent toepassen en evalueren van het veiligheidsbeleid.

Bij het vaststellen van de norm voor de continuïteitsreserve is rekening gehouden met de risicoanalyse. Een van de belangrijkste onderdelen in deze reserve betreft de buffer in geval van structurele inkomstendaling. Aan de continuïteitsreserve ligt een scenario van 20 procent inkomstendaling ten grondslag, waarbij de reserve zowel moet voorzien in het voortzetten van de activiteiten voor één jaar als het terugbrengen van de contractuele (personele) verplichtingen tot een niveau dat in evenwicht is met lagere inkomsten.

Er is dankbaarheid dat de coronapandemie de GZB in financieel opzicht niet zwaar getroffen heeft. Tegelijk is voor 2021 met de wetenschap dat de crisis nog niet voorbij is, in financieel opzicht voorzichtig begroot.

## 9. Plannen voor 2021

**Ook in 2021 zullen kerken in Nederland en wereldwijd nog steeds te maken hebben met de directe en indirecte impact van corona. In 2021 willen we als GZB rechtdoen aan deze crisis door ‘wereldwijd dichtbij’ te zijn.**

**De volgende kernwaarden zijn leidend bij het “wereldwijd” dichtbij zijn:**

### **Biddend luisteren**

We willen rust en ruimte geven aan gemeenten en partners om in gesprek te gaan over wat corona betekent aan verlies en verdriet, maar ook aan hoop en nieuwe initiatieven. Dat betekent ook dat onze insteek niet is om allereerst te kijken hoe de programma's zoveel mogelijk door kunnen gaan zoals afgesproken. We willen luisteren en bidden om te onderscheiden naar wat nú nodig is, wat nú de prioriteiten zijn.

### **Inspirerend verbinden**

Omdat we wereldwijd in vergelijkbare situaties zitten, willen we als GZB een verbindende en inspirerende rol spelen tussen gemeenten en partners. We verbreden zo het gesprek van de individuele gemeente en partners. We brengen hen daarvoor (digitaal) bij elkaar, delen verhalen en zoeken samen naar nieuwe, creatieve vormen.

### **Flexibel en creatief dienen**

We willen gemeenten en partners ondersteunen om flexibel, creatief en vernieuwend te kijken naar manieren om invulling te geven aan het gezamenlijk verlangen binnen onze programma's om gemeenten te steunen om open en missionair te zijn. Waar nodig worden prioriteiten aangepast en plannen herzien. Verder ondersteunen we partners en gemeenten ook in het uitwerken van creatieve vormen om pastoraal en diaconaal present te zijn in hun lokale context.

2021 is het laatste jaar dat we werken met het meerjarenbeleidsplan 2017-2021 “Veelkleurige Kerk”. We sluiten aan bij de vier hoofddoelstellingen uit dit meerjarenbeleidsplan, maar geven die een specifiek accent vanuit de titel van het jaarplan “wereldwijd dichtbij”. In 2021 werken we aan de totstandkoming van een nieuw meerjarenbeleidsplan.

### **1. Dichtbij buitenlandse partners**

In 2021 gaan we in gesprek met partners over hoe we hen kunnen ondersteunen om binnen de beperking door corona bij te dragen aan de realisatie van open en inclusieve gemeenten. Daarbij zijn we zelf onderdeel van het proces: we willen ook van hen leren voor de situatie in Nederland en dat ook inbrengen in de gesprekken die we voeren en op gang helpen in Nederlandse gemeenten. Uiteindelijk willen we dit jaar bij de partners het volgende bereiken:

- Partners ervaren dat de GZB dichtbij is en luistert naar hun verhaal.
- Partners werken binnen de aanwezige beperkingen creatief en flexibel verder aan de uitvoering of vorming van programma's en weten zich daarbij gesteund door de GZB. Bijlage B geeft een samenvattend overzicht van de plannen in de verschillende regio's.
- Partners ervaren inspiratie en leren van onderlinge verbinding op regio-

naal niveau. Daarbij ligt in deze tijd speciaal accent op missionair diaconale initiatieven en leiderschaps-ontwikkeling.

### **2. Dichtbij Nederlandse gemeenten**

In 2021 zoeken we samen met Nederlandse gemeenten naar manieren om hen te ondersteunen om binnen de beperkingen van corona invulling te blijven geven aan hun missionaire roeping in deze tijd. Daarbij zoeken we ook naar manieren om gemeenten in Nederland en het buitenland onderling te verbinden. Uiteindelijk willen we bij de gemeenten het volgende bereiken:

- Gemeenten ervaren dat de GZB dichtbij is en luistert naar hun verhaal.
- Gemeenten ervaren dat de wereldkerk dichtbij is doordat ze in gesprek gaan met partners, direct of door verhalen.
- Gemeenten komen in beweging om naar het voorbeeld van partners te handelen, de partners te bemoedigen, te steunen en voor hen te bidden.

### **3. Dichtbij elkaar**

In 2021 zullen we als organisatie voor een groot deel ons werk ‘gedistribueerd’ blijven doen en zullen daarbij geconfronteerd blijven met allerlei beperkingen om fysiek bij elkaar te zijn. Dat vraagt extra aandacht en begeleiding om effectief en geïnspireerd te kunnen werken aan de creatieve processen die nodig zijn om partners en gemeenten



in deze tijd te steunen. Uiteindelijk willen we voor de interne organisatie daarom het volgende bereiken:

- Samen ontwikkelen van een meerjarenvisie op wie we zijn als GZB en hoe we werken aan zending in deze tijd.
- Gefocust werken aan een beperkt aantal gekozen doelen en samen vieren als ze zijn bereikt.

#### 4. Lerende organisatie

In 2021 ontwikkelen we ons verder als lerende organisatie. Dit doen we via interne en externe leergroepen en netwerken. Daarnaast investeren we in (persoonlijke) ontwikkeling van vaardigheden om dichtbij gemeenten en dichtbij partners te kunnen zijn en ontwikkelen we expertise op het gebied van digitale evenementen en fondswervende activiteiten. Uiteindelijk willen we voor de werkorganisatie het volgende bereiken:

- Medewerkers ervaren dat ze onderdeel zijn van een lerende organisatie.
- Medewerkers zetten actief stappen om bij te dragen aan leren en ook zelf te leren.

#### 5. Financieel in balans

Voor 2021 houden we rekening met licht teruglopende inkomsten vanuit particulieren en gemeenten. Tegelijk investeren we in dichtbij gemeenten zijn. We gelo-

ven dat dit positief kan doorwerken in fondswerving en zijn daarbij ook ondernemend. Ondertussen kijken we waar we als organisatie aan efficiëntie kunnen winnen. Uiteindelijk willen daarmee bereiken dat:

- De totale inkomsten minimaal uitkomen op de begrote bedragen en liefst iets hoger.
- We investeringsruimte scheppen voor nieuwe programma's, en het ontwikkelen van nieuwe manieren om gemeenten en partners te dienen.

We realiseren ons in deze tijd dat al onze plannen kwetsbaar zijn. Gelukkig weten we ook dat zendingswerk Gods werk is en dat Hij met Zijn Geest doorwerkt als wij vastlopen. Dat geeft hoop en verwachting.

*Op de volgende pagina vindt u een infographic met de uitwerking van deze plannen in concrete doelstellingen en activiteiten.*

*Op de pagina daarna is de begroting voor 2021 en de meerjarenbegroting opgenomen.*



### 3. Dichtbij elkaar

- Uitwerking en eenduidige **communicatie kernverhaal** GZB
- Samen ontwikkelen **meerjarige visie**
- Verbetering **interne communicatie**
- Meer inzet door **vrijwilligers** in de organisatie
- **Optimaliseren** Teams, dashboards en rapportages
- Initiatieven versterken **onderlinge verbinding**
- **Evalueren** en **optimaliseren** thuiswerken

### 2. Dichtbij Nederlandse gemeenten

- **Betekenisvol contact** vanuit kernwaarden
- **Luistersessies** in 10-15 gemeenten
- **Jaarthema** met inspirerende uitwerking
  - o In alle uitingen van de GZB
  - o Verbonden met #daaromzijnwekerk
- Inspirerende digitale **vormen voor ontmoeting** en actie
- Nieuwe **uitzendingen**: 3 lang en 5 kort en bezinnen op roeping

### Wat vertel ik aan partners en gemeenten?

“We willen vooral luisteren naar jullie en oog krijgen voor wat er speelt zodat we voor jullie kunnen bidden. We kijken hoe we jullie kunnen verbinden met anderen zodat er inspiratie ontstaat. Daarnaast zoeken we graag met jullie naar creatieve en flexibele manieren om in deze crisis mensen te dienen en het Evangelie door te geven.”

### 4. Lerende organisatie

- Doordenken **strategische thema's**
- Groeien als **leergemeenschap** en borgen kennis
- Delen en leren van strategische **keuzes buitenland**
- Versterken **opleiding** en **coaching**
- **Innovatie** door webinars en e-learning

# Wereldwijd dichtbij

JAARPLAN 2021

## DRIE KERNWAARDEN

### 1. Dichtbij buitenlandse partners

- **Intensief contact** vanuit kernwaarden
- Helder **strategisch kader** voor elk land
- Inzet **nieuwe vormen** gemeenteopbouw
- Passende **vacatures** voor werkers
- **Evalueren** van programmatisch werken
- Volgssysteem voor de **impact** van het werk
- Regionaal **verbinden** en **inspireren**

### 5. Financieel in balans

- Inzet en uitbouw **‘zendingsmaatje’**
- Twee **ondernemerskringen** actief
- **Duidelijke opdracht** en evaluatie interne projecten
- Scheppen **investeringsruimte** voor vernieuwing



**Begroting 2021 en meerjarenraming (x € 1.000)**

|                                                                            | <b>begroting<br/>2021</b> | <b>raming<br/>2022</b> | <b>raming<br/>2023</b> | <b>raming<br/>2023</b> |
|----------------------------------------------------------------------------|---------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|
| <b>Baten</b>                                                               |                           |                        |                        |                        |
| Baten van particulieren                                                    | 2.495                     | 2.545                  | 2.596                  | 2.648                  |
| Baten van particulieren - nalatenschappen                                  | 800                       | 800                    | 800                    | 800                    |
| Baten van kerken                                                           | 3.005                     | 3.005                  | 3.005                  | 3.005                  |
| Baten van vermogensfondsen                                                 | 200                       | 220                    | 242                    | 266                    |
| Baten van bedrijfsleven en scholen                                         | 200                       | 220                    | 242                    | 266                    |
| Baten van andere fondsenwervende organisaties                              | 300                       | 300                    | 300                    | 300                    |
| <b>Som van de geworven baten</b>                                           | <b>7.000</b>              | <b>7.090</b>           | <b>7.185</b>           | <b>7.285</b>           |
| <br>Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten | <br>250                   | <br>300                | <br>300                | <br>300                |
| <b>Som der baten</b>                                                       | <b>7.250</b>              | <b>7.390</b>           | <b>7.485</b>           | <b>7.585</b>           |
| <br><b>Lasten</b>                                                          |                           |                        |                        |                        |
| Besteed aan doelstellingen                                                 |                           |                        |                        |                        |
| Missionair werk                                                            | 6.269                     | 6.265                  | 6.124                  | 5.947                  |
| Voorlichting/toerusting                                                    | 611                       | 623                    | 635                    | 648                    |
| Subtotaal                                                                  | <b>6.880</b>              | <b>6.888</b>           | <b>6.759</b>           | <b>6.595</b>           |
| <br>Wervingskosten                                                         | <br>566                   | <br>577                | <br>589                | <br>601                |
| Kosten beheer en administratie                                             | 564                       | 575                    | 587                    | 599                    |
| <b>Som van de lasten</b>                                                   | <b>8.010</b>              | <b>8.040</b>           | <b>7.935</b>           | <b>7.795</b>           |
| <br><b>Saldo voor financiële baten en lasten</b>                           | <b>-760</b>               | <b>-650</b>            | <b>-450</b>            | <b>-210</b>            |
| <br>Financiële baten en lasten                                             | <br>210                   | <br>210                | <br>10                 | <br>10                 |
| <b>Saldo van baten en lasten</b>                                           | <b>-550</b>               | <b>-440</b>            | <b>-440</b>            | <b>-200</b>            |
| <br><b>Bestemming saldo van baten en lasten</b>                            |                           |                        |                        |                        |
| Continuïteitsreserve                                                       | 0                         | 0                      | 0                      | 0                      |
| Bestemmingsreserve                                                         | -240                      | -240                   | -240                   | 0                      |
| Bestemmingsfondsen                                                         | -310                      | -200                   | -200                   | -200                   |
|                                                                            | <b>-550</b>               | <b>-440</b>            | <b>-440</b>            | <b>-200</b>            |
| <br><b>Kengetallen</b>                                                     |                           |                        |                        |                        |
| Kosten beheer en administratie                                             | 7,0%                      | 7,2%                   | 7,4%                   | 7,7%                   |
| Wervingskosten                                                             | 8,1%                      | 8,1%                   | 8,2%                   | 8,2%                   |
| Doelbestedingen (ten opzichte van baten)                                   | 94,9%                     | 93,2%                  | 90,3%                  | 86,9%                  |
| Doelbestedingen (ten opzichte van lasten)                                  | 85,9%                     | 85,7%                  | 85,2%                  | 84,6%                  |

# 10. Financiën

## 1. Toelichting financiële resultaten

De staat van baten en lasten over 2020 sluit met een positief saldo van € 263.074. De begroting 2020 was opgesteld met een negatief saldo van € 590.000. Het saldo van baten en lasten is daarmee € 853.074 hoger dan begroot.

Hieronder worden de baten en lasten toegelicht ten opzichte van de begroting (bedragen x € 1.000). Ten behoeve van de analyse is gekozen voor een andere verdeling van de inkomstencategorieën dan in de staat van baten en lasten.

| Baten                                     | Realisatie<br>2020 | Begroting<br>2020 | Afwijking |
|-------------------------------------------|--------------------|-------------------|-----------|
| a. Particulieren - contributies en giften | 1.872              | 2.050             | -178      |
| b. Particulieren - nalatenschappen        | 950                | 800               | 150       |
| c. Kerken - collecten en giften           | 2.325              | 2.600             | -275      |
| d. Thuisfrontcommissies                   | 1.204              | 1.100             | 104       |
| e. Noodhulp acties                        | 567                | 150               | 417       |
| f. Fondsenwervende organisaties           | 187                | 300               | -113      |
| g. Fondsen, bedrijven, scholen            | 326                | 350               | -24       |
| <b>Som van de geworven baten</b>          | <b>7.431</b>       | <b>7.350</b>      | <b>81</b> |
| h. Baten uit verkopen                     | 261                | 250               | 11        |
| <b>Som van de baten</b>                   | <b>7.692</b>       | <b>7.600</b>      | <b>92</b> |
| i. Financiële baten en lasten             | 204                | 210               | -6        |

### Analyse baten

- Hoewel de particuliere giften lager zijn dan begroot, stijgen deze wel ten opzichte van 2019, voornamelijk vanwege de werving van Zendingsmaatjes. Het aantal betalende leden/donateurs (afgezien van thuisfrontcommissies) daalde met 1% tot ca. 24.400.
- Nadat in 2019 de baten uit nalatenschappen significant lager waren, zijn deze in 2020 weer boven het niveau van de jaarlijkse begroting uitgekomen.
- De baten van kerken komen 11% lager uit dan begroot en 2019. In de loop van 2020 bleven deze verder achter. Met dankbaarheid zagen we dat in december veel gemeenten de achterblijvende collecten met een (extra) gift hebben gecompenseerd.

- De inkomsten voor thuisfrontcommissies waren hoger dan begroot. Voor zover deze de afgesproken jaardoelstellingen overtreffen, gaan deze middels een bestemmingsfonds mee naar het volgende boekjaar.
- In 2020 zijn verschillende noodhulpacties gevoerd. De belangrijkste betroffen de acties naar aanleiding van de coronapandemie en de explosie in Beiroet. Deze inkomsten zijn geoormerkt voor de betreffende noodhulpprogramma's.
- De baten van fondsenwervende organisaties zijn lager dan begroot, onder meer vanwege het afgelasten van een geplande tv-actie van EO Metterdaad voor Congo. Voor zover deze inkomsten niet zijn ontvangen, zijn de bijbehorende projectbestedingen ook lager, omdat deze bestedingen waren begroot op voorwaarde van de toezegging van de fondsenwervende organisaties.
- De bijdragen van fondsen, bedrijven en scholen bleven in de loop van 2020 aanzienlijk achter, maar zijn, mede vanwege enkele grote giften en toezeggingen in december, bijna op het begrote bedrag uitgekomen.
- De baten uit de verkopen van het GZB-dagboek zijn iets hoger dan begroot.
- De financiële baten betreffen vooral de couponrente op staatsobligaties zijn in lijn met de begroting.

| Lasten                                | Realisatie<br>2020 | Begroting<br>2020 | Afwijking   |
|---------------------------------------|--------------------|-------------------|-------------|
| a. Uitzendingen                       | 3.010              | 3.275             | -265        |
| b. Programma's en projecten           | 2.112              | 3.121             | -1.009      |
| c. Noodhulp                           | 732                | 350               | 382         |
| d. Bewustwording                      | 666                | 601               | 65          |
| <b>e. Besteed aan de doelstelling</b> | <b>6.520</b>       | <b>7.347</b>      | <b>-827</b> |
| f. Wervingskosten                     | 536                | 655               | -119        |
| g. Beheer en administratie            | 545                | 398               | 147         |
| <b>Som van de lasten</b>              | <b>7.601</b>       | <b>8.400</b>      | <b>-799</b> |



| Kengetallen - meerjarenoverzicht   | 2020 | 2019  | 2018 | 2017 | 2016 |
|------------------------------------|------|-------|------|------|------|
| e. Doelbestedingen (t.o.v. baten)  | 84,8 | 104,7 | 93,9 | 93,3 | 77,7 |
| e. Doelbestedingen (t.o.v. lasten) | 85,8 | 87,7  | 87,7 | 89,2 | 86,7 |
| f. Wervingskosten                  | 7,2  | 7,8   | 7,1  | 6,0  | 7,9  |
| g. Beheer en administratie         | 7,2  | 6,1   | 6,1  | 5,4  | 4,9  |

#### Analyse lasten en kengetallen (bedragen x € 1.000)

- a. In 2020 was onder meer sprake van voortijdige beëindiging van een uitzending, de invulling van één vacature per september (begroot: vijf), lagere werkkosten van zendingswerkers omdat lokaal niet gereisd kon worden; extra kosten vanwege tijdelijke repatriëring in verband met de coronapandemie.
- b. Vanwege de coronapandemie is € 243 aan programmakosten ten laste van het coronanoodhulpfonds gebracht en vallen daarom nu onder Noodhulp. Afgezien daarvan zijn de bestedingen in sommige programma's ook lager uitgevallen vanwege de gevolgen van de lockdowns wereldwijd.  
Omdat de bijdragen van fondsen en fondsenwervende organisaties (bijv. EO Metterdaad) lager waren, zijn ook de bijbehorende projecten niet doorgegaan (in de begroting betrof dit € 380). Verder is in 2020 € 150 aan projectverplichtingen uit voorgaande jaren afgeboekt en is € 88 minder besteed vanwege het afgelasten van bezoeken en retraites voor zendingswerkers.
- c. De noodhulpbestedingen in 2020 betroffen voornamelijk ondersteuning uit het coronanoodhulpfonds (€ 238); Zuidelijk Afrika naar aanleiding van de cycloon Idai (€ 205); Explosie Beiroet (€ 79); Syrië en Jemen (€ 70); sprinkhanenplag Kenia (€ 52); aardbeving Albanië (€ 46).
- d. De lasten bewustwording zijn 11% hoger dan begroot. In de toerekening van de uren is een zodanige aanpassing gedaan voor wat betreft het relatiebeheer voor gemeenten (voor zover niet verbonden aan programma's). Deze zijn met ingang van 2020, evenals het relatiebeheer voor gemeenten die met een programma verbonden zijn, toegerekend aan bewustwording (in de begroting aan wervingskosten).
- e. Zowel de lasten voor uitzendingen als voor programma's waren lager dan begroot en in 2019.  
Daardoor daalt ook het kengetal voor Doelbestedingen tot 85,8% (begroot: 87,5%; 2019: 87,7%).
- f. De wervingskosten zijn lager dan begroot; dit is vooral vanwege de aanpassing van de toerekening, genoemd onder punt d. hierboven. Ten opzichte van vorige jaren is het kengetal voor wervingskosten van 7,2% stabiel. Begroot was 8,9%. De interne norm is 10%.
- g. De kosten beheer en administratie zijn aanzienlijk hoger dan begroot. Ten opzichte

van 2019 zijn deze kosten wel stabiel. In de begroting was per abuis met een verouderde toerekening van de uren gerekend. Was er met de juiste toerekening gewerkt, dan zou het begrotingsbedrag € 514 zijn geweest.

Vanwege de aanzienlijk lagere besteding aan de doelstelling, stijgt het kengetal beheer en administratie tot boven de interne norm van 5%. Mede met het oog op het nieuwe meerjarenbeleidsplan zal de interne norm in 2021 nader worden geëvalueerd.

## 2. Beleid eigen vermogen (reserves en fondsen)

Het saldo van de continuïteitsreserve is eind 2020 € 3.558.258 en bevindt zich daarmee boven de bandbreedte van de door het bestuur vastgestelde norm (€ 3.000.000). Het surplus zal in 2021 of door middel van de begroting 2022 besteed worden.

De bestemmingsreserve noodhulp dient om, in lijn met het meerjarenbeleidsplan, snel actie te kunnen ondernemen richting partnerorganisaties indien zich noodsituaties voordoen.

Wanneer begrote projecten niet tot uitvoering zijn gekomen en het wenselijk is dat budget voor volgend jaar beschikbaar blijft, wordt dit in de bestemmingsreserve opgenomen.

In 2015 en 2016 is, na uitzonderlijk hoge baten uit nalatenschappen, een bestemmingsreserve gevormd, waaruit in de jaren tot en met 2023 nieuwe activiteiten kunnen worden opgestart en uitzendingen kunnen plaatsvinden.

Bestemde giften die nog niet in het boekjaar konden worden besteed, worden opgenomen in de bestemmingsfondsen. De besteding van de fondsen vindt zo mogelijk binnen één jaar plaats, behalve als in het kader van noodhulpacties een deel van de fondsen wordt gebruikt voor wederopbouw.

## 3. Beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid is in het bestuursreglement op hoofdlijnen geformuleerd en in het beleggingsbeleid nader uitgewerkt.

Tijdelijk overtollige liquiditeiten worden volgens deze hoofdlijnen alleen bij grote banken, die hun hoofdvesting in Nederland hebben en onder toezicht staan van De Nederlandsche Bank, gesteld op een bankrekening of deposito.

Voor langlopend beschikbare middelen is bepaald dat optimalisering van de baten wordt nagestreefd, waarbij alleen belegging in staatsobligaties of obligaties van aan de overheid gelieerde instellingen plaatsvindt.

Een deel van de tijdelijke of langlopende middelen, tot maximaal (€ 500.000) kan missie-gerelateerd worden belegd in Oikocredit, dat microkredieten verstrekt in ontwikkelingslanden.

De uitvoering van het beleggingsbeleid is de verantwoordelijkheid van de directeur-bestuurder. De Raad van Toezicht houdt hierop toezicht en laat zich hierin bijstaan door de Commissie Toetsing.

Omdat er geen sprake is van een risicovol beleggingsbeleid, met veel ontwikkelingen, wordt over de beleggingen alleen als onderdeel van de financiële kwartaalrapportage gerapporteerd.

In 2021 zal de GZB zich oriënteren op de mogelijkheden om in de komende jaren, rekening houdend met de lage rentestanden en de situatie op de financiële markten, op een verantwoorde wijze het beleggingsbeleid in te vullen vanaf 2023, als de staatsobligaties afgelost zullen worden.

Het saldo van de continuïteitsreserve is op lange termijn beschikbaar voor belegging. Daarnaast zijn als gevolg van aanwezige reserves en fondsen op kortere termijn eveneens overtollige liquide middelen ter belegging aanwezig.

De portefeuille staatsobligaties (ca. € 2.700.000 nominaal) zal tot de einddatum, begin 2023, worden aangehouden.

De beschikbare overtollige middelen op lange en korte termijn worden gestald op deposito's en spaarrekeningen, verdeeld over de als betrouwbaar ingeschatte Nederlandse banken ABN AMRO, ING, Rabobank, F. van Lanschot Bankiers en SNS.

In het kader van verantwoord beheer worden in de 'Richtlijn financieel beheer goede doelen' van Goede Doelen Nederland verschillende schadelijke onderwerpen genoemd onder de algemeen geldende en de bijzondere criteria.

De GZB zal, voor zover dat binnen zijn invloedssfeer valt, voorkomen dat de belegde middelen bijdragen aan de in deze richtlijn beschreven onderwerpen, waaronder schending van mensenrechten, productie van wapens en onverantwoorde milieubelasting.

#### Resultaat spaar- en beleggingsvormen (x € 1.000)

| Kengetallen - meerjarenoverzicht                            | 2020  | 2019  | 2018  | 2017  | 2016  |
|-------------------------------------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Couponrente en dividend                                     | 201   | 206   | 206   | 211   | 202   |
| Gerealiseerd koersresultaat                                 | 0     | 0     | 0     | 0     | 0     |
| Bruto beleggingsresultaat                                   | 201   | 206   | 206   | 211   | 202   |
| Kosten beleggingen                                          | -3    | -6    | -3    | -3    | -3    |
| Netto beleggingsresultaat                                   | 198   | 200   | 203   | 208   | 199   |
| Waarde beleggingen (1-jan)                                  | 3.176 | 3.176 | 3.176 | 3.176 | 3.176 |
| Rendement beleggingen                                       | 6,2%  | 6,3%  | 6,4%  | 6,5%  | 6,3%  |
| Gemiddeld rendement 5 jaar                                  | 6,3%  |       |       |       |       |
| <b>Netto resultaat liquide middelen</b>                     | -1    | -3    | 1     | 7     | 10    |
| <b>Netto resultaat materiële vaste activa ter belegging</b> | 8     | 7     | 7     | 6     | 6     |

#### 4. Samenvatting begroting 2021

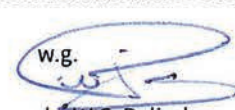
De Raad van Toezicht heeft op 10 december 2020 de begroting 2021 vastgesteld. Er is een tekort van € 550.000 begroot, dat volledig ten laste van de bestemmingsreserve en -fondsen komt. De begroting evenals de meerjarenraming zijn in hoofdstuk 9 van dit verslag opgenomen.

Aldus opgemaakt

w.g.  
  
 M. van den Boogaart  
 directeur-bestuurder

Aldus ondertekend door de leden van de Raad van Toezicht,

w.g.  
  
 A.A. Heij RA  
 w.g.  
  
 mr. W. Gooijer  
 w.g.  
  
 A. de Groot - de Greef MPH RN

w.g.  
  
 ds. W.C. Polinder

w.g.  
 ds. J.C. van Trigt  
 w.g.  
  
 H. Bulten

Driebergen, 22 april 2021

Driebergen, 22 april 2021



# 11. Jaarrekening

## Balans per 31 december 2020

(na bestemming van het saldo van baten en lasten)

|                                   | Ref      | 31 december 2020        | 31 december 2019        |
|-----------------------------------|----------|-------------------------|-------------------------|
| <b>Activa</b>                     |          |                         |                         |
| Immateriële vaste activa          | 1        | 3.577                   | 23.577                  |
| Materiële vaste activa            | 2        | 151.112                 | 142.995                 |
| Financiële vaste activa           | 3        | 239.358                 | 244.625                 |
|                                   |          | <u>394.047</u>          | <u>411.197</u>          |
| Vorderingen en overlopende activa | 4        | 967.286                 | 888.148                 |
| Effecten                          | 5        | 3.176.462               | 3.176.462               |
| Liquide middelen                  | 6        | <u>2.880.061</u>        | <u>2.912.321</u>        |
|                                   |          | 7.023.809               | 6.976.931               |
| <b>Totaal</b>                     |          | <b><u>7.417.856</u></b> | <b><u>7.388.128</u></b> |
| <b>Passiva</b>                    |          |                         |                         |
| <b>Reserves en fondsen</b>        | <b>7</b> |                         |                         |
| - reserves                        |          |                         |                         |
| - continuïteitsreserve            |          | 3.558.258               | 3.180.133               |
| - bestemmingsreserves             |          | <u>822.500</u>          | <u>1.026.500</u>        |
|                                   |          | 4.380.758               | 4.206.633               |
| - fondsen                         |          |                         |                         |
| - bestemmingsfondsen              |          | <u>1.464.642</u>        | <u>1.343.734</u>        |
|                                   |          | 5.845.400               | 5.550.367               |
| Voorzieningen                     | 8        | 12.400                  | 26.000                  |
| Langlopende schulden              | 9        | 681.329                 | 561.411                 |
| Kortlopende schulden              | 10       | 878.727                 | 1.250.350               |
| <b>Totaal</b>                     |          | <b><u>7.417.856</u></b> | <b><u>7.388.128</u></b> |

## Staat van baten en lasten over 2020

|                                                                        | Ref | Rekening<br>2020 | Begroting<br>2020 | Rekening<br>2019 |
|------------------------------------------------------------------------|-----|------------------|-------------------|------------------|
| <b>Baten</b>                                                           |     |                  |                   |                  |
| Baten van particulieren                                                | 12  | 3.688.584        | 3.525.000         | 2.850.730        |
| Baten van kerken                                                       | 13  | 3.144.013        | 3.175.000         | 3.618.583        |
| Baten van vermogensfondsen                                             | 14  | 148.946          | 200.000           | 94.553           |
| Baten van bedrijfsleven en scholen                                     | 15  | 262.949          | 150.000           | 204.153          |
| Baten van andere fondsenwervende organisaties                          | 16  | 187.439          | 300.000           | 409.801          |
| <b>Som van de geworven baten</b>                                       |     | 7.431.931        | 7.350.000         | 7.177.820        |
| Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten | 17  | 260.592          | 250.000           | 265.130          |
| <b>Som van de baten</b>                                                |     | 7.692.523        | 7.600.000         | 7.442.950        |
| <b>Lasten</b>                                                          |     |                  |                   |                  |
| Besteed aan doelstelling                                               |     |                  |                   |                  |
| - Missionair werk                                                      |     | 5.854.395        | 6.746.000         | 7.209.770        |
| - Voorlichting/toerusting                                              |     | 666.229          | 601.000           | 579.982          |
|                                                                        |     | 6.520.624        | 7.347.000         | 7.789.752        |
| <b>Wervingskosten</b>                                                  |     | 536.044          | 655.000           | 556.688          |
| <b>Kosten beheer en administratie</b>                                  |     | 544.767          | 398.000           | 537.615          |
| <b>Som van de lasten</b>                                               | 18  | 7.601.435        | 8.400.000         | 8.884.055        |
| <b>Saldo voor financiële baten en lasten</b>                           |     | 91.088           | -800.000          | -1.441.105       |
| Saldo financiële baten en lasten                                       | 19  | 203.945          | 210.000           | 204.636          |
| <b>Saldo van baten en lasten</b>                                       |     | 295.033          | -590.000          | -1.236.469       |
| <b>Bestemming saldo van baten en lasten</b>                            |     |                  |                   |                  |
| Toevoeging/onttrekking aan                                             |     |                  |                   |                  |
| - Continuïteitsreserve                                                 |     | 378.125          | -50.000           | -951.106         |
| - Bestemmingsreserve                                                   |     | -204.000         | -240.000          | -394.500         |
| - Bestemmingsfondsen                                                   |     | 120.908          | -300.000          | 109.137          |
| Totaal resultaatbestemming                                             |     | 295.033          | -590.000          | -1.236.469       |

| Kengetallen                                               | Rekening<br>2020 | Begroting<br>2020 | Rekening<br>2019 |
|-----------------------------------------------------------|------------------|-------------------|------------------|
| Kosten beheer en administratie (t.o.v. som van de lasten) | 7,2%             | 4,7%              | 6,1%             |
| Wervingskosten (t.o.v. som van de geworven baten)         | 7,2%             | 8,9%              | 7,8%             |
| Doelbestedingen (t.o.v. som van de baten)                 | 84,8%            | 96,7%             | 104,7%           |
| Doelbestedingen (t.o.v. som van de lasten)                | 85,8%            | 87,5%             | 87,7%            |



## Kasstroomoverzicht 2020

(indirecte methode)

|                                                         | Ref | Rekening<br>2020 | Begroting<br>2020 | Rekening<br>2019  |
|---------------------------------------------------------|-----|------------------|-------------------|-------------------|
| <b>Kasstroom uit operationele activiteiten</b>          |     |                  |                   |                   |
| Saldo van baten en lasten                               |     | 295.033          | -590.000          | -1.236.469        |
| Aanpassingen voor:                                      |     |                  |                   |                   |
| - Afschrijvingen immateriële en materiële vaste activa  | 1   | 39.902           | 60.000            | 41.476            |
| - Veranderingen in werkkapitaal                         |     |                  |                   |                   |
| - Afname (toename) vorderingen                          | 3   | -79.138          | 0                 | 232.914           |
| - Toename (afname) voorzieningen                        | 7   | -13.600          | 0                 | -128.299          |
| - Toename (afname) schulden                             | 9   | -371.623         | 0                 | -201.101          |
|                                                         |     | <u>-129.426</u>  | <u>-530.000</u>   | <u>-1.291.479</u> |
| <b>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</b>           |     |                  |                   |                   |
| Investerings immateriële vaste activa                   | 1   | 0                | 0                 | 0                 |
| Investerings materiële vaste activa                     | 2   | -28.019          | 0                 | -9.607            |
| Investerings financiële vaste activa                    | 3   | -7.500           | 0                 | -9.600            |
| Aflossingen financiële vaste activa                     | 3   | 12.767           | 0                 | 5.325             |
| Aflossingen (investerings) effecten                     | 5   | 0                | 0                 | 0                 |
|                                                         |     | <u>-22.752</u>   | <u>0</u>          | <u>-13.882</u>    |
| <b>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</b>          |     |                  |                   |                   |
| Toename continuïteitsreserve (overheveling voorziening) | 8   | 0                | 0                 | 70.699            |
| Toename langlopende schulden                            | 9   | 119.918          | 0                 | -17.143           |
|                                                         |     | <u>119.918</u>   | <u>0</u>          | <u>53.556</u>     |
| <b>Toename (afname) liquide middelen</b>                |     | <u>-32.260</u>   | <u>-530.000</u>   | <u>-1.251.805</u> |
| Liquide middelen 1 januari                              | 6   | 2.912.321        |                   | 4.164.126         |
| Liquide middelen 31 december                            | 6   | 2.880.061        |                   | 2.912.321         |
| <b>Toename (afname) liquide middelen</b>                |     | <u>-32.260</u>   |                   | <u>-1.251.805</u> |

## Waarderingsgrondslagen

### Algemeen

De Vereniging 'De Gereformeerde Zendingsbond' voldoet aan de normen van de erkenningsregeling voor goede doelen en mag zich daarom 'erkend goed doel' noemen. De jaarrekening is geheel opgemaakt conform de Richtlijn 650 Fondsenwervende Organisaties (aangepast 2016) zoals die is gepubliceerd onder verantwoordelijkheid van de Raad voor de Jaarverslaggeving. Alle genoemde bedragen zijn in euro's.

### Vergelijking voorgaand jaar

De waarderingsgrondslagen zijn, afgezien van de hieronder vermelde stelselwijziging, ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar. Wanneer ten behoeve van het inzicht de rubricering van jaarrekening posten wordt aangepast, zijn de vergelijkende cijfers van het voorgaande jaar aangepast om vergelijkbaarheid met het verslagjaar mogelijk te maken.

### Consolidatie

De verkoop van de GZB-dagboekjes 'Een handvol koren' gebeurt door middel van een 'Fiscaal Fondsenwervende Instelling': Stichting GZB. Het bestuur van deze stichting bestaat uit drie medewerkers van de GZB. In statuten is bepaald dat de winst volledig wordt uitgekeerd aan de GZB. De jaarrekening van deze stichting is in de jaarrekening van de Vereniging geconsolideerd.

### Informatie over de geconsolideerde stichting

- Statutaire naam: Stichting GZB
- Vestigingsplaats: Driebergen-Rijsenburg
- Rechtsvorm: Stichting
- Doelstelling: Het verrichten van kenbaar fondsenwervende activiteiten, in belangrijke mate met behulp van vrijwilligers, waarvan de opbrengsten uitsluitend ten goede komen aan de Algemeen Nut Beogende Instelling vereniging 'De Gereformeerde Zendingsbond', hierna ook te noemen GZB, en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.
- Samenstelling bestuur: ir. M. van den Boogaart, voorzitter  
H.J. Fikse, secretaris  
T. van Steeg MSc RA, penningmeester

## Balans

### Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de aanschafwaarde verminderd met de jaarlijkse afschrijvingen. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de economische levensduur van de respectievelijke bedrijfsmiddelen, zonder rekening te houden met eventuele restwaarde.

### Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de aanschafwaarde verminderd met de jaarlijkse afschrijvingen. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de economische levensduur van de respectievelijke bedrijfsmiddelen, zonder rekening te houden met eventuele restwaarde.

### Financiële vaste activa

#### Deposito's en leningen

Deposito's en leningen verstrekt in het kader van de doelstelling worden opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs.

#### Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs, onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid, voor zover daartoe aanleiding bestaat.

#### Effecten

Het beleid is om obligaties aan te houden tot de datum van aflossing. Deze worden daarom gewaardeerd tegen de aflossingskoers.

De investering in Oikocredit is gewaardeerd tegen historische kostprijs, indien noodzakelijk verminderd met een voorziening voor waardevermindering.

#### Liquide middelen

De liquide middelen worden opgenomen tegen nominale waarde, waarbij eventuele saldi in vreemde valuta worden gewaardeerd tegen de wisselkoers per balansdatum.

### Reserves en fondsen

#### Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve dient voor dekking van risico's op korte termijn en om zeker te



stellen dat de GZB ook in de toekomst aan zijn verplichtingen kan voldoen.

#### **Bestemmingsreserve**

De bestemming van deze reserve is door het bestuur vastgesteld. Naast het bedrag dat beschikbaar is als voorfinanciering van noodhulpprojecten, is in voorgaande jaren voor de periode tot 2023 een reserve gevormd voor extra investeringen in het zendingswerk.

#### **Bestemmingsfondsen**

Ontvangen bijdragen van derden met een specifieke bestemming die nog niet in het boekjaar is gerealiseerd, worden aangehouden als bestemmingsfondsen. De reserves en fondsen zijn opgenomen tegen nominale waarde en bevatten geen externe verplichtingen.

#### **Voorzieningen**

De voorzieningen zijn per rubriek nader gespecificeerd en opgenomen tegen nominale of actuariële waarde.

#### **Langlopende en kortlopende schulden**

Verplichtingen die na één jaar vanaf balansdatum vervallen, zijn opgenomen onder langlopende schulden. De langlopende en kortlopende schulden zijn opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs.

#### **Vreemde valuta**

De activa en passiva die in buitenlandse valuta zijn gesteld, zijn omgerekend naar euro's tegen de valutakoers op balansdatum. Transacties in buitenlandse muntenheden gedurende het jaar worden omgerekend tegen de op transactiedatum geldende valutakoers.

#### **Baten en lasten**

Baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Alle in de jaarrekening opgenomen lasten zijn opgenomen tegen historische kostprijs.

De baten uit hoofde van nalatenschappen zijn verantwoord in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Subsidieverplichtingen worden geheel ten laste gebracht van het boekjaar waarin het besluit tot toekenning schriftelijk aan de subsidieontvanger is medegedeeld.

Eigen bijdragen van deelnemers aan bewustwordingsreizen worden in mindering gebracht op de post communicatiekosten, waaronder eveneens de bestedingen zijn verantwoord.

#### **Personeelsbeloning**

Salarissen en sociale lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarin deze verschuldigd zijn, in overeenstemming met de arbeidsovereenkomsten.

De GZB hanteert voor haar medewerkers een pensioenregeling waarbij de pensioenuitkeringen zijn gebaseerd op middelloon. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Pensioenfonds Zorg en Welzijn. De over het boekjaar verschuldigde premies worden als kosten verantwoord.

Voor per balansdatum nog niet betaalde premies wordt een schuld opgenomen. De risico's voor prijs-indexatie en beleggingsrendement kunnen mogelijk leiden tot aanpassing van de toekomstige bijdragen aan het Pensioenfonds Zorg en Welzijn. Deze risico's komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening. In geval van een tekort bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn heeft de GZB geen verplichting tot het doen van aanvullende bijdragen anders dan toekomstig hogere premies.

Het pensioenfonds PFZW heeft een dekkingsgraad van 92,6% ultimo 2019 (2019: 99,2%). Momenteel loopt een herstelplan waarmee eind 2027 de dekkingsgraad op het vereiste niveau moet zijn. Jaarlijks wordt dit herstelplan geactualiseerd en ingediend bij De Nederlandsche Bank (DNB). In het herstelplan staan de maatregelen die genomen worden om te zorgen dat de dekkingsgraad weer op het vereiste niveau van 121,4% komt.

Dit zijn de maatregelen die nu in het herstelplan zijn opgenomen:

- de pensioenen niet verhogen bij een dekkingsgraad onder de 110%;
- de pensioenen verhogen met slechts een deel van de loonstijging (indexeren) bij een dekkingsgraad hoger dan 110%;
- een opslag voor herstel in de premie van 2%, deze opslag is al opgenomen in de huidige premie.

Als de aannames onder het herstelplan niet uitkomen en het echt niet anders kan, is PFZW genoodzaakt de pensioenen te verlagen en zal tijdelijk een extra premie van 2,5% worden gevraagd.

## Toelichting op de balans

### 1. Immateriële vaste activa

|                               | Software | Totaal  |
|-------------------------------|----------|---------|
| <b>Saldo 1 januari 2020</b>   |          |         |
| Aanschafwaarde                | 60.000   | 60.000  |
| Cum. afschrijvingen           | -36.423  | -36.423 |
| Boekwaarde                    | 23.577   | 23.577  |
| <b>Mutaties in 2020</b>       |          |         |
| Investerings                  | 0        | 0       |
| Afschrijvingen                | -20.000  | -20.000 |
|                               | -20.000  | -20.000 |
| <b>Saldo 31 december 2020</b> |          |         |
| Aanschafwaarde                | 60.000   | 60.000  |
| Cum. afschrijvingen           | -56.423  | -56.423 |
| Boekwaarde                    | 3.577    | 3.577   |
| Afschrijvingstermijn (jaar)   | 5        |         |

#### Software

In 2017 en 2018 is geïnvesteerd in nieuwe bedrijfssoftware. Hierop wordt vanaf 2018 afgeschreven.

### 2. Materiële vaste activa

|                               | Gebouwen en terreinen | Inventarissen | Apparatuur, hardware | Woonhuizen | Totaal   |
|-------------------------------|-----------------------|---------------|----------------------|------------|----------|
| <b>Saldo 1 januari 2020</b>   |                       |               |                      |            |          |
| Aanschafwaarde                | 420.870               | 63.139        | 34.062               | 49.497     | 567.568  |
| Cum. afschrijvingen           | -302.939              | -46.901       | -25.237              | -49.496    | -424.573 |
| Boekwaarde                    | 117.931               | 16.238        | 8.825                | 1          | 142.995  |
| <b>Mutaties in 2020</b>       |                       |               |                      |            |          |
| Investerings                  | 0                     | 0             | 28.019               | 0          | 28.019   |
| Desinvest. aanschafwaarde     | 0                     | 0             | -3.465               | 0          | -3.465   |
| Afschrijvingen                | -5.662                | -5.901        | -8.339               | 0          | -19.902  |
| Desinv. cum. afschr.waarde    | 0                     | 0             | 3.465                | 0          | 3.465    |
|                               | -5.662                | -5.901        | 19.680               | 0          | 8.117    |
| <b>Saldo 31 december 2020</b> |                       |               |                      |            |          |
| Aanschafwaarde                | 420.870               | 63.139        | 58.616               | 49.497     | 592.122  |
| Cum. afschrijvingen           | -308.601              | -52.802       | -30.111              | -49.496    | -441.010 |
| Boekwaarde                    | 112.269               | 10.337        | 28.505               | 1          | 151.112  |
| Afschrijvingstermijn (jaar)   | n.v.t.                | 10            | 3 - 5                | 33         |          |

#### Gebouwen en terreinen

De categorie gebouwen en terreinen betreft het in 1986 aangeschafte terrein en kantoorpand, gelegen aan de Faunalaan 249 in Driebergen, inclusief uitgevoerde verbouwingskosten.

Op grond van een in 2017 opgevraagd verkoopadvies is de onderhandse verkoopwaarde ca. € 450.000.

Op het terrein (boekwaarde € 100.000) wordt niet meer afgeschreven. De afschrijving in 2020 betreft geactiveerde verbouwingskosten in 2018 en een aangeschaft ventilatiesysteem in 2020.

Groot onderhoud wordt met behulp van de componentenmethode geactiveerd en afgeschreven. Onderhoudskosten tot € 5.000 worden direct ten laste van de huisvestingskosten gebracht.

#### Woonhuizen

Dit betreft een woning aan de Valckenboschlaan 16 te Zeist (WOZ waarde € 443.000).



### 3. Financiële vaste activa

|                            | Van Lanschot<br>Deposito's | Renteloze<br>leningen | Totaal  |
|----------------------------|----------------------------|-----------------------|---------|
| Saldo per 1 januari 2020   | 225.000                    | 19.625                | 244.625 |
| Bij: verstrekkingen        | 0                          | 7.500                 | 7.500   |
| Af: aflossingen            | 0                          | -12.767               | -12.767 |
| Saldo per 31 december 2020 | 225.000                    | 14.358                | 239.358 |

#### Van Lanschot Deposito's

De looptijd van deze deposito's is overwegend langlopend, namelijk tot 2025. Het vroegtijdig opnemen van de deposito's is, tegen betaling van een boeterente, mogelijk.

#### Renteloze leningen

Dit betreft renteloze leningen die zijn verstrekt aan zendingswerkers in het kader van de doelstelling. De resterende looptijd bedraagt gemiddeld drie jaar. Vanwege de geringe invloed is het bedrag van de renteloze leningen niet contant gemaakt.

### 4. Vorderingen en overlopende activa

|                                               | 31-12-2020     | 31-12-2019     |
|-----------------------------------------------|----------------|----------------|
| Nalatenschappen                               | 405.839        | 323.797        |
| Rente effecten                                | 191.931        | 191.931        |
| Debiteuren - GZB-dagboek                      | 93.057         | 90.531         |
| Debiteuren - EO Metterdaad                    | 20.990         | 62.328         |
| Debiteuren - HGJB                             | 49.197         | 26.124         |
| Debiteuren - zendings-/thuisfrontcommissies   | 32.000         | 15.000         |
| Debiteuren - toegezegde gift bedrijf          | 20.000         | 0              |
| Debiteuren - Experience-reizen                | 0              | 27.463         |
| Debiteuren - overig                           | 5.587          | 5.045          |
| Voorschotten zendingswerkers                  | 14.588         | 20.700         |
| Rekening courant Centrum voor Israël studies  | 4.473          | 19.995         |
| Rente spaartegoeden                           | 6.188          | 7.462          |
| Overige vorderingen en vooruitbetaalde kosten | 123.436        | 97.772         |
|                                               | <u>967.286</u> | <u>888.148</u> |

### 5. Effecten

|                            | Saldo per<br>1-1-2020 | Bij      | Af       | Saldo per<br>31-12-2020 |
|----------------------------|-----------------------|----------|----------|-------------------------|
| 7,50 % Nederland 1993/2023 | 2.676.462             | 0        | 0        | 2.676.462               |
| Oikocredit EDCS U.A.       | 500.000               | 0        | 0        | 500.000                 |
|                            | <u>3.176.462</u>      | <u>0</u> | <u>0</u> | <u>3.176.462</u>        |
| Marktwaaarde               |                       |          |          | <u>3.634.298</u>        |

Dit betreft obligaties die dienen als belegging van de continuïteitsreserve en de andere voorzieningen, zodat structurele baten worden gegenereerd die aan de doelstelling kunnen worden besteed.

De beleggingen in staatsobligaties bevinden zich in depot bij ING Bank te Zeist.

Een deel van het beschikbare vermogen wordt missiegerelateerd belegd. Daartoe is door middel van direct membership geïnvesteerd in aandelen Oikocredit.

### 6. Liquide middelen

|                          | 31-12-2020       | 31-12-2019       |
|--------------------------|------------------|------------------|
| <b>Spaartegoeden</b>     |                  |                  |
| ING (spaarrekeningen)    | 349.876          | 950.000          |
| ABN-AMRO (spaarrekening) | 518.500          | 518.453          |
| Rabobank (spaarrekening) | 500.000          | 500.000          |
|                          | <u>1.368.376</u> | <u>1.968.453</u> |
| Bankrekeningen           | 1.508.777        | 939.961          |
| Kas                      | 2.908            | 3.907            |
|                          | <u>2.880.061</u> | <u>2.912.321</u> |

De spaarmiddelen en banktegoeden zijn per direct opeisbaar.

## 7. Reserves en fondsen

|                             | Continuïteits-reserve | Bestemmings-reserves | Subtotaal reserves | Bestemmings-fondsen | Totaal     |
|-----------------------------|-----------------------|----------------------|--------------------|---------------------|------------|
| Saldo per 1 januari 2019    | 4.060.540             | 1.421.000            | 5.481.540          | 1.234.597           | 6.716.137  |
| Uit resultaatbestemming     | -951.106              | -394.500             | -1.345.606         | 109.137             | -1.236.469 |
| Overheveling voorziening *) | 70.699                | 0                    | 70.699             | 0                   | 70.699     |
| Saldo per 31 december 2019  | 3.180.133             | 1.026.500            | 4.206.633          | 1.343.734           | 5.550.367  |
| Saldo per 1 januari 2020    | 3.180.133             | 1.026.500            | 4.206.633          | 1.343.734           | 5.550.367  |
| Uit resultaatbestemming     | 378.125               | -204.000             | 174.125            | 120.908             | 295.033    |
| Saldo per 31 december 2020  | 3.558.258             | 822.500              | 4.380.758          | 1.464.642           | 5.845.400  |

### 7.1 Continuïteitsreserve

In 2019 heeft het bestuur de norm voor de continuïteitsreserve opnieuw vastgesteld tot en met 2021. De reserve heeft bij de GZB de volgende kernfuncties:

- financiering vaste activa
- financiering werkkapitaal
- buffer in geval van structurele inkomstendaling

Voor het vaststellen van de buffer bij structurele inkomstendaling is een scenario gekozen van een structurele inkomstendaling van 20%. Uitgaande van dit scenario moeten de activiteiten van de GZB één jaar kunnen worden voortgezet en na dit jaar moeten een deel van de contractuele verplichtingen met medewerkers en partnerkerken kunnen worden afgebouwd, zodat de omvang van de bestedingen in evenwicht is met de lagere inkomsten.

Op basis van deze uitgangspunten is de reserve voor de jaren 2019, 2020 en 2021 vastgesteld op € 3.000.000. Verder geldt een toegestane bandbreedte van 5%, waarbinnen de reserve zich van jaar tot jaar mag bewegen. Het saldo van baten en lasten na toevoeging of onttrekking aan bestemmingsfondsen en bestemmingsreserves wordt toegevoegd dan wel onttrokken aan de continuïteitsreserve.

Over- of onderschrijdingen van de toegestane bandbreedte worden binnen 2 boekjaren onttrokken of aangezuiverd door middel van de reguliere begrotingscyclus.

\*) per 1 januari 2019 is in verband met een stelselwijziging de voorziening groot onderhoud overgeheveld naar de continuïteitsreserve.

### 7.2 Bestemmingsreserves

|                                                  | Saldo per 1-1-2020 | Bij     | Af      | Saldo per 31-12-2020 |
|--------------------------------------------------|--------------------|---------|---------|----------------------|
| Noodhulp                                         | 181.000            | 108.000 | 70.000  | 219.000              |
| Reserve projecten volgend boekjaar               | 5.500              | 0       | 2.000   | 3.500                |
| <b>Bestedingsplan 2016 (besteding 2017-2023)</b> |                    |         |         |                      |
| Acht extra uitzendingen 2017-2023                | 840.000            | 0       | 240.000 | 600.000              |
|                                                  | 1.026.500          | 108.000 | 312.000 | 822.500              |

De bestemmingsreserve noodhulp dient om, in lijn met het meerjarenbeleidsplan, snel actie te kunnen ondernemen richting partnerorganisaties indien zich noodsituaties voordoen. Vanuit de ontvangen giften voor noodhulpacties wordt 15% aan de bestemmingsreserve noodhulp toegevoegd. Uit deze reserve wordt het volgende bekostigd:

- voorschotfinanciering voor nieuwe noodhulpacties, waarvoor nadien onvoldoende fondsen worden geworven;
- kleinschalige noodhulpprojecten waarvoor geen fondsenwervende actie wordt gestart;
- begeleiding van in uitvoering zijnde noodhulp programma's;
- fondsenwerving voor noodhulpacties."

De overige posten in de bestemmingsreserves zijn gevormd vanuit de inkomsten nalatenschappen in 2016 en worden in de komende jaren besteed.



### 7.3 Bestemmingsfondsen

Hieronder is een specificatie van het verloop in 2020 opgenomen:

| Organisatie                                 | Bestemming       | Saldo per<br>1-1-2020 | Bij            | Af             | Saldo per<br>31-12-2020 |
|---------------------------------------------|------------------|-----------------------|----------------|----------------|-------------------------|
| <b>I. Baten uit acties derden / fondsen</b> |                  |                       |                |                |                         |
| Comité d' Entraide                          | Frankrijk        | 7.349                 | 0              | 0              | 7.349                   |
|                                             | <b>subtotaal</b> | <b>7.349</b>          | <b>0</b>       | <b>0</b>       | <b>7.349</b>            |
| <b>II. Noodhulpacties</b>                   |                  |                       |                |                |                         |
| Gemeenten en particulieren                  | Syrië            | 205.000               | 41.000         | 70.000         | 176.000                 |
| Gemeenten en particulieren                  | Sulawesi         | 304.000               | 2.000          | 27.000         | 279.000                 |
| Gemeenten en particulieren                  | Idai (Afrika)    | 212.000               | 8.000          | 205.000        | 15.000                  |
| Gemeenten en particulieren                  | Albanië          | 35.000                | 15.000         | 50.000         | 0                       |
| Gemeenten en particulieren                  | Kenia            | 0                     | 59.000         | 52.000         | 7.000                   |
| Gemeenten en particulieren                  | Beiroet          | 0                     | 190.000        | 79.000         | 111.000                 |
| Gemeenten en particulieren                  | Corona hulp      | 0                     | 297.000        | 240.000        | 57.000                  |
|                                             | <b>subtotaal</b> | <b>756.000</b>        | <b>612.000</b> | <b>723.000</b> | <b>645.000</b>          |
| <b>III. Overige bestemde giften</b>         |                  |                       |                |                |                         |
| Gemeenten en particulieren                  | Werkersfonds     | 451.880               | 42.180         | 0              | 494.060                 |
| Gemeenten en particulieren                  | Projectenfonds   | 103.505               | 272.525        | 57.797         | 318.233                 |
| Nalatenschap                                | Hulpverlening    | 25.000                |                | 25.000         | 0                       |
|                                             | <b>subtotaal</b> | <b>580.385</b>        | <b>314.705</b> | <b>82.797</b>  | <b>812.293</b>          |
| Totaal                                      |                  | <b>1.343.734</b>      | <b>926.705</b> | <b>805.797</b> | <b>1.464.642</b>        |

Door de betreffende donoren of erflaters is een beperking in de besteding van de fondsen opgelegd, die is weergegeven in de kolom 'Bestemming'. Besteding van de fondsen geschiedt, voor zover dit niet binnen één jaar mogelijk is, in overleg met de betreffende donor.

## 8. Voorzieningen

|                                               | Sublegaten | Wachtgeld<br>regeling | Onderhoud<br>kantoorpand | Totaal   |
|-----------------------------------------------|------------|-----------------------|--------------------------|----------|
| Saldo per 1 januari 2019                      | 83.600     | 0                     | 70.699                   | 154.299  |
| Bij: toevoegingen                             | 0          | 92.243                | 0                        | 92.243   |
| Af: onttrekkingen                             | -52.200    | -49.041               | 0                        | -101.241 |
| Af: vrijval                                   | -5.400     | -43.202               | 0                        | -48.602  |
| Af: overheveling naar<br>continuïteitsreserve | 0          | 0                     | -70.699                  | -70.699  |
| Saldo per 31 december 2019                    | 26.000     | 0                     | 0                        | 26.000   |
| Saldo per 1 januari 2020                      | 26.000     | 0                     | 0                        | 26.000   |
| Bij: toevoegingen                             | 5.000      | 20.779                | 0                        | 25.779   |
| Af: onttrekkingen                             | -18.600    | -20.779               | 0                        | -39.379  |
| Af: vrijval                                   | 0          |                       | 0                        | 0        |
| Saldo per 31 december 2019                    | 12.400     | 0                     | 0                        | 12.400   |

### Sublegaten

Vanuit een ontvangen legaat worden in de periode tot en met februari 2022 aan enkele personen sublegaten uitgekeerd op voorwaarde van het in leven zijn van deze personen. De voorziening is gebaseerd op een actuariële berekening. Van deze voorziening heeft € 1.400 een looptijd van langer dan één jaar.

### Wachtgeldregeling

De voorziening Wachtgeldregeling is bestemd voor aanspraken door zendingswerkers, die tijdens en na verblijf in het buitenland niet verplicht verzekerd zijn tegen de gevolgen van werkloosheid.

De voorziening is gebaseerd op het aantal zendingswerkers dat ultimo boekjaar aanspraak maakte op de wachtgeldregeling en heeft een kortlopend karakter.

## 9. Langlopende schulden

|                                                    | 31-12-2020     | 31-12-2009     |
|----------------------------------------------------|----------------|----------------|
| Stichting Roobol-Houpsfonds                        | 242.025        | 242.025        |
| Reservering wederinpassingstoelage zendingswerkers | 261.504        | 171.986        |
| Reservering overtochtkosten zendingswerkers        | 168.800        | 129.400        |
| Projectverplichtingen                              | 9.000          | 18.000         |
|                                                    | <u>681.329</u> | <u>561.411</u> |

### Stichting Roobol-Houpsfonds

Het vermogen van deze stichting wordt volledig belegd via de GZB. De GZB vergoedt over het beheerde vermogen op grond van een leningsovereenkomst een rente van 5%. Stichting Roobol-Houpsfonds keert de opbrengst van het vermogen, na aftrek van de kosten, volledig uit aan de GZB ter ondersteuning van het missionaire werk. De instandhouding van het kapitaal van deze stichting is statutair vastgelegd. Derhalve is deze overeenkomst als langlopend gekwalificeerd.

## 10. Kortlopende schulden

|                                                    | 31-12-2020     | 31-12-2009       |
|----------------------------------------------------|----------------|------------------|
| Projectverplichtingen buitenland                   | 312.074        | 593.112          |
| Reservering vakantietoelage en vakantiedagen       | 167.943        | 166.619          |
| Loonbelasting en premies werknemersverzekeringen   | 95.839         | 99.775           |
| Reservering wederinpassingstoelage zendingswerkers | 62.036         | 93.729           |
| Crediteuren                                        | 57.593         | 108.350          |
| Vakantietoelagen en kosten zendingswerkers         | 31.018         | 31.235           |
| Reservering overtochtkosten zendingswerkers        | 31.000         | 26.800           |
| Vooruitontvangen bedragen experience reizen        | 11.000         | 41.644           |
| Stichting Morgenlandzending                        | 2.955          | 3.244            |
| Omzetbelasting                                     | 23.007         | 20.281           |
| Overige schulden                                   | 84.262         | 65.561           |
|                                                    | <u>878.727</u> | <u>1.250.350</u> |



### Projectverplichtingen projecten EO Metterdaad

|                                  | <b>Toezegging<br/>EO</b> | <b>Saldo per<br/>1-1-2020</b> | <b>Toegezegd<br/>partner</b> | <b>Uitbetaald</b> | <b>Balans<br/>31-12-2020</b> |
|----------------------------------|--------------------------|-------------------------------|------------------------------|-------------------|------------------------------|
| 2017                             |                          |                               |                              |                   |                              |
| DR Congo                         | 215.881                  | 1.142                         | 0                            | -1.142            | 0                            |
| Nepal (toeken-<br>ning verlaagd) | 259.500                  | 7.500                         | -7.500                       | 0                 | 0                            |
| 2018                             |                          |                               |                              |                   |                              |
| Israël                           | 13.300                   | 1.330                         | 0                            | 0                 | 1.330                        |
| 2019                             |                          |                               |                              |                   |                              |
| Nepal (tv-actie)                 | 50.000                   | 18.750                        | 0                            | -10.750           | 8.000                        |
| Centraal-Azië                    | 21.197                   | 6.197                         | 0                            | -6.197            | 0                            |
| 2020                             |                          |                               |                              |                   |                              |
| Filipijnen                       | 5.000                    | 0                             | 5.000                        | -5.000            | 0                            |
| Zuid-Soedan                      | 5.000                    | 0                             | 5.000                        | -5.000            | 0                            |
| DR Congo                         | 40.000                   | 0                             | 31.500                       | -31.500           | 0                            |
|                                  |                          | 34.919                        | 34.000                       | -59.589           | 9.330                        |

### 11. Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

#### Meerjarige rechten

Ultimo 2020 zijn er 193 particulieren, die een meerjarige gift in de vorm van een schen-  
kingsakte of overeenkomst periodieke gift hebben toegezegd. In enkele gevallen zijn deze  
giften specifiek bestemd als bijdrage in de kosten van een zendingswerker of project. Dit  
resulteert in de volgende toegezegde giften voor de komende jaren:

|                 | <b>Aantal<br/>aktes</b> | <b>Bedrag</b> |
|-----------------|-------------------------|---------------|
| 2021            | 200                     | 137.272       |
| 2022            | 167                     | 108.312       |
| 2023            | 143                     | 62.679        |
| 2024            | 121                     | 50.984        |
| 2025            | 85                      | 35.804        |
| 2026            | 65                      | 26.100        |
| 2029            | 62                      | 25.040        |
| onbepaalde tijd | 61                      | 24.240        |

#### Meerjarige verplichtingen

Eind 2020 bestaat een leasecontract met BNP Paribas Lease Solutions ISO Groep voor  
print- en kopieerapparatuur met een looptijd tot 31 maart 2024. De jaarlijkse verplichting  
bedraagt € 3.920 en wordt jaarlijks geïndexeerd.

## Toelichting op de staat van baten en lasten

|                                                          | 2020<br>rekening | 2020<br>begroting | 2019<br>rekening |
|----------------------------------------------------------|------------------|-------------------|------------------|
| <b>12. Baten van particulieren</b>                       |                  |                   |                  |
| Contributies en giften                                   | 2.482.631        | 2.675.000         | 2.346.286        |
| Noodhulp                                                 | 256.246          | 50.000            | 109.081          |
| Nalatenschappen                                          | 949.707          | 800.000           | 395.363          |
|                                                          | <u>3.688.584</u> | <u>3.525.000</u>  | <u>2.850.730</u> |
| <b>13. Baten van kerken</b>                              |                  |                   |                  |
| Collecten en giften                                      | 2.307.127        | 2.400.000         | 2.681.471        |
| Project 10 27                                            | 538.215          | 675.000           | 557.765          |
| Noodhulp                                                 | 298.671          | 100.000           | 379.347          |
|                                                          | <u>3.144.013</u> | <u>3.175.000</u>  | <u>3.618.583</u> |
| <b>14. Baten van vermogensfondsen</b>                    |                  |                   |                  |
| Vermogensfondsen en fondsen op naam                      | 148.946          | 200.000           | 94.553           |
| <b>15. Baten van bedrijfsleven en scholen</b>            |                  |                   |                  |
| Bedrijven en organisaties                                | 191.104          | 100.000           | 154.305          |
| Scholen                                                  | 71.845           | 50.000            | 49.848           |
|                                                          | <u>262.949</u>   | <u>150.000</u>    | <u>204.153</u>   |
| <b>16. Baten van andere fondsenwervende organisaties</b> |                  |                   |                  |
| HGJB                                                     | 113.535          | 100.000           | 50.189           |
| EO-Metterdaad                                            | 34.250           | 100.000           | 85.432           |
| Stichting Morgenlandzending                              | 20.000           | 10.000            | 90.000           |
| NG Kerk Zuid-Afrika                                      | 19.700           | 25.000            | 20.000           |
| Zondagsscholenbond                                       | 18.505           | 0                 | 0                |
| Verre Naasten *                                          | -7.341           | 0                 | 37.045           |
| Deputen Diaconaat CGK *                                  | -12.460          | 0                 | 0                |
| World Charitable Foundation                              | 0                | 0                 | 93.197           |
| Overig                                                   | 1.250            | 65.000            | 33.938           |
|                                                          | <u>187.439</u>   | <u>300.000</u>    | <u>409.801</u>   |

| EO Metterdaad-<br>bestemmingen | Toezeegging<br>vorig bkjr | Toezeegging<br>boekjaar | Uitgestel-<br>de baten | Baten<br>boekjaar | Bestedingen   |
|--------------------------------|---------------------------|-------------------------|------------------------|-------------------|---------------|
| Nepal                          | 0                         | -7.500                  | 0                      | -7.500            | -7.500        |
| Filippijnen                    | 0                         | 5.000                   | 0                      | 5.000             | 5.000         |
| Zuid-Soedan                    | 0                         | 5.000                   | 0                      | 5.000             | 5.000         |
| DR Congo                       | 0                         | 40.000                  | -9.500                 | 30.500            | 30.500        |
| Peru                           | 22.375                    | 0                       | -22.375                | 0                 | 0             |
| Vergoeding akv                 | 0                         | 1.250                   | 0                      | 1.250             | 0             |
|                                | <u>22.375</u>             | <u>43.750</u>           | <u>-31.875</u>         | <u>34.250</u>     | <u>33.000</u> |

|                                                                                   | 2020<br>rekening | 2020<br>begroting | 2019<br>rekening |
|-----------------------------------------------------------------------------------|------------------|-------------------|------------------|
| <b>17. Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten</b> |                  |                   |                  |
| GZB-dagboek                                                                       |                  |                   |                  |
| - Omzet                                                                           | 347.468          | 350.000           | 349.810          |
| - Kostprijs                                                                       | <u>-87.265</u>   | <u>-100.000</u>   | <u>-87.970</u>   |
| Brutowinst                                                                        | <u>260.203</u>   | <u>250.000</u>    | <u>261.840</u>   |
| Overige publicaties en activiteiten                                               |                  |                   |                  |
| - Omzet                                                                           | 3.466            | 0                 | 6.239            |
| - Kostprijs                                                                       | <u>-3.077</u>    | <u>0</u>          | <u>-2.949</u>    |
| Brutowinst                                                                        | <u>389</u>       | <u>0</u>          | <u>3.290</u>     |
|                                                                                   | <u>260.592</u>   | <u>250.000</u>    | <u>265.130</u>   |

\* Omdat de bankrekening voor gezamenlijke acties van Kerken helpen Kerken op naam van de GZB staat, stort GZB de ontvangen giften die door de gevers toegewezen zijn aan Verre Naasten en Deputaten Diaconaat aan deze partners door.

|                                                  | 2020<br>rekening | 2020<br>begroting | 2019<br>rekening |
|--------------------------------------------------|------------------|-------------------|------------------|
| <b>18. Lasten</b>                                |                  |                   |                  |
| <b>Subsidie/bijdragen</b>                        |                  |                   |                  |
| Zendingswerkers                                  | 2.363.466        | 2.650.000         | 2.868.938        |
| Zendingswerkers in samenwerkingsverband          | 394.034          | 350.000           | 496.832          |
| Korte termijn uitzendingen / gastdocentschappen  | 45.123           | 75.000            | 105.520          |
| Ondersteuning uitzendingen vanuit gemeenten      | 207.762          | 200.000           | 197.040          |
| Projecten                                        | 2.237.159        | 2.613.000         | 2.914.551        |
|                                                  | 5.247.544        | 5.888.000         | 6.582.881        |
| Toegerekende organisatiekosten                   | 606.851          | 858.000           | 626.889          |
|                                                  | 5.854.395        | 6.746.000         | 7.209.770        |
| <b>Zendingswerkers</b>                           |                  |                   |                  |
| Veldtoelagen en salarissen                       | 974.508          | 1.074.000         | 1.036.685        |
| Verzekeringen                                    | 493.457          | 540.000           | 487.217          |
| Werkkosten                                       | 507.359          | 609.000           | 608.084          |
| Egalisatie overtocht en wachtgeld                | 257.006          | 252.000           | 307.629          |
| Werving, opleiding en medische begeleiding       | 131.136          | 175.000           | 429.323          |
|                                                  | 2.363.466        | 2.650.000         | 2.868.938        |
| Uitgezonden medewerkers (fte)                    | 37,70            | 40,30             | 42,40            |
| Uitzendingen in samenwerkingsverband             | 11,00            | 11,00             | 14,00            |
| Ondersteuning uitzendingen gemeenten             | 13,00            | 12,00             | 14,00            |
| <b>Programma's en projecten</b>                  |                  |                   |                  |
| Projectbestedingen                               | 1.639.005        | 2.198.000         | 2.317.954        |
| Projectbestedingen - noodhulp                    | 731.785          | 350.000           | 567.110          |
| Correctie projectverplichtingen voorgaande jaren | -153.187         | 0                 | -113.808         |
| Bezoekreizen en conferenties                     | 19.556           | 50.000            | 84.204           |
| Retraites                                        | 0                | 15.000            | 59.091           |
|                                                  | 2.237.159        | 2.613.000         | 2.914.551        |

|                                              | 2020<br>rekening | 2020<br>begroting | 2019<br>rekening |
|----------------------------------------------|------------------|-------------------|------------------|
| <b>Communicatiekosten</b>                    |                  |                   |                  |
| Relatiebeheer gemeenten                      | 20.495           | 70.000            | 58.460           |
| Experience reizen                            | 4.691            | 115.000           | 56.238           |
| Experience reizen - eigen bijdrage doelgroep | 0                | -100.000          | -54.418          |
| Communicatie - print                         | 84.239           | 111.000           | 95.157           |
| Communicatie - online                        | 3.196            | 11.000            | 12.534           |
| Communicatie - events                        | 19.661           | 78.000            | 75.500           |
| Fondsenwerving                               | 218.797          | 145.000           | 116.871          |
|                                              | 351.079          | 430.000           | 360.342          |

Met het oog op bewustwording van gemeenteleden en in het bijzonder jongeren organiseert de GZB Experience reizen. Van de deelnemers wordt een eigen bijdrage gevraagd, die is gebaseerd op de directe kosten van de reis. De GZB neemt de indirect (personele) kosten van deze reizen voor zijn rekening als investering in de bewustwording. De personele inzet voor het ontwikkelen van de reizen en reisleiding is ca. 0,5 FTE. In 2020 zijn alle geplande reizen geannuleerd.

|                                     | 2020<br>rekening | 2020<br>begroting | 2019<br>rekening |
|-------------------------------------|------------------|-------------------|------------------|
| <b>Directe personeelskosten</b>     |                  |                   |                  |
| Salarissen                          | 1.334.991        | 1.335.000         | 1.303.983        |
| Sociale lasten                      | 216.907          | 203.000           | 218.055          |
| Pensioenlasten                      | 141.329          | 147.000           | 136.848          |
| Vergoeding woon-werk en thuiswerken | 32.025           | 65.000            | 56.267           |
| Doorbelasting personeelskosten      | -11.356          | 0                 | -82.426          |
|                                     | 1.713.896        | 1.750.000         | 1.632.727        |
| Aantal medewerkers (fte)            | 23,83            | 23,72             | 22,79            |



**Bezoldiging directeur / directeur-bestuurder**

De Raad van Toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de beloning van de directeur-bestuurder en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld door middel van toepassing van en inschaling binnen de Arbeidsvoorwaardenregeling van de Protestantse Kerk in Nederland. Jaarlijks voert de Raad van Toezicht een evaluatiegesprek met de directeur-bestuurder. In het jaarverslag is dit onder het hoofdstuk bestuur en toezicht nader beschreven.

|                                                              | 2020                                     | 2020                                      | 2020    |
|--------------------------------------------------------------|------------------------------------------|-------------------------------------------|---------|
|                                                              | Ouwehand,<br>J.P.                        | Boogaart,<br>M. van den                   | Totaal  |
| <b>Dienstverband</b>                                         |                                          |                                           |         |
| Aard                                                         | Onbepaald                                | Onbepaald                                 |         |
| Uren                                                         | 36                                       | 36                                        |         |
| Percentage                                                   | 100%                                     | 100%                                      |         |
| Periode                                                      | 1-1-2020 t/m<br>31-8-2020<br>(8 maanden) | 1-9-2020 t/m<br>31-12-2020<br>(4 maanden) |         |
| Bezoldiging                                                  |                                          |                                           |         |
| Jaarinkomen                                                  |                                          |                                           |         |
| - Bruto salaris                                              | 55.256                                   | 22.454                                    | 77.710  |
| - Vakantiegeld                                               | 4.420                                    | 1.796                                     | 6.217   |
| - Eindejaarsuitkering                                        | 4.586                                    | 1.864                                     | 6.450   |
|                                                              | 64.262                                   | 26.114                                    | 90.376  |
| Belaste vergoedingen (reiskosten)                            | 367                                      | 374                                       | 741     |
| Pensioenlasten (werkgeversdeel)                              | 7.698                                    | 2.998                                     | 10.696  |
| Totaal 2020                                                  | 72.328                                   | 29.486                                    | 101.814 |
| Totaal 2019                                                  |                                          |                                           | 105.544 |
| BSD score (schaal G)                                         |                                          |                                           | 410     |
| Maximum jaarinkomen op basis van BSD score                   |                                          |                                           | 111.345 |
| Maximum totale bezoldiging op basis van de beloningsregeling |                                          |                                           | 201.000 |

Per 1 september is ir. M. van den Boogaart aangetreden en ds. J.P. Ouwehand teruggetreden als directeur. De heer Ouwehand is daarna nog 2,5 maand in dienst gebleven, waarvan één maand als adviseur ten behoeve van een zorgvuldige overdracht en 1,5 maand als overbrugging naar een nieuwe dienstbetrekking. Deze 1,5 maand is bekostigd uit het recht op niet opgenomen vakantiedagen.

Per 27 november is ir. M. van den Boogaart als gevolg van de statutenwijziging directeur-bestuurder geworden en is het voormalige bestuur verder gegaan als Raad van Toezicht. De leden van de Raad van Toezicht (tot 27 november bestuursleden) werden niet bezoldigd; ook werden geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

|                                                               | 2020<br>rekening | 2020<br>begroting | 2019<br>rekening |
|---------------------------------------------------------------|------------------|-------------------|------------------|
| <b>19. Financiële baten en lasten</b>                         |                  |                   |                  |
| Rentebaten - effecten                                         | 200.735          | 201.000           | 205.700          |
| Rentebaten - deposito's en spaar-rekeningen                   | 10.528           | 18.000            | 12.343           |
| Rentebaten - activa ter belegging                             | 7.825            | 4.000             | 7.428            |
| Rentelasten - rekeningen-courant, betalings-/koersverschillen | -11.959          | -10.000           | -14.953          |
| Kosten van beleggingen                                        | -3.184           | -3.000            | -5.882           |
|                                                               | 203.945          | 210.000           | 204.636          |

# Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

| Bestemming<br>Kostensoort             | Besteed aan<br>doelstellingen |                    | Wervings-<br>kosten | Kosten<br>beheer en<br>administratie | Werkelijk<br>2020 | Begroot<br>2020  | Werkelijk<br>2019 |
|---------------------------------------|-------------------------------|--------------------|---------------------|--------------------------------------|-------------------|------------------|-------------------|
|                                       | Missionair<br>werk            | Bewust-<br>wording |                     |                                      |                   |                  |                   |
| Subsidies/bijdragen                   |                               |                    |                     |                                      |                   |                  |                   |
| - Zendingswerkers                     | 2.363.466                     |                    |                     |                                      | 2.363.466         | 2.650.000        | 2.868.938         |
| - Zendingswerkers in samenwerking     | 394.034                       |                    |                     |                                      | 394.034           | 350.000          | 496.832           |
| - Korte termijn / gastdocentschappen  | 45.123                        |                    |                     |                                      | 45.123            | 75.000           | 105.520           |
| - Helpdesk ondersteuning gemeenten    | 207.762                       |                    |                     |                                      | 207.762           | 200.000          | 197.040           |
| - Projecten en bijdragen              | 2.237.159                     |                    |                     |                                      | 2.237.159         | 2.613.000        | 2.914.551         |
| Communicatiekosten                    |                               | 175.540            | 175.539             |                                      | 351.079           | 430.000          | 360.342           |
| Directe personeelskosten              | 519.310                       | 419.905            | 308.501             | 466.180                              | 1.713.896         | 1.750.000        | 1.632.727         |
| Overige personeelskosten              | 16.134                        | 13.045             | 9.584               | 14.483                               | 53.246            | 50.000           | 54.867            |
| HRM - werving, opleiding, begeleiding | 5.410                         | 4.375              | 3.214               | 4.857                                | 17.856            | 20.000           | 22.273            |
| Huisvesting                           | 8.266                         | 6.684              | 4.911               | 7.421                                | 27.282            | 40.000           | 28.346            |
| Kantoor en algemeen                   | 45.641                        | 36.904             | 27.113              | 40.972                               | 150.630           | 162.000          | 161.143           |
| Afschrijving                          | 12.090                        | 9.776              | 7.182               | 10.854                               | 39.902            | 60.000           | 41.476            |
| Werkelijk 2020                        | <u>5.854.395</u>              | <u>666.229</u>     | <u>536.044</u>      | <u>544.767</u>                       | <u>7.601.435</u>  | <u>8.400.000</u> | <u>8.884.055</u>  |
| Begroot 2020                          | 6.746.000                     | 601.000            | 655.000             | 398.000                              |                   | 8.400.000        |                   |
| Werkelijk 2019                        | 7.209.770                     | 579.982            | 556.688             | 537.615                              |                   |                  | 8.884.055         |

### Toelichting

Hieronder is in procenten weergegeven hoe enkele kostensoorten verdeeld zijn over de bestemmingen. Eveneens is hier de verdeling van fte's over de bestemmingen vermeld, die is gebaseerd op de gemiddelde tijdsbesteding. Enkele kostensoorten worden evenredig aan de verdeling van fte's toegerekend aan de bestemmingen.

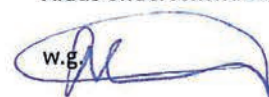
De verdeling is gebaseerd op de werkelijke tijdsbesteding van de medewerkers.

| Bestemming                                                            | Besteed aan doelstellingen        |               | Wervingskosten | Kosten beheer en administratie | Werkelijk 2020 | Begroot 2020 | Werkelijk 2019 |
|-----------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|---------------|----------------|--------------------------------|----------------|--------------|----------------|
| Kostensoort                                                           | Missionair werk                   | Bewustwording |                |                                |                |              |                |
| Subsidies/bijdragen                                                   | 100                               |               |                |                                | 100            |              |                |
| Communicatiekosten                                                    |                                   | 50            | 50             |                                | 100            |              |                |
| Directe personeelskosten                                              | fte's op basis van tijdsbesteding |               |                |                                |                |              |                |
| Overige personeelskosten                                              | fte's op basis van tijdsbesteding |               |                |                                |                |              |                |
| HRM - werving, opleiding, begeleiding                                 | fte's op basis van tijdsbesteding |               |                |                                |                |              |                |
| Huisvestingskosten                                                    | fte's op basis van tijdsbesteding |               |                |                                |                |              |                |
| Kantoor en algemeen                                                   | fte's op basis van tijdsbesteding |               |                |                                |                |              |                |
| Afschrijving                                                          | fte's op basis van tijdsbesteding |               |                |                                |                |              |                |
| Verdeling fte's per bestemming op basis van gemiddelde tijdsbesteding | 7,22                              | 5,84          | 4,29           | 6,48                           | 23,83          | 23,72        | 22,79          |

Aldus opgemaakt d.d. 22 april 2021,

w.g.   
ir. M. van den Boogaart  
directeur-bestuurder

Aldus ondertekend door de leden van de Raad van Toezicht d.d. 22 april 2021,

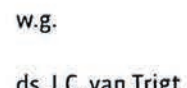
w.g.   
A.A. Heij RA  
voorzitter

w.g.   
H. Bulten

w.g.   
A. de Groot-de Greef MPH RN

w.g.   
mr. W. Gooljer  
secretaris

w.g.   
ds. W.C. Polinder

w.g.   
ds. J.C. van Trigt



# 12. Overige gegevens

De Gereformeerde Zendingsbond  
Postbus 28  
3970 AA DRIEBERGEN

## CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van De Gereformeerde Zendingsbond

### Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

#### **Ons oordeel**

Wij hebben de jaarrekening 2020 van De Gereformeerde Zendingsbond te Driebergen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag op pagina 91 tot en met pagina 106 opgenomen jaarrekening voor het jaar geëindigd op 31 december 2020 een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van De Gereformeerde Zendingsbond per 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2020 met een balanstotaal van € 7.417.856;
2. de staat van baten en lasten voor het boekjaar eindigend op 31 december 2020 met een resultaat van € 295.033 (overschot); en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

#### **De basis voor ons oordeel**

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van De Gereformeerde Zendingsbond, zoals vereist in de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

### Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag (pagina 5 tot en met 90);
- de overige gegevens (pagina 107).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat en alle informatie bevat die op grond van de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties vereist is. Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

### **Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening**

#### ***Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening***

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

#### ***Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening***

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Was getekend te Sliedrecht, 22 april 2021.

With accountants B.V.  
P. Alblas RA

Bijlage.

## **Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2020 van De Gereformeerde Zendingsbond**

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

Wij hebben onze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een vereniging haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.





Postbus 28  
3970 AA Driebergen  
Faunalaan 249  
3972 PP Driebergen  
**T** 0343-512444  
**E** [info@gzb.nl](mailto:info@gzb.nl)  
**W** [www.gzb.nl](http://www.gzb.nl)  
**IBAN** NL91 INGB 0690 7624 45



[www.gzb.nl](http://www.gzb.nl)